

Laabaau jiidá iyi Luku í kò

Ide Sinté

¹⁻⁴ Baakòòm Teofilu, ilu bεεε nla, ò wa n ceε fòò.

Í sílaam si n kàe tiaú ihē wa n sōe dee dee mii iyi í ce si anini nwa. Ine ña iyi à yòò hai sinte, nò à baa à jε woo ce icéi ideu, aṅai à sō wa. Iyi ine ña à gbòò, ine nkpò nkpòí í ce kookaai ku ba a kòò dee dee. Nò í sílaam si amu mò n kàe wa ku ba i mà kam kam iyi ide ña iyi à kàe siu ntòí, domi ò wūa ideu fei hai sinteε.

Amaleka gò wa fò ideí kubí Zāa woo dasi inyí

⁵ Si waati iyi Herodu í jε ilaalui Zudee, woo weei Ilaaḍ gò í wa be à ya kpoo Zakari. Si wuai woo weei Ilaaḍ ña iyi í jε ti Abiaí í wa. Aboei à ya kpe Elizabeti. Si dimii Arḍò iyi í jε woo wee nla sintei Ilaaḍui í wa.

⁶ Aṅa minji fei à jε dee dee si wajui Ilaaḍ nò à waa jirima woodai Lafēε do ideε fei mam mam. ⁷ Amma a kù nε ama domi Elizabeti gbendai, nò aṅa minji fei à gbo tā.

⁸ Ajò ñṅu gò, Zakari wa ce icéi kuweeε si wajui Ilaaḍ domi si wuaεi kuweeu í to si. ⁹ Wee, à ya ta kpasai ku ba a mà ine iyi á lò si kpaséi Ilaaḍ koo jo tularé. Nṅi ajò ñṅu be, kpasau í so Zakari, ṅòí í jò í lò inò ileu koo jo tularéu. ¹⁰ Nò zamaau fei wa ce kutòò waduude si waati iyi wa jo tularéu. ¹¹ Nṅi amalekai Ilaaḍ gò í naa siε, wa leekí si awò ṅjéi bi ku jo tularéu. ¹² Iyi Zakari í yòò ṅòí zigie í da, nò ṅjò í muu hee í caa. ¹³ Amma amalekau í sḍò í ni, màà jò ṅjò ku muε, Zakari. Ilaaḍ í gbò kutòòε. Elizabeti aboe á bíε

ama inemakɔ nɔ i sɔɔ Zãa. ¹⁴ Aa ne inɔ didɔ nla nla nɔ ine nkpɔ á wɛɛ do inɔ didɔ na kubie, ¹⁵ si na iyi í jò ine nlaí á je si wajui Aɔ Lafɛɛ. Kaa mɔ vɛɛ, hee má je atɛ kulele mmu gɔ. Nɔ á kɔ̀ò Hundei Ilaaɔ hai inɔi iyee. ¹⁶ Á jò inei Izireli nkpɔ ku kpaasi idɔ nɔ a nyi wa bi Aɔ Lafɛɛ nɛa. ¹⁷ Nɛui á cuaa Ilaaɔ nɔ ku ye bei Elii walii nlaí takou. Gbugbãe mɔ á yei bei ti Elii. Á jò baa do ama nɛa nɛa a gbɔsi nje, nɔ á jò hai gbɔ ide nɛa mɔ a ce lasabu bei ine dee dee nɛa.

¹⁸ Amma Zakari í sɔ amalekau í ni, amu wee ñ gbo tã nɔ abom mɔ í ce ine ngbo. To, beirei an ce n mà iyi ideu á ce. ¹⁹ Nɔi amalekau í jeaa í ni, amui Gabieli. Amui ñ ya n wa bi Ilaaɔ n maa n ceaa ice. Nɛui í bɛm wa n na n baɛ ide ku fɔ nɔ n sisie laabaau jiidau ihɛ. ²⁰ Amma i kù dasi idem nɔu naane baa do iyi á na ku ce bii waatie í to. Na nɛu, aa deki, i kaa yɔkɔ i fɔ ide má í gbe ajɔ iyi ideu í cei.

²¹ Wee ine nɛa à waa degbe Zakari, nɔ à biti do iyi wa kpe inɔ kpasɛi Ilaaɔ bɛ. ²² Iyi í fita wa, kù yɔkɔ ku ba nɛa ide ku fɔ má, nɔi à mà iyi í ce kuye gɔi si inɔ ileu bɛ. Wa ba nɛa ide ku fɔ do awɔ ku nyisi iyi ntɔi, amma kù yɔkɔ ku fɔ ide do gɛɛ.

²³ Si anyii kuyeu, Zakari í mɔsi iceɛ má hee í koo í to ajɔ iyi iceɛ í kpa iri inɔ kpasɛ bɛ. Nɔi í nyi ideɛ. ²⁴ Si anyie, Elizabeti aboe í ba así, nɔ wa singa arae zakai cukpa miu, í ni *, ²⁵ cɔ miu iyi Ilaaɔ í ceem. Í cɔm do iju jiidu nɔ í nyaam anyɔ si wajui amanɛ nɛa.

Amaleka wa fɔ ideí kubí Jesu

* **1:24** wa singa arae Ara ku singaeu kù je na anyɔ. Á yɔkɔ ku je wa bi ku maa wɛɛ nɛu akã ku ba ku saabu Ilaaɔ.

²⁶ Iyi asii Elizabeti í ba cukpa mēefa, ηοi Ilaađ í be amaleka Gabieli Nazareti si ilei Galilee. ²⁷ Í bōi bi mudēe gō iyi kù mà mākō, amma à mua awaasū gō iyi à ya kpe Zozefu, si dimii ilaalu Davidi. Irii mudēui í je Maari. ²⁸ Amalekau í lō bi tee í sōo í ni, n̄ wa n ceε fōo, awō iyi Ilaađ í cea didō. Ađ Lafēε í wεε do awō.

²⁹ N̄oi Maari í biti do ideu nō wa bee arae ide wa ni, yoomai í je yaasei fōou ihē. ³⁰ N̄oi amalekau í sōo í ni, maà jō njo ku muε Maari. Ilaađ í ceε didō.

³¹ Aa ba asii i bí ama inemākō nō i sōo Jesu. ³² Á na ku je ine nla. Amai Ilaađi aa ya kpoō, n̄ηu iyi kù ne saa. Ađ Lafēε á coo ilaalu, á náa bommai Davidi balae. ³³ N̄ηui á je bomma si dimii Zakōbu do ajō fei. Bommaε kaa ne kōō †. ³⁴ N̄oi Maari í bee amalekau í ni, beirei á ce ku ce, si bei n kù mà mākō.

³⁵ N̄oi amalekau í jεaa í ni, Hundei Ilaađi á naa sie, nō gbugbāε ku biie bei jiji. N̄ηui í jō aa kpe ama kumá iyi aa na i biu Amai Ilaađ. ³⁶ Elizabeti nyaanzeeu mō iyi à ya maa kpe gbendau, do si agboeu fei, í ne asii ama inemākō. Í wεε si cukpa mēefasiae nsei. ³⁷ Maari, jō i mà iyi nkāma kù wεε iyi Ilaađ í mōngō.

³⁸ N̄oi Maari í ni, amu woo ce icei Ađ Lafēεi. Fei ndεε ku ceem bei ì sōm n̄ou. N̄oi amalekau í ne.

Maari í bō Elizabeti ku cō

³⁹ Si anyii n̄ηu, ηοi Maari í dede do saasa í dasi kpāa wa ne ikpa geete ηa, í bō ilu gō si ilei Zudee.

⁴⁰ Iyi í to be ηοi í lō kpasēi Zakari nō í ce Elizabeti fōo.

⁴¹ Waati iyi Elizabeti í gbō fōoi Maariu, ηοi amau í yaga si in̄ε, nō Elizabeti í kōō Hundei Ilaađ. ⁴² Nō í

† **1:33** Zakōbu Zakōbui à ya kpe Izireli má. Bii à ni á je bomma si dimii Zakōbu, si dimii inei Izireli ηa feii à waa fāa.

dɔ̃ anu hee lele í ni, Ilaaɔ́ í weeɛ́ í re inaabo fei, nɔ́ kuweeu á sɔ́ si ama iyi aa na i búu. ⁴³ Yooi ñ ñe hee iyei Lafɛɛm í naa bi tom. ⁴⁴ Waati iyi ñ gbɔ́ fɔ́ɛu be, ama iyi í wa inɔ́m í yaga do inɔ́ didɔ́. ⁴⁵ Ilu inɔ́ didɔ́i awó iyi ñ dasi naane iyi mii iyi Ilaaɔ́ í sɔ́e á na ku ce.

Iri ku kɔ́i Maari

⁴⁶ Nɔ́ Maari í ni,

Idɔ́m wa saabu Aɔ́ Lafɛɛ.

⁴⁷ Nɔ́ ñ wɛɛ̀ò inɔ́ didɔ́ na irii Ilaaɔ́ Woo faabam,

⁴⁸ Si na iyi í jò́ í kásim iju jiidæ, amu woo ce iceɛɛ iyi
n kù ñe ngɔ́ɔ.

Nɔ́ hai nsei inɛi andunya ña fei aa maa ni amuu ilu
inɔ́ didɔ́i,

⁴⁹ Domi Ilaaɔ́, ilu gbugbã fei í ceem mii nla nla.

Iriɛ́ í má.

⁵⁰ Í ya ce araarei inɛ ña iyi à waa jirimæ hee do ajɔ́
fei.

⁵¹ Í ce ice gbugbã ña do gbugbãi awoɛ

Nɔ́ í fangaa inɛ ña iyi lasabui idɔ́ ña í ne faao.

⁵² Í keke ilaalu ña si batai bomma ña ña,

Nɔ́ í so ilu are ña lele.

⁵³ Í jò́ inɛ ña iyi ari wa kpa à ñe mii jiiida ña à yo,

Amma í lele ilu fia ña awó ngbe.

⁵⁴⁻⁵⁵ Í sobi inɛi Izireli woo ce iceɛɛ ña,

Í ce araare ña hee do ajɔ́ fei

Bei í tako í sɔ́ Aburhamu do tɔ́kuɛ ña

Ana iyi à ñe bala nwa ña.

⁵⁶ Iri iyi Maari í kɔ́u mbe. Si anyie nɔ́ í buba bi
Elizabethi be zakai cukpa mɛeta, í bei í nyi ideɛ.

Kubí Zãa woo dasi inyi

⁵⁷ Awaati í to bii Elizabethi á bí amæ, nɔ́ í bí ama
inɛmɔ́kɔ́. ⁵⁸ Kpaasie ña do nyaanze ña à gbɔ́ iyi Aɔ́

Laf̃ēe í ce araareε ntɔ ntɔ, nɔ aŋaɔ ɲa à wεεɔ inɔ did̃ɔ aɔ. ⁵⁹ Si aɔ mεεjɔsia à naa ku dasi amau bango, nɔ à waa bi à kpoo Zakari, irii baaeu. ⁶⁰ Amma iyee í so ide í ni, aawo, Z̃ai aa kpoo. ⁶¹ Ñoi à s̃ɔ à ni, si nyaanzeε ine k̃ama kù ne ðimii iriu be.

⁶² Nɔ à bee baae do awɔ ku ba a mà bei í bi a kpe amau. ⁶³ Ñoi Zakari í tɔɔ mii ɔ si bii á kɔ si, nɔ í kɔ í ni, Z̃ai í je iriε. Nɔ aŋa fei à biti. ⁶⁴ Ñoi ɔbak̃a Zakari í yɔkɔ í fɔ ide do ɔeεε, nɔ í lɔsi ide ku fɔ wa saabuɔ Ilaaɔ. ⁶⁵ Ñoi njo í mu hee do ine ɲa iyi à wa amεε amεε fei. Nɔ si ilεkoi geetei Zudee ɲa fei ine ɲa à wasi ku ce faajii ideu. ⁶⁶ Inε ɲa iyi à ɔbɔ ideu fei à ya maa muui si idɔ ɲa nɔ a maa ni, deb̃ei, beirei amau ih̃é á na ku je.

Mii ɲa iyi í ceu ih̃é fei wa nyisi iyi ɔbugb̃ai Ilaaɔ í wεε do ɲu.

Iri ku k̃ai Zakari

⁶⁷ Ñoi Zakari baai amau í k̃ɔɔ Hundei Ilaaɔ, nɔ í ce walii í ni,

⁶⁸ Saabui í je ti Ilaaɔ Laf̃ei inei Izireli ɲa Si na iyi í j̃ɔ í naa bi inεε ɲa í na í ya ɲa.

⁶⁹ Nɔ í naa nwa Woo faaba ilu ɔbugb̃a wa si nyaanzei ilaalu Davidi amaaceεu,

⁷⁰ Si bei í j̃ɔ walii kumáε ɲau à fɔ wo hai ku kpe.

⁷¹ Ñhui á faaba wa hai si awɔi mbεε nwa ɲa, Do hai bi ine ɲa iyi à cé wa fei.

⁷² Beεbei í nyisi bala nwa ɲa araareε, Nɔ wa yeɔ ɔgii akabuu kumáε.

⁷³ Akabuuui í je kuw̃a iyi í cea Aburhamu bala nwa,

⁷⁴ Í ni ɲu á nya wa hai si awɔi mbεε nwa ɲa, Nɔ ɲu ku j̃ɔ ka cea ɲu ice do wɔkɔ.

75 Nɔ ɪɛ iyi aa ka ceau ku jɛ do idɔ kumá nɔ ka jɛ dee
dee si wajuɛ do ajɔ fei si kuwɛɛ nwa.

76 Nɔ awɔ amam, aa kpee waliɪɪ Ilaaɔ, nɲu iyi kù nɛ
saa,

Domi aa cuaa Lafɛɛ i maa teesea kpãa,

77 Nɔ aa jɔ inɛɛ ɲa a mà iyi aɲa aa ba faaba waati iyi
Ilaaɔ á nya dulum du ɲa.

78 Ntɔ ntɔ, araarei Ilaaɔ Lafɛɛ nwa í lá si wa.

Na saabui araareɛui í jɔ inya kumá í naa si wa hai
lele bei nunui daakɔ,

79 Ku ba ku má inya si inɛ ɲa iyi à waa buba si ilu
kuku do si jɲi iku

Ku maa nɛɔ awa fei si kpãai laakai akã.

80 Iri iyi Zakari í kɔu mbe. Si anyii nɲu amau wa
la, nɔ bisie wa kɔɔsi nɔ í koo í wa gɔɔɔ hee í koo
í tɔɔ ajɔ iyi í nyisi araɛ bantuma si wajui inɛi Izireli
ɲa.

2

Kubí Jesu

(Cɔ Matie 1:18-25)

1 Waati beɛbe, ilaalu nlai Romu iyi à ya kpe
Ogusitu í na wooda í ni a ce inɛ ɲa kuka si ilɛɛ fei.

2 Kuka sinteu ihɛ à cooi si waati iyi Kiriniusi wa jɛ
ilu ilɛ si ilei Siri. 3 Nɔ inɛ fei í nɛ si iluɛ koo na irie a
kɔɔ si tia.

4 Nɔi Zozɛfu mɔ í nɛ hai Nazareti si ilei Galilee, í
bɔ ilei Zudee si ilui Davidi iyi à ya kpe Betelehemu,
domi nɲu mɔ nyaanzei Davidii wa jɛ. 5 Í bɔ ku na
irie, nɲu do Maari aboɛ iyi í nɛ así *. 6 Si waati iyi à
wa be, ajɔ í na í to bii á bí amaɛ. 7 Nɔ í bí ama sintɛɛ,

* 2:5 Maari aboɛ à ni Maari í jɛ aboɛ si na iyi í jɔ aɲaɔi à wɛɛ, amma
aɲaɔ a kù tɔtɔɔ sɛɛ hee í koo í biɔ Jesu.

ama ineməkə. Í biiε do acə nə í təə si bi ku jei angudā
 ηa, si na iyi í jə inya kù wεε bii inε njoo ηa aa sə.

Amaleka gə ηa à naa bi woo degbe ηa

⁸ Woo degbe gə ηa à wa inə sako bε, à waa degbe
 angudā ηa idū. ⁹ Nəi amalekai Ađ Lafēε gə í faata si
 ηa wa, nə inya kumá nla gə í kaako ηa. Inya kumáu
 amboei Lafēεui. Nəi njo í mu ηa jiidai. ¹⁰ Amma
 amalekau í s̄ηa í ni, i maà jə njo ku mu ηε. Laabaau
 jiidai n̄ naa ku sisi nηε, iyi á jεa inε fei inə didə nla
 nla. ¹¹ Laabaauu wee. Nnyi, si ilui Davidi, à bí
 nηε Woo faaba. Nηui í je Lafēε, inε iyi Ilaađ í cicau.
¹² Yaase bei aa màau ηa wee. Aa ye ama kpətəə gə bε
 à biiε do acə, wa sū si bi ku jei angudā ηa.

¹³ Iyi í fə bεεbε í t̄a ηəi gbakā amaleka mmu gə ηa
 à naa bi tεε aηa nkpə nkpə nə à saabu Ilaađ à waa ni,
¹⁴ ka jə irii Ilaađ ku nε amboe hee lele. Nə laakai ku
 sū ku wa si ile si inε ηa iyi Ilaađ í bi.

Woo degbe ηau à bə Betelehεmu

¹⁵ Nəi amaleka ηau à jə ηa à nyi lele. Si anyii nηu,
 woo degbe ηau à sabuu nje à waa ni, debēi, ka bə
 Betelehεmu, kaa cə mii iyi í ce, iyi Ađ Lafēε í jə à mà.

¹⁶ Nə à ce saasa à sei à koo. Nəi à to nə à ye Maari do
 Zozefu, do ama kpətəəu bii wa sū si bi ku jei angudā
 ηa. ¹⁷ Iyi à yəə, à waa sisi mii iyi amalekau í s̄ηa si
 gāmei amau. ¹⁸ Nə inε ηa iyi à gbə idei woo degbe
 ηau fei ideu í ya mu ηa bitii. ¹⁹ Amma Maari nje wa
 mu fei ndεε si idəε, nə wa lasabu si do laakai. ²⁰ Nəi
 woo degbe ηau à sinda à waa nε. Nə à waa nyisi
 amboei Ilaađ, à waa saabuε na irii mii iyi à gbə do
 iyi à ye fei, domi fei ndεε í cei si bei amalekau í sisi
 nηa.

À bɔ̀ Jesu kpasɛi Ilaaɔ

21 Si aɔ mɛɛjɔsia ɲɔi à sɔɔ Jesu, iri iyi amalekau í ni a kpoo hai waati iyi iyee kù ne asíu. Aɔ ɲɲu be mɔi aa dasie bango.

22-23 Mii iyi Moizi í kɔ si woodae wee. Í ni, ama inemakɔ iyi à bí sinte fei aa nyaa ikãi ku je ti Aɔ Lafɛɛ. Na ɲɔi í jè iyi waati í to si bií aa ce kuwee Maari ku bei ku má si ayawo iyi í ceu Zozefu do Maari à so amau à bɔ̀ Zeruzalemu ku ba a nyisi Aɔ Lafɛɛ 24 nɔ a ce kuwee. Kuweeu do kufe minji wala do ankasiidi minjii à ya cooð si bei à kɔɔ si woodai Aɔ Lafɛɛ.

25 Wee makɔ gɔ í wa Zeruzalemu be à ya kpoo Simeɔ. Makɔu í je ine dee dee nɔ í mà beɛrei Ilaaɔ. Wa degbe ine iyi á na ku tũ idɔi inɛi Izireli ɲa nɔ Hundei Ilaaɔ í weɛ do ɲɲu. 26 Hundei Ilaaɔu í sɔɔ wo í ni á ye ine iyi Aɔ Lafɛɛ í cicau ku bei ku ku. 27 ɲɔi Hundeu í tale sie kpasɛi Ilaaɔ ku bɔ. Iyi iyeð baai Jesu ɲa à lɔðe be ku ba a cea bei wooda í fɔ, 28 ɲɔi Simeɔ í gbaa í muu si awɔe í saabu Ilaaɔ wa ni,

29 Lafɛɛ, nsei jè amu woo ce icɛɛ n jè andunya do laakai ku sũ si bei ì sɔm wo,

30 Domi ijum í ye faabaɛ,

31 Iyi ì ce sɔɔlue si wajui dimi fei.

32 ɲɲui í je inya kumá iyi á nyisi dimi mmu ɲa kpãae. Nɔ ɲɲui í je amboei inɛɛ ɲa, inɛi Izireli ɲa.

Walii iyi Simeɔ í ce

33 Ide iyi Simeɔ wa fɔ si gãmei amau í mu iyeð baae fei biti. 34 Simeɔ í wee ɲɲa nɔ í sɔ Maari iyɛi Jesuu í ni, Ilaaɔ í cica amau ihɛi ku kɛkɛ ine nkpɔ nɔ ku dede ine nkpɔ mɔ si inɔi inɛi Izireli ɲa. ɲɲui Ilaaɔ í be wa ku je bei nyinda, amma ine ɲa aa kɔ sie. 35 Nɔ

lasabui idoi inε nkpɔ kú fita gbugbãa. Awɔ takae, inɔ ku fɔ á gũe ajɔ akã si idɔe bei taakuba.

Ana walii inaabo

³⁶ Inaabo walii gɔ mɔ í wa be à ya kpoo Ana, amai Fanueli si dimii Azee ηa. Abou í gbo ntɔ ntɔ. Í ce muau zakai adɔ meeje mɔkɔe kù bei kù na kù wee, ³⁷ nɔ í buba jaaɔ adɔ nkpɔ nkpɔ. Nsei abou í ne adɔ cine do mee, nɔ ci ya fita hai bantumai kpasɛi Ilaaɔ. Dasã do idũ fei, í ya maa cea Ilaaɔ icei do anu kudi do kutɔ. ³⁸ Waati beɛbe nηu mɔ í sekεe si ηa wa, wa saabu Ilaaɔ, nɔ í lɔsi idei amau ku sisia inε ηa iyi à waa degbe inε iyi á na ku faaba inei Zeruzalemu ηa fei.

³⁹ Waati iyi iyeò baai Jesu ηa à tã mii ηa iyi woodai Aɔ Lafɛe í ni a ceu fei, ηɔi à nyi Nazareti ilu nηa si ilei Galilee. ⁴⁰ Nɔ amau wa la, gbugbãe wa kɔɔsi nɔ í kɔò bisi. Nɔ didɔi Ilaaɔ í weεa.

Jesu í bɔ kpasɛi Ilaaɔ si waati iyi í ne adɔ maateaji

⁴¹ Adɔ fei iyeò baai Jesu ηa à ya bɔ jingau Iku ku kuai Zeruzalemu. ⁴² Si waati iyi Jesu í ne adɔ maateaji ηɔi à bɔ jingauu si bei à ne dɔɔneε. ⁴³ Iyi jingauu í tã à waa ne, ηɔi Jesu í gbe Zeruzalemu be, amma baaε ηa a kù mà. ⁴⁴ A waa tamaa bei í wa si inɔ nηai. Wee à nei zakai ajɔ akã, ηɔi à dedεe si inɔi nyaanze nηa ηa do kpaasi nηa ηa. ⁴⁵ Amma a kù yɔɔ, nɔ à sinda à nyi ikpa Zeruzalemu à waa dedεe. ⁴⁶ Si ajɔ meetasia ηɔi à yɔɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ. Wa buba si aninii woo kɔ inε ηa si wooda ηa, wa gbɔ ide nηa nɔ wa bee ηa ide. ⁴⁷ Inε ηa iyi à waa gbɔ ideε fei à bitiò bisie do si bei wa je nηa ide. ⁴⁸ Iyi baaε ηau à yɔɔ be, ηɔi aηa mɔ à biti, nɔ iyeε í ni, amam, na mii í ce ì ce nwa beɛbe. Amu do baaε wee, à wasi ku dedεe

do ino ku fo nla nla. ⁴⁹ Nɔi í bee ɲa í ni, na mii í ce ì waa dɛdɛɛm ɲa. I kù mà ɲa iyi wūai Baam nii ò nɛ n ce? ⁵⁰ Amma ide iyi wa sɔ ɲau a kù gbɔ yaaseɛ.

⁵¹ Nɔi í too ɲa à nɛ Nazareti nɔ wa gbɔ ide ɲɲa. Wee iyeu wa mu ide ɲau ihɛ fei si idɔɛ. ⁵² Jesu í lá wa koo nɔ bisie mɔ wa kɔɔsi nɔ wa dɔa Ilaaɔ si hee do amanɛ ɲa fei.

3

Waazoi Zāa woo dasi inyi

(Cɔ Matie 3:1-12; Maaku 1:1-8; Zāa 1:19-28)

¹ Iyi ilaalu nlai Romu iyi à ya kpe Tibɛɛ í ce adɔ maatū si bommaɛ, waati bɛɛbɛ Pɔnsu Pilatii wa je ilu ilei Zudee, nɔ Herodu mɔ wa je inɛ ngbo si ilei Galilee, nɔ Filipu ifɔɛu mɔ wa je inɛ ngbo si ilei Iture do Takoniti, nɔ Lisania mɔ wa je inɛ ngbo si ilei Abilɛni. ² Ani do Kaifu ɲa mɔ à waa je woo wee nlai Ilaaɔ. Waati bɛɛbɛi Ilaaɔ í sɔ Zāa amai Zakari ide si gɔɔɔɔ. ³ Nɔ Zāa í bɔ si ilu ɲa iyi à wa kɔkɔi idoi Zuudɛɛ fei wa waazo ɲɲa wa ni, i kpaasi idɔ ku ba Ilaaɔ ku kpa ide i dulum du ɲɛ nɔ a dasi ɲɛ inyi.

⁴ Bɛɛbɛi ide iyi walii Ezai í kɔ si tiaɛu í ce. Í ni,

Imui inɛ gɔ wa dɔ anu si gɔɔɔɔ wa ni,

I teese kpāai Lafɛɛ ku tɛ ɲa.

⁵ Nɔ aa dī lɔɔma ɲau fei.

Nɔ geete do iri kuta fei á munga anu,

Nɔ kpāa ku ka ɲa fei aa tɛ,

Kpāa iyi í sāmī fei á sīa.

⁶ Inɛ fei á yɛ bɛi Ilaaɔ wa faaba wa.

⁷ Zamaa nkɔ nkɔi wa koo bi Zāa ku dasi ɲa inyi. Nɔ í sɔ ɲa í ni, inɛ inɛ buu ɲa bei njo wukuku, yooi í sɔ ɲɛ í ni i saa idɔɔkɔi kiitii Ilaaɔ iyi á na ku naau.

⁸ Na nηu, i ce kookoosu jiida i nyisiò iyi ì kpaasi idɔ ηa, nɔ ì maà tamaa mà aa ba faaba ηa si na iyi í jò ì ya maa ni inη ì je dimii Aburhamu ηa. Ì wa n sɔ ηe, Ilaaɔ á yɔkɔ ku so kuta ηau ihē ku ce ηa dimii Aburhamu ηa. ⁹ Wee dagba wa kã si j̄i tã mɔm a daò icuε. Na nηu, j̄i iyi kù waa so iso jiida fei aa daa a dasi ina.

¹⁰ N̄ɔi zamaau í beee wa ni, debei, beirei aa ka ce.

¹¹ Nɔ í je nηa í ni, inε iyi í nε ibɔ minji ku so akã ku mua kpaasiε iyi kù nε, nɔ inε mɔ iyi í nε ije ku kpɔɔ do kpaasiε. ¹² Woo gba fiati lɛmpoo gɔ ηa mɔ à naa a dasi aηa mɔ inyi, η̄ɔi à beee à ni, Mɛetu, beirei aa ka ce. ¹³ N̄ɔi í sɔ ηa í ni, i maà gba ku lɔ zaka bei à da nηe. ¹⁴ N̄ɔi sooge gɔ ηa mɔ à beee à ni, awa mɔ ni, beirei aa ka ce. Nɔ í sɔ ηa í ni, i maà ya gba fiati inε gɔ do gbugbã ηa, nɔ i maà ya má inε gɔ ide, nɔ i maà ya donda iyi à waa sã nηe.

¹⁵ Inε ηau à waa cɔ kp̄ai inε iyi Ilaaɔ í cicau nɔ à waa lasabu si idɔ nηa mà Zãai í je inεeu. ¹⁶ Nɔ Zãa í sɔ aηa fei í ni, inyii amu ñ wa n dasi ηe, amma inε gɔ wa naa iyi í rem do gbugbã. N kù to n fũ baa ikũi baataε. Nηui á da nηe si Hundei Ilaaɔ do ina. ¹⁷ Wa mu kaale ku fε bileee si awɔ, nɔ ku kp̄a bileeu bii à kpokpoe, nɔ ku ko yɔyɔu ku dasi aka, sakou mɔ ku dasi ina iyi ci ya ku.

¹⁸ Do faaji nkpɔ gɔ ηa m̄ai Zãa wa ceàò inε ηa waaɔi laabaau jiidau.

¹⁹ Amma hai tako ilaalu Herodu í so Heriodiasi, aboi ifɔε, í je aboε, η̄ɔi Zãa í gbagba siε na ideu do na daa laalɔ ηa iyi í ce fei wo. ²⁰ Si antai laalɔ ηa iyi Herodu wa ce, do ankãanyi í na í jò à mu Zãa à dasiε piisɔɔ má.

*Inyi ku dasii Jesu**(Cɔ Matie 3:13-17; Maaku 1:9-11)*

²¹ Zãa í wasi inε nkpɔ nkpɔ ku dasi inyi si waati iyi a kù dasiε piisɔɔ, nɔi Jesu mɔ í naa bi tεε, nɔ í dasi Jesu mɔ inyi. Nɔi Jesu wa ce kutɔɔ nɔ lelei Aɔ́ í cɪ, ²² nɔ Hundei Ilaaɔ́ í de sie wa hai lele do ara gɔ bei ankasiidi. Nɔ à gbɔ ide ku fɔ gɔ wa hai lele í ni, awɔu amam nii, ñ biε jiida jiida. Siei inɔ didɔm fei í ya wa.

*Balai Jesu na**(Cɔ Matie 1:1-17)*

²³ Jesu í to adɔ kuntaa í bei í sinti icεε. Inε na à ya maa cɔɔi bei amai Zozefu *. Balai Zozefu † na wee ²⁴ Heli do Matati do Levi do Mɛliki do Zanai Zozefu, ²⁵ do Matatia do Amɔsu do Naumu do Esili do Nagai, ²⁶ do Maatu do Matatia do Semɛni do Zozeki do Zoda, ²⁷ do Zoanani do Reza do Zorobabeli do Salateli do Neri, ²⁸ do Mɛliki do Adi do Kosamu do Elimadamu do Eε, ²⁹ do Zozue do Eliezεε do Zorimu do Matati do Levi, ³⁰ do Simeɔ do Zuda do Zozefu do Zonamui do Eliakimu, ³¹ do Melea do Mɛna do Matata do Natãa do Davidi, ³² do Izai do Obɛdi do Boazi do Salumɔ do Nasɔɔ, ³³ do Aminadabu do Adimi do Aani do Esiromu do Perɛzi do Zuda, ³⁴ do Zakɔbu do Izaaki do Aburhamu do Tera do Nakɔɔ, ³⁵ do Seruku do Ragau do Falɛki do Ebεε do Sala, ³⁶ do Kainamu do Aafasadi do Semu do Nowee do Lamɛki, ³⁷ do Matusala do Enɔku do Zeredi do Maleleli do Kainamu, ³⁸ do Enɔsi do Seti do Adamu do Ilaaɔ́.

* **3:23** à ya maa cɔɔi bei amai Zozefu Ntɔ ntɔ Zozefu kù tɔtɔɔ sɛε do Maari à bei à bí Jesu. Ilaaɔ́i í je baε. † **3:23** balai Zozefu Tengɪ ihɛ ideɪ balai Maari à waa fɔ. Bii à ni balai Zozefu, na iyi aɲaɔ̀ Maari à so njei.

4

Seetam í lɛɛ Jesu

(Cɔ Matie 4:1-11; Maaku 1:12-13)

¹ Jesu í kɔ̀o Hundei Ilaaɔ̀ nɔ́ í baa hai idoi Zuudɛɛ. Nɔ́ Hundeu í bɔ̀dɛ si gbabua. ² Nɔ́ Seetam í lɛɛɛ bɛ zakai ajɔ́ ciiji. Nɔ́ si ajɔ́u bɛ fei kù je nkāma. Iyi baai nɔ́u í lɔ́, nɔ́i ari wa kpaá. ³ Nɔ́ Seetam í sɔ́ɔ́ í ni, bii awɔ́u Amai Ilaaɔ́i do ntɔ́, jɔ́ kutau ihɛ ku kpɔ̀d pɛɛ. ⁴ Nɔ́ Jesu í jɛaá í ni, kukɔ́i idei Ilaaɔ́ í ni, amanɛ ci ya wɛɛ na ije nɔ́u akā.

⁵ Nɔ́ Seetam í bɔ̀dɛ hee antai iri kuta gɔ́, í nyisie bommai andunya fei si iju kāmɛɛ. ⁶ Nɔ́ í sɔ́ɔ́ í ni, amboei bomma nɔ́u fei an muuɛ nɔ́ an jɔ́ i nɛ yiiko si nɔ́. Inɛ iyi ñ bi, lafɛ́ɛi an mua, si na iyi í jɔ́ à nam nii. ⁷ Na nɔ́u, bii ì naa ì gule si wajum, fei ndɛɛ á je tɛɛ. ⁸ Nɔ́ Jesu í jɛaá í ni, kukɔ́i idei Ilaaɔ́ í ni, Aɔ́ Lafɛ́ɛi aa gulea, nɔ́ nɔ́u akāi aa tɔ́.

⁹ Nɔ́ Seetam í gbāá í bɔ̀dɛ Zeruzalemu nɔ́ í gū̀dɛ hee si antai ile lelei kpasɛ́i Ilaaɔ́ nɔ́ í sɔ́ɔ́ í ni, bii awɔ́u amai Ilaaɔ́i, fo i dinga ile, ¹⁰ domi kukɔ́i idei Ilaaɔ́ í ni, Ilaaɔ́ á na amalekaɛ nɔ́ wooda na iriɛ a maa degbɛɛ, ¹¹ nɔ́ a maa muɛ si awɔ́ ku ba i maà ti i koosɛ si kuta. ¹² Nɔ́i Jesu í jɛaá í ni, kukɔ́i idei Ilaaɔ́ í ni, maà ti i sii Aɔ́ Lafɛ́ɛɛ. ¹³ Iyi Seetam í lɛɛɛ si bisie nɔ́u bɛ fei í tã, nɔ́i í jɔ̀d titã́ í nɛ hee waati mmu gɔ́ má.

Jesu í sinti icɛɛ Galilee

(Cɔ Matie 4:12-17; Maaku 1:14-15)

¹⁴ Nɔ́ Jesu í nyi ikpa ilei Galilee do gbugbāi Hundei Ilaaɔ́, nɔ́ iriɛ í fangaa si ilɛu fei. ¹⁵ Wa kɔ́ nɔ́ si cioi idei Ilaaɔ́ ile bii Zuifu nɔ́ à ya ce kutɔ́tɔ́ nɔ́u nɔ́, nɔ́ inɛ fei wa saabuɛ.

*À kɔsi Jesu Nazareti be
(Cɔ Matie 13:53-68; Maaku 6:1-6)*

¹⁶ Nɔ Jesu í bɔ Nazareti ilu bii í je amau. Nɔi si ajoí kusími í bɔ ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutɔtɔɔu si bei í ne dɔɔneɛ. Nɔi í dede ku cio tia. ¹⁷ Nɔi à náa tia iyi Ezai waliuu í kɔ. Si bei wa fũu ɲoi í kã si kukɔ go iyi wa ni,

¹⁸ Hundei Aɔ Lafɛɛ í wa sim.

Í cicaam n sisiaò ilu are ɲa laabaau jiidau.

Í bɛm n koo n sɔ inɛi piisɔɔ ɲa n ni aa jò ɲa a ne

Nɔ n sɔ fɛɛju ɲa n ni aa ye ilu má,

Nɔ n jò inɛ ɲa iyi inɛ ɲa à waa taa gbugbã a ne ara nɲa.

¹⁹ Nɔ n sisia inɛ ɲa n ni awaatii didɔi Lafɛɛ í to wa.

²⁰ Nɔi Jesu í ka tiau má í sindoa woo ce icɛu nɔ í buba. Nɔi inɛ ɲa iyi à tɔtɔ be fei à kãsiɛ iju. ²¹ Nɔi í sinti ideɛ ku sɔ ɲa í ni, nnyii kukɔi idei Ilaaɔ iyi ì gbɔ nɛiu ɲa í kã.

²² Nɔi aɲa fei à waa jeaa sɛɛda jiiida, nɔ bití í mu ɲa do ide didɔ iyi wa fita hai si geɛɛu. À ni, kù je amai Zozɛfuu mbɛ ya. ²³ Nɔ Jesu í sɔ ɲa í ni, kù ne sika aa kpaam mɔndau ihɛ í ni ɲa, awɔ lokotoro, faaba araɛ. Ce iluɛ ihɛ mii ɲa iyi à gbɔ ì ce Kapɛranumu fei. ²⁴ Amma an sɔ ɲɛ, walii kãma kù wɛɛ iyi í ya ne bɛɛɛ si ilui nɲu takɛ. ²⁵ Ì mà sãa sãa ɲa iyi ari nla go í ce si ilɛu fei si waatii Elii walii nla. Ijɪ kù rɔ si afei adɔ mɛɛta do cukpa mɛɛfa, ma irei. Waati bɛɛbe inaabo jaaɔ nkpɔi í wa si ilei Izireli. ²⁶ Do nɲu fei, Ilaaɔ kù be Elii walii nla bi kãma nɲa bii kù je bi jãaɔ go í wa Sareputa si ilei Sidɔɔ *. ²⁷ Nɔ dintɛ nkpɔ

* **4:26** Sareputa si ilei Sidɔɔ Sareputa do Sidɔɔ fei irii ilu ɲai, amma bii à waa fɔ idei ilu ɲa iyi à wa kɔkɔi Sidɔɔ, si ilei Sidɔɔi à ya ni à wa.

mɔi í wεε wo si ilei Izireli si waatii Elizée waliuu. Do n̄ɲu fei, kù j̄ò ḡɔḡɔ n̄ɲa ḡɔ ku ba iri, bii kù j̄ε Naama in̄ei ilei Siriu.

²⁸ Iyi Jesu í f̄ɔ bεεbe í t̄ã ɲ̄ɔi id̄ɔi in̄ε ɲa iyi à wa ile bii à ya ce kut̄ɔt̄ɔu be fei í k̄ɔ. ²⁹ ɲ̄ɔi à dede à lelee hai in̄ɔ iluu à b̄ɔðe hee si antai iri kuta si bii à ma ilu n̄ɲa ku ba a taleε wa ile. ³⁰ Amma í l̄ɔ anini n̄ɲa bε í n̄εε.

Jesu í lele in̄ei in̄ɔkoi in̄ε ḡɔ

(C̄ɔ Maaku 1:21-18)

³¹ N̄ɔ Jesu í b̄ɔ Kap̄eranumu, ilui Galilee ḡɔ n̄ɔ wa k̄ɔ in̄ε ɲa si cioi ideí Ilaaḏ si aḗi kus̄imi. ³² Wa k̄ɔ ɲa si cio do yiiko. N̄ɲui í j̄ò ideu í tosi ɲa. ³³ Wee m̄ak̄ɔ ḡɔ í wa ile bii Zuifu ɲa à ya ce kut̄ɔt̄ɔu be í n̄ε in̄ei in̄ɔk̄ɔ, ɲ̄ɔi í d̄ḥ anu hee lele í ni, ³⁴ mii í wa si ḡãmei aw̄ae ɲa aw̄ɔ Jesu in̄ei Nazareti. Ì naa ku kpa wai? Ñ̄ mà in̄ε iyi ì j̄ε. Aw̄ɔi ì j̄ε in̄ε kumá iyi Ilaaḏ í be wa. ³⁵ ɲ̄ɔi Jesu í la siε í ni, koko, fita hai si m̄ak̄ɔu. ɲ̄ɔi in̄ei in̄ɔk̄ɔu í ta m̄ak̄ɔu ile si anini n̄ɲa, n̄ɔ í fita siε, kù m̄εε. ³⁶ ɲ̄ɔi aḗa fei à bit̄i, à bee n̄j̄ε aḗa duusḏ̄ɔ à waa ni, ide dimi yoomai ih̄ε. M̄ak̄ɔu wee wa s̄ḥ in̄ei in̄ɔk̄ɔ ɲa ide do yiiko do gbugb̄a n̄ɔ à waa fita. ³⁷ ɲ̄ɔi iriε í fanḡaa si il̄εk̄oi iluu fei.

Jesu í j̄ò b̄ḥ̄ n̄kp̄ɔ í ba iri

(C̄ɔ Matie 8:14-17; Maaku 1:29-34)

³⁸ ɲ̄ɔi Jesu í fita hai ile bii à ya ce kut̄ɔt̄ɔu, n̄ɔ í b̄ɔ kpas̄ēi Simḥ̄. Wee iyei aboi Simḥ̄u wa ce b̄ḥ̄i ara gb̄āa nt̄ɔ nt̄ɔ. ɲ̄ɔi à t̄ɔε ku j̄ò ku ba iri. ³⁹ ɲ̄ɔi í k̄amba si abou í la si ara gb̄āau n̄ɔ í nya. N̄ɔ abou í dede gbak̄ā í yaae ɲa.

⁴⁰ Alei aḗɔ n̄ɲu iyi inunu í l̄ɔ, ɲ̄ɔi in̄ε ɲa iyi in̄ε n̄ɲa ɲa à waa ce b̄ḥ̄ dimi ik̄ā ik̄ā fei à wasi ku naaḏ ɲa wa

bi tɛɛ. Nɔ́ í lesi aŋa fei awɔ́ í jò à ba iri. ⁴¹ Inɛi inɔ̀oko ŋa mɔ́ à fita hai si inɛ nkpɔ́, à dɔ̀ò anu à waa ni, awɔ́i ì jɛ Amai Ilaaɔ́. Amma Jesu í la si ŋa nɔ́ wa ganji ŋa ide ku fɔ́ domi à mà iyi nŋuu inɛ iyi Ilaaɔ́ í cìcái.

Jesu wa waazo ilei Zudee

(Cɔ́ Maaku 1:35-39)

⁴² Iyi iju í má ŋɔ́i Jesu í fita hai inɔ́ ilu í bɔ́ gɔ́babua. Ŋɔ́i zamaa nkpɔ́ nkpɔ́ gɔ́ wa dɛdɛɛ. Iyi à to bi tɛɛ ŋɔ́i à tɔ̀ɛ suuru ku maà nɛ ku jò aŋa. ⁴³ Amma í sɔ́ ŋa í ni, kù nɛ bei an ce iyi n kù waazo laabaau jiidai bommai Ilaaɔ́ si ilu mmu ŋa má, domi na nŋui à bɛm wa. ⁴⁴ Iyi í fɔ́ bɛɛbɛ í tã nɔ́ í koo í dabii wa ce waazo ile bii Zuifu ŋa à ya ce kutɔ̀tɔ̀ ŋa ilei Zudee.

5

Jesu wa kpe mɔ̀cɔ́ sintɛ ŋa

(Cɔ́ Matie 4:18-22; Maaku 1:16-20)

¹ Ajɔ́ nŋu gɔ́ Jesu wa leekí kɔ̀kɔ́i tenku iyi à ya kpe Genesareti, nɔ́ zamaa nla gɔ́ wa mantɛɛ ku ba a gɔ́bɔ́ idei Ilaaɔ́. ² Nɔ́ í yɛ akɔ́i inyi minji itfi tenkuu bɛ. Amma sɔ̀kɔ́ ŋau à fita à waa wiɛ taaɔ́ nŋa ŋa. ³ Nɔ́ Jesu í lɔ́ inɔ́ akɔ́i inyiu akã. Akɔ́i inyi iyi í lɔ́ siu inɛ nŋu ti Simɔ̀ɔ́i. Nɔ́ í kpe Simɔ̀ɔ́ í tɔ̀ɛ í ni ku na ku sekeɛð akɔ́u hai itfi inyiu keeke. Ŋɔ́i í buba si inɔ́i akɔ́u, wa kɔ́ zamaau si cio.

⁴ Iyi í fɔ́ ideɛ í tã nɔ́ í sɔ́ Simɔ̀ɔ́ í ni, bɔ̀ð akɔ́u si bua, nɔ́ i le taaɔ́ nŋɛ ŋa si inyiu i mu cɛɛ ŋa. ⁵ Ŋɔ́i Simɔ̀ɔ́ í sɔ̀ɔ́ í ni, Mɛɛtu, à ce icɛ do idũ fei a kù mu ngɔ̀gɔ̀. Amma si bei awɔ́i ì fɔ́, an dasi taaɔ́ ŋau inɔ́ inyi.

⁶ Ŋɔ́i à dasi taaɔ́ nŋa ŋau inɔ́ inyi. Iyi à dasi ŋɔ́i à mu cɛɛ bututu hee taaɔ́ nŋa ŋau à waa bi a ga. ⁷ Nɔ́ à kpe kpaasi nŋa ŋa iyi à wa si akɔ́ minjisiau do awɔ́ a

naa a sobi ηα. Iyi aηa mα à naa nα akα minjiu fei í kō do cēē hee wa bi ku mi. ⁸ Iyi Simōō Piēē í ye mii nαu í ce bēēbe ηoi í koo í gule si wajui Jesu í ni, Lafēē, tekēē hai bi tom, domi amuu ilu dulum nii. ⁹ Í fα bēēbei si na iyi í jò njo í muu, ηηu do kpaasie ηau fei na cēē nkpα nkpα iyi à muu. ¹⁰ Bēēbe mαi njo í mu kpaasi minjie ηa, Zaaki do Zāa amai Zebedee ηau. Amma Jesu í sō Simōō í ni, maà jò njo ku muē. Bēbei ine ηa iyi aa toom ηai aa ya maa dēdē. ¹¹ Nηi à bōò akoi inyi ice nα à jò fei ndēē à waa too Jesu.

Jesu í jò dintē gα í ba iri

(Cα Matie 8:1-4; Maaku 1:40-45)

¹² Si anyii ηηu Jesu í wa si ilu gα bē, nα mākō gα í naa bi tēē. Mākōu wa ce bōoi dintē jiida. Iyi í ye Jesu ηoi í naa í sēebata si wajue í tōē suuru í ni, Lafēē, bii ì bi, aa yākō i jò n ba iri n je ine iyi í má. ¹³ Nηi Jesu í yα awōē í luu nα í ni, ñ bi. Ba iri nα i je ine kumá. Bē gbakā bōoi dintēu í nya. ¹⁴ Nηi Jesu í sōō í ni ku maà sō ine kāmā ideu bē, amma koo nyisi araē bi woo weei Ilaaḏu. Nα í ni ku ce kuwee iyi Moizi í jilēu. Kuweeu bei á nyisi ine ηa iyi ì je ine iyi í má bēbei. ¹⁵ Do ηηu fei, iriē í fangaa wa kōōsi, nα zamaa nkpα nkpα í ya maa tōtō bi tēē ku ba a gbō ideē nα ku ba a ba iri si bōō nηa ηa. ¹⁶ Amma Jesu í ya bō gbabuai ηηu akā koo ce kutō.

Jesu í jò wēēge gα í ba iri

(Cα Matie 9:1-8; Maaku 2:1-12)

¹⁷ Ajō ηηu gα Jesu wa kō ine ηa si cio. Wee Farisi do woo kō ine ηa si wooda gα ηa à waa buba bē. À naai hai Zeruzalemu do hai ilu ηa iyi à wa ilēi Zudee do ilēi Galilee fei. Nα ine ηa à waa ye gbugbāi Lafēē

Jesu waati iyi í jò bɔɔ ɲa à waa ba iriu. ¹⁸ Ɖɔi ine gɔ ɲa mɔ à naa be à waa so wɛɛge gɔ wa si makɛɛ. Nɔ à waa dɛdɛ bei aa ce a lɔdɛ ile a koo a jilɔ si wajui Jesu. ¹⁹ Amma a kù ba do bii aa lɔdɛ na irii zamaau, ɲɔi à koo à gũ antai ileu, à luu nɔ à kitaaɛ do makɛɛu si aninii zamaau si wajui Jesu. ²⁰ Iyi Jesu í yɛ naane ɲa ɲɔi í sɔ wɛɛgeu í ni, mɔkɔyi, ñ kpa ideidulum dɛɛ. ²¹ Woo kɔ ine ɲa si wooda do Farisi ɲa à wasi ku bee ara ɲa ide à waa ni, yooi inɛɛu ihɛ í jɛ iyi wa bu Ilaaɔ. Yooi á yɔkɔ ku kpa ideidulum dii ine gɔ bii kù jɛ Ilaaɔ ɲɲu akã. ²² Amma Jesu í mà lasabui idɔ ɲa, ɲɔi í bee ɲa í ni, na mii í jò ì waa ce dimii lasabu beɛbe si idɔ ɲɲe ɲa. ²³ Yoomai í faala í re, ine ku sɔ ine gɔ ku ni ñ kpa ideidulum dɛɛ, walakɔ ku ni ku dede ku nɛ. ²⁴ Amma ñ bi i mà ɲa iyi amu Amai Amanɛ ñ nɛ gbugbã n kpa ideidulum dii ine ɲa si andunya.

Iyi í fɔ beɛbe í tã ɲɔi í sɔ wɛɛgeu í ni, dede i so makɛɛɛ i bɔ kpasɛ. ²⁵ Ɖɔi gbakã wɛɛgeu í dede si waju ɲa, í so makɛɛ iyi wa sũ siu, nɔ wa nɛ kpasɛ wa saabuò Ilaaɔ. ²⁶ Ɖɔi aɲa fei à biti à waa saabu Ilaaɔ. Njo í bei wa mu ɲa à waa ni, à yɛ mii maamaake nnyi.

Jesu í kpe Levi

(Cɔ Matie 9:9-13; Maaku 2:13-17)

²⁷ Si anyii ɲɲu, Jesu í fita wa nɛ si inɔ ilu. Nɔ í yɛ woo gba fiái lɛmpoo gɔ à ya kpoo Levi, wa buba ile bi ku ce icɛɛ, nɔ Jesu í sɔɔ í ni, toom wa. ²⁸ Ɖɔi Levi í dede, í jò mii ndɛɛ fei í tooɛ.

²⁹ Si anyiɛ, í cea Jesu jingau nla gɔ si kpasɛɛ. Woo gba fiái lɛmpoo bututu do ine gɔ ɲa mɔ à waa ba ɲa ku jɛ. ³⁰ Wee Farisi gɔ ɲa à wa be do Farisi mmu gɔ

ηα iyi à je woo kə inε ηα si wooda ηα. Anjai à waa gbagba si məcəi Jesu ηau à waa ni, na mii í ce ì je ì waa mə ηα do woo gba fiαι lempoo do inε laalə ηα. ³¹ Iyi Jesu í gbə bεεβε ηəi í je nηα í ni, ilu baani ηα a kù ne bukaatai ilu iwə bii kù je bɔə ηα. ³² Bεεβε məi n kù naa ku kpe inε dee dee ηα, amma ilu dulum ηai ñ naa ku kpe a kpaasi idə nηα.

Jesu wa fə idei anu ku dī

(Cə Matie 9:14-17; Maaku 2:18-22)

³³ Nəi inε ηau à bee Jesu má à ni, beirei í ce məcəi Zāa woo dasi inyiu do ti Farisi ηα à ya dī anu a maa ceò kutəə, nə wee məcəε ηα a ci ya dī anu. À ya maa jei nə a maa mə. ³⁴ Nəi Jesu í bee ηα í ni, aa yəkə ì jə kpaasii məkə titə ηα à dī anu si waati iyi məkə titəu í wa inə nηα? ³⁵ Amma ajə wa naa iyi aa nya məkə titəu hai si inə nηα. Waati bεεbei aa dī anu. ³⁶ Nəi í kpa nηα mənda gə í ni, a ci ya ga ibə titə a səð ibə ngbo. Bii ì ce bεεβε, ì beje ibə titəu mβε nə jaε titəu á wεei ikā kaa ce si ibə ngbou. ³⁷ Inε gə ci ya nə kù dasi vεε titə iyi wa gba si bəgə bata ngbo ηα. Bii í ce bεεβε, vεeu á jə bəgə ηau ku ga, vεeu ku nikā nə bəgə ηau ku beje. ³⁸ Amma à ya dasi vεε titəi si bəgə titə ηα. ³⁹ Nə inε gə kù wεε iyi á mə vεε nwo nə ku bi vεε titə má, domi á ni nwou í cea nηu.

6

Jesu wa fə idei ajəi kusimi

(Cə Matie 12:1-8; Maaku 2:23-28)

¹ Si ajəi kusimi gə Jesu wa too kəəi ilε gə, ηəi məcəε ηα à wə amaaje iyi à gbě si ileu à nunu ijue si awə à waa ηə. ² Nəi Farisi gə ηα à bee ηα à ni, na mii í jə ì waa ce mii iyi a kù ne kpāai ku ce si ajəi kusimi. ³ Nəi

Jesu í bee ña í ni, i kù cio mii iyi Davidi í ce, ññu do inεε ña, si waati iyi ari wa kpa ñau? ⁴ Í ló kpasëi Ilaaḍ nḍ í so pḗε iyi à jilεa Ilaaḍ í jε, ññu do inεε ña. Wee à ganji inε fei ku jε pḗεu bε bii kù jε woo weei Ilaaḍ ña aña akã. ⁵ Nḍ Jesu í sḥ ña má í ni, amu Amai Amanε, amui ñ jε inε ngboi ajḗi kuḥimi.

Inε iyi awḗ akãε í ku

(Cḗ Matie 12:9-14; Maaku 3:1-6)

⁶ Si ajḗi kuḥimi mmu gḗ, Jesu í ló ile bii Zuifu ña à ya ce kutḗtḗu nḍ í wasi ku cea inε ña cioi idei Ilaaḍ. Wee mḗkḗ gḗ í wa bε, awḗ ñjεε í ku í gbε. ⁷ Woo kḗ inε ña si wooda do Farisi ña à kãsi Jesu iju, à waa cḗ mà á jḗ inεεu ku ba iri si ajḗi kuḥimi. Á waa cḗ domi à waa bi a yε taalei. ⁸ Amma Jesu í mà lasabu ñña, ñḗi í sḥ mḗkḗ iyi awḗε í kuu í ni, dede i leekḗ si anini ñña bε. Nḍ í dede í leekḗ. ⁹ Nḍ Jesu í ni, ñ wa n bee ñei, si ajḗi kuḥimi, í sḗa amanε ku ce jiida de mà laalḗ, ku faaba amanε de, mà ku kpa. ¹⁰ Nḗi í cḗ aña fei í kaako ña, nḍ í sḥ mḗkḗu í ni, te awḗε. Iyi í te awḗu ñḗi í baa dee dee. ¹¹ Nḗi idḗ ñña í kḗ, nḍ à waa busi ñjε bei aa cea Jesu.

Jesu í cica woo bε maateeji ñau

(Cḗ Matie 10:1-4; Maaku 3:13-19)

¹² Waati bεεbε Jesu í koo í gḗ iri kuta gḗ ku ce kutḗ. Nḍ idḗu fei í wasi ku ce kutḗ. ¹³ Iyi iju í má í tḗtḗ mḗcḗε ña nḍ í cica amanε maateeji si inḗ ñña, í sḗ ña woo bε ña. ¹⁴ Iri ñña wee, Simḗo iyi í sḗ Piεε, do Anderee ifḗε, do Zaaki do Zãa do Filipu do Baatelemi ¹⁵ do Matie do Tomaa do Zaaki amai

Alifee, do Siməə inei igbei Zelətu *, 16 do Zudasi amai Zaaki, do Zudasi Isikariəti iyi á na ku zambæu.

Didə do ijuukpā

(Cə Matie 4:23-25; 5:1-12)

17 Waati iyi Jesu í cica woo bε maateeji ηau í tā ηəi aηəð ηa à kita wa à waa leekí si ilε ku munga anu gə. Tengí bei məcə nkpəε ηau à wa do zamaa nla gə. Inε ηau à naai hai ilei Zudee fei do Zeruzaləmu ilu nlaε, do hai Tii do Sidə, ilu ηa iyi à wa ikpa bi inyi dūdū.

18 À naa bi tεei ku ba a gbə ideε nə a ba iri si bəə nηa. Inε ηa iyi inei inəko ηa à sinda iri nηa à ba iri. 19 Nəi inε ηau fei à waa dε ku luu, domi gbugbā nla nla í ya fita siε nə ku jə aηa fei a ba iri.

20 Nəi Jesu í cə məcəε ηau í ni, Ilu inə didə ηai inε ilu are ηa, domi inεi ì jε inei bommai Ilaaə ηa.

21 Ilu inə didə ηai inε iyi ari wa kpa si nsei domi Ilaaə á jə i yo ηa.

Ilu inə didə ηai inε iyi ì waa kpata si nsei, domi aa na i nyaanyi ηa.

22 Inε ilu inə didə ηai bii inε ηa à cé ηε, nə à lele ηε hai inə nηa, nə à waa bu ηε, nə à waa sə ηε iri laalə na irii amu Amai Amanε. 23 Ajə nηu, i jə inə nηε ku də, i fo i dingaa do inə didə, domi riba iyi à jilε nηε lelei Aə í la. Inε ηau bε, bεεbei məi bala nηa ηa à cea walii ηau wo.

24 Amma inə kufəi á jε ti inε ilu fia ηa, domi ì ba inə nηε í tū tā ηa.

25 Inə kufəi á jε ti inε iyi ì wa si ayo si nsei, domi ari á na ku kpa ηε.

* **6:15** igbei Zelətu inei igbei Zelətu ηai à waa jabu ku ba Zuifu ηa a nε ara nηa hai si awəi inei Romu ηa.

Ino kufai á je ti inε iyi ì waa nyaanyi si nsei, domi aa na ì kpata ì maa cã kpokpo ña.

²⁶ Inε ilu ino kufo ñai bii inε fei wa saabu ñe domi bebei bala ñe ña à cea walii ilu ibo ñau wo.

I bi mbεε ñe ña

(Cɔ Matie 5:38-48; 7:12a)

²⁷ Amma inε iyi ì sotí ì waa gbɔ idem ña, ñ wa n sɔ ñei, ì ya bi mbεε ñe ña, nɔ inε ña iyi à cé ñe ì ya ce ñña jiiida ña. ²⁸ I weea inε ña iyi à waa ce ikpe ñe, nɔ ì ya cea inε ña iyi à waa ce ññe laalɔ kutɔɔ ña. ²⁹ Bii inε gɔ í sambalae, toa kekele akãe má. Inε iyi í gba ibɔ kumbooε, maà ti ì kɔ ku so danzigie má. ³⁰ Bii inε gɔ í tɔε mii gɔ, muaa. Bii inε gɔ í so mii ndεε gɔi, maà ti ì beε má. ³¹ Dimi iyi ì bi inε ña a ce ññe, inε mɔ ì ce ñña dimi ññu.

³² Bii inε ña iyi à bi ñe aña akãi inε mɔ ì bi ña, saabu yoomai ì ñe ña. Baa woo ce laalɔ ña taka ñña à ya bi kpaasi ñña ña. ³³ Bii inε ña iyi à waa ce ññe jiiida, añai inε mɔ ì waa sãa gbese, saabu yoomai ì ñe ña. Baa woo ce laalɔ ña taka ñña à ya ce beεbe. ³⁴ Bii ì waa wɛa inε ña ngɔgɔ na iyi í jò ì waa tamaa aa na a sã ññe, to, saabu yoomai ì ñe ña. Baa woo ce laalɔ ña taka ñña à ya wɛa ñe nɔ a sã. ³⁵ Amma ì bi mbεε ññe ña, ì ce ñña jiiida ña, ì ya wɛ ñña ì maà cɔ kpãai ku sã ña. Bii ì waa ce beεbe ña, riba ññe á la nɔ aa je amai Ilaaɔ ña, ññu iyi kù ñe saa, domi ññu takae wa nyisi amanε gudulu ña do amanε laalɔ ña didɔε. ³⁶ I jò ì ñe araarei inε ña bei Baa ññe mɔ í ñe.

Maà kiiti kpaasie

(Cɔ Matie 7:1-5)

³⁷ Jesu í sɔ ña má í ni, ì maà ya kiiti inε ña, nɔ Ilaaɔ mɔ kaa kiiti ñe. ì maà ya ye taalei inε ña nɔ Ilaaɔ mɔ

kaa ye taale nɛ. I ya kpa ideɪ kurarai nɛ ɲa nɔ Ilaaɔ mɔ á kpa ideɪ kurarai iɲe mɔ. ³⁸ I ya mua nɛ ɲa nɔ Ilaaɔ mɔ á mu nɛ. Si gũa nla nlaɪ á ce nɛ amua. Á yagaɛ ku kitigbaɛ ku kɔ hee andɛɛ, nɔ ku cuu nɛ si bɔgɔ. Ntɔ ntɔ gũa iyi ì wãaɔ kpaasi ɲa, nɲui Ilaaɔ mɔ á wã nɛ do.

³⁹ Nɔ í kpa nɲa mɔnda gɔ í ni, fɛɛju á yɔkɔ ku mua fɛɛju akpa? Bii fɛɛju ɲa à waa mua nɛ akpa aɲa minji fei a kaa dasi isa? ⁴⁰ Woo kɔkɔ icɛ ci ya re inɛ ngboɛ. Amma inɛ fei, waati iyi í mà mii iyi inɛ ngboɛ í nyisiɛ, nɲu mɔ í ya yei bei inɛ ngbou.

⁴¹ Na mii í ce ì waa ye fɔfɔ keeke iyi í wa si ijui kpaasiɛ nɔ i kù ye jii ite iyi í wa si titɛɛ. ⁴² Beirei aa ce i ni, kpaasi, jɔ n nyaɛ fɔfɔ si ijuɛ, nɔ awɔ i kù waa ye jii ite iyi í wa si titɛɛ. Awɔ ilu muafitii, jɔ i tako i nya jii ite iyi í wa si ijuɛu titã ku ba i ye ilu sãa sãa, i bei i nya fɔfɔ iyi í wa si ijui kpaasiɛ.

À ya mà jii hai si isoɛ

(Cɔ Matie 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ Nɔi Jesu í sɔ ɲa má í ni, jii jiida kaa so iso laalɔ. Bɛɛbɛ mɔi jii laalɔ kaa so iso jiida. ⁴⁴ Ntɔ ntɔ jii fei hai si isoɛi à ya màa. A ci ya ka figi si agũ, bɛɛbɛ mɔi a ci ya ka rezɛɛ si agũ fufũ, mà irei. ⁴⁵ Amanɛ jiida í ya nya jiida wai hai si mii jiida iyi wa singa si idɔɛ. Amanɛ laalɔ mɔ í ya nya laalɔ wai hai si mii laalɔ iyi wa singa si idɔɛ, domi mii iyi wa kɔ si idɔi amanɛ, nɲui gɛɛɛ í ya fɔ.

Woo ma ile minji gɔ ɲa

(Cɔ Matie 7:24-27)

⁴⁶ Nɔ Jesu í sɔ ɲa má í ni, na mii í ce ì ya maa kpem Lafɛɛ, Lafɛɛ, nɔ i ci ya ceɔ ide iyi ì sɔ ɲe icɛ ɲa. ⁴⁷ Inɛ

iyi í naa bi tom fei nɔ wa gbɔ idem nɔ wa jirimæ, an nyisi ηε inε iyi lafɛε í jɔ. ⁴⁸ Í jɔ məkɔ gɔ iyi wa ma ile. Məkɔu í tu isa titã í jĩ hee í koo í kãsi kuta í bei í nyɔ icui ileu. Si anyie ηɔi ijĩ í na í rɔ nɔ ido í kɔ wa nikã, wa cã ileu, amma kù yəkɔ ku kekεε domi kumæ í sĩa. ⁴⁹ Amma inε iyi í gbɔ idem nɔ kù waa jirimæ, í yei bei məkɔ gɔ iyi í ma ile nɔ kù nyɔ icue do kuta. Nɔi ido í na í kɔ í nikã wa cã ileu nɔ gbakã í cuku í lεge fei.

7

Jesu í jɔ amaacei sooge inε ngbo gɔ í ba iri (Cɔ Matie 8:5-13)

¹ Iyi Jesu í sɔ ηa ideu fei í tã, ηɔi í bɔ Kapεranumu. ² Wee inε ngboi sooge gɔ í wa bε. Soogeu í nε amaaceε, nɔ í buui jiida jiida. Amaaceui wa ce bɔɔ hee wa bi ku ku. ³ Nɔi soogeu í gbɔ baauí Jesu, nɔ í bε inε ngboi Zuifu gɔ ηa bi tεε a koo a tɔɔε ku na ku faaba amaacei nηu. ⁴ Nɔi inε ηau à koo. Iyi à to bi Jesu, ηɔi à tɔɔε suuru ntɔ ntɔ à ni məkɔu í to i sobie ⁵ domi í bi dimi nwa. Nηui í nɔ í ma nwa ile bii à ya ka ce kutɔtɔu bε.

⁶ Nɔ aηað Jesu ηa à dasi kpãa à waa nε. Iyi à maai kpasɛu ηɔi soogeu í bε kpaasie gɔ ηa a koo a sɔɔ a ni, Lafɛε, soogeu nje í ni i maà taabi araε, domi nηu kù to i lɔ wa kpasɛi nηu. ⁷ Na nηui í ce mɔm í yɔɔ iyi nηu kù to nηu ku naa bi tεε do araε. Amma í ni i fɔ ide nηu akã wa, amaacei nηu á ba iri. ⁸ Nɔ í ni baa nηu takai nηu, idei inε ngboi nηu ηai nηu wa gbɔ, nɔ nηu mɔ í nε sooge ηa iyi wa gbã. Bii nηu í sɔ inε akã nηu í ni ku bɔ ihɔ, í ya kooi. Bii nηu í nɔ í kpe inε gɔ nηa

í ya naai. Nɔ bii nɔɔ í sɔ amaacei nɔɔ gɔ nɔɔ í ni ku ce iyi ihẽ í ya cooi.

⁹ Iyi Jesu í gbɔ ideu í biti, nɔ í sinda í sɔ zamaa iyi wa tooɛu í ni, ñ wa n sɔ ɲɛ, baa si inɔi inei Izireli ɲa fei n kù yɛ inɛ iyi í yɔkɔ í dasim naane nla nla bei inɛɛu ihẽ. ¹⁰ Iyi Jesu í fɔ beɛbe í tã ɲɔi ama abe ɲau à nyi kpasẽ, nɔ à ba amaaceu í ba baani.

Jesu í ɲi amai jaaɔ gɔ iyi í ku

¹¹ Si anyiɛ ɲɔi Jesu í bɔ ilu gɔ iyi à ya kpe Nayini. Mɔcɛ ɲa do zamaa nla gɔ wa tooɛ. ¹² Waati iyi í maai si gamboi bindii iluu, í yɛ à so ikui ama awaasũ gɔ à waa bɔ ku suu. Ama awaasũu nɔɔ akãi iyeɛ í bí nɔ iyeu jaaɔi. Inei inɔ ilu nkɔɔ nkɔɔi wa too fitii abou. ¹³ Iyi Lafẽɛ í yɛ abou ɲɔi araare í muu, nɔ í sɔɔ í ni, maà kpata. ¹⁴ ɲɔi í sekɛɛ si ɲa í lu kpakoi ikuu nɔ inɛ ɲa iyi à waa soou à leeki. Nɔ Jesu í ni, awɔ awaasũ, ñ wa n sɔɛ, dede. ¹⁵ Nɔ awaasũ iyi í kúu í dede í buba wa fɔ ide. Nɔ Jesu í sindoa iyeɛ. ¹⁶ ɲɔi njo í mu aɲa fei, nɔ à saabu Ilaaɔ à waa ni, walii ilu gbugbãi í naa si wa. Nɔ à wa ni má, Ilaaɔ í naa bi inɛɛ ɲa ku ba ku sobi ɲa.

¹⁷ ɲɔi ideu í fangaa si ilɛi Zudee do si ilɛkoɛ ɲa fei.

*Inɛ ɲa iyi Zãa woo dasi inyi í be
(Cɔ Matie 11:2-19)*

¹⁸ ɲɔi mɔcɔi Zãa ɲa à koo à baa ile piisɔɔ be à sisiaa mii ɲau be fei. Nɔ í kpe amanɛ minji si inɔ nɲa, ¹⁹ í be ɲa bi Lafẽɛ a beee a ni, awɔi ì jɛ inɛ iyi Ilaaɔ á na ku be wau? Mà ka degbe inɛ mmu gɔ. ²⁰ Iyi à to wa bi Jesu, ɲɔi à sɔɔ à ni, Zãa woo dasi inyiui í be wa ka naa ka beee ka ni, awɔi ì jɛ inɛ iyi Ilaaɔ á na ku be wau? Mà ka degbe inɛ mmu gɔ.

21 Wee si waati n̄ju bei, Jesu í j̄ò b̄õ nkp̄o do k̄õ ña à waa ba iri, n̄o wa lele in̄ei in̄õko ña hai si in̄e ḡo ña, n̄o í j̄ò f̄eju nkp̄o í ye ilu má. 22 N̄o í j̄ea ama ab̄e ñau í ni, i koo i sisia Z̄ãa mii iyi ì ye do iyi ì gb̄o ña. F̄eju ña à waa ye ilu, woo sukute ña à waa ne dee dee, dinte ña à ba iri à j̄e in̄e kumá, dek̄i ña à waa gb̄o ide, iku ña à j̄i, n̄o à waa waazoa ilu are ña laabaau j̄iidau. 23 Ilu in̄o did̄õ in̄e iyi kaa nyið anyi si naane ku dasie na irim.

24 Iyi ama abei Z̄ãa ñau à gb̄o bei Jesu í f̄o, ñoi à sinda à ne. Waati iyi à waa ne, ñoi Jesu í l̄osi ku sisia zamaau ide i Z̄ãa í ni, mii ì b̄o ku c̄o ḡbabuau ña. F̄of̄o iyi fufu wa yaya? Aawo. 25 To, mii ì b̄o ku c̄o ña. Mà m̄ok̄o iyi wa dasi jaae j̄iidau? Aawo, in̄e ña iyi à waa dasi jaae fia nkp̄o n̄o à wa si in̄oi amani nla nla, āñai à ya wa kabai ilaalu ña. 26 To, mii ì b̄o ku c̄o ña. Mà waliii ì b̄o ku c̄o ña. Oo, nt̄o nt̄o an s̄õ ñe, in̄eu be í re baa walii. 27 Z̄ãai kuk̄oi ide i Ilaā wa f̄ãa tenji bii í ni, Ilaā í ni,

Wee, ñ be woo sisi idem wa si wajūe iyi á teesēe kp̄ãae.

28 An s̄õ ñe, si in̄oi in̄e ña iyi inaabo ña à bí fei, k̄ama ñña kù w̄ēe iyi í re Z̄ãa. Amma do n̄ju fei, baa in̄e iyi í kere í re si bommai Ilaā í roo.

29 N̄o Jesu í ni má, in̄e ña iyi à gb̄o ide i Z̄ãa fei hee do woo ḡba fia i lempoo ña fei à j̄ò Z̄ãa í dasi ña in̄yi n̄o n̄ju be wa nyisi iyi à mà iyi Ilaā í j̄e dee dee. 30 Amma Farisi ña do woo k̄o in̄e ña si wooda ña a kù j̄e Z̄ãa ku dasi ña in̄yi. Bēbe m̄oi à k̄osi mii iyi Ilaā í dasi id̄o ku ce ñña.

31 N̄oi Jesu í ni, yooi an w̄õ in̄ei n̄sei ñau ih̄e. Yooi à j̄o. 32 À j̄o amu ña iyi à waa buba bantuma, à s̄õ ñje

à waa ni, à fã nɲe yee nɔ i kù jojo ɲa, nɔ à kɔ nɲe irii iku ɲa nɔ i kù kpata ɲa. ³³ Ñ ni beɛbeɛi si na iyi í jò waati iyi Zãa woo dasi inyi í naa, í ya ði anu, ci ya mɔ vɛɛ, nɔ ì ni í nɛ inei inɔko ɲa. ³⁴ Nɔ iyi amu Amai Amanɛ n̄ naa, n̄ ya n̄ jɛ nɔ n̄ maa n̄ mɔ, nɔ í ni ɲa n̄ bi ije nɔ n̄ jɛ woo mɔ atɛ nɔ n̄ jɛ kpaasii woo gba fiái lɛmpoo ɲa do ilu dulum ɲa. ³⁵ Do nɲu fei, à yɛ iyi bisii Ilaaɔ́ í jɛ dee dee na ice ɲa iyi wa ce.

Jesu wa jɛ kpasɛi Farisi gɔ

³⁶ Farisi gɔ í kpe Jesu ku jɛ bi tɛɛ ajɔ nɲu gɔ. Nɔ Jesu í lɔ ileɛ í buba wa jɛ. ³⁷ Wee, abo à ta icu gɔ í wa si iluu bɛ. Iyi í gbɔ à ni Jesu wa jɛ kpasɛi Farisiu, ɲɔi í naaɔ tulare wa si ama caka ku s̄la gɔ iyi à ce do abatii. ³⁸ Abou í naa í wai do anyii Jesu bi isɛɛ ɲa. Wa kpata nɔ cikãajue ɲa wa tontoo si isɛɛ hee í cɔɔ, nɔ wa gbãa do ntoɪ iriɛ ɲa, wa cɔɔcɔɔɛ, í fã sie tulareu. ³⁹ Farisi iyi í kpe Jesu ku jɛu, iyi í yɔɔ, ɲɔi í fɔ si idɔɛ í ni, mɔkɔu ihɛ, bii waliii, á mà dimii inaabo iyi wa luu ihɛ domi woo ta icui. ⁴⁰ Nɔ Jesu í ni, Simɔɔ, n̄ nɛ ide gɔ iyi an s̄ɛ. Nɔ í ni, fɔ, Mɛɛtu.

⁴¹ Nɔi Jesu í ni, mɔkɔ gɔ í wɛɛ iyi amanɛ minji wa mu gbeseɛ. Inɛ akã wa mu kpekɛle c̄ɔ miu, inɛ akã mɔ ciitaa. ⁴² Nɔ wee a kù nɛ mii iyi aa s̄aaɔ, nɔ í cea aɲa minji fei suuru. To, si aɲa minjiu, yoo nɲai á bi mɔkɔu ku re. ⁴³ Nɔ Simɔɔ í jɛaa í ni, n̄ tamaa inɛ iyi gbeseɛ í reui. Nɔi Jesu í s̄ɔ í ni, ntɔi ì fɔ.

⁴⁴ Iyi í ni beɛbe í tã, ɲɔi í sinda si inaabou nɔ í s̄ɔ Simɔɔ í ni, ì yɛ abou ihɛ? Iyi n̄ lɔ wa kpasɛɛ i kù muum inyi n̄ wɛɛ kutɛm, amma abou ihɛ í cò kutɛm do cikãajue ɲa, nɔ í gbãa do ntoɪ iriɛ ɲa. ⁴⁵ I kù cem fɔɔ do kucɔɔcɔɔ amma abou ihɛ, hai waati iyi n̄ lɔ wa, kù jò kutɛm ku cɔɔcɔɔ. ⁴⁶ Nɔ i kù jɔsi irim ikpo,

amma abou ihē, í fāsi isem tulare. ⁴⁷ Na ηᵛi í jò ñ wa n sãε kubi ñlai abou ihē wa nyisi iyi Ilaaᵛ í kpa idei dulum dεε, baa do iyi í kpᵛ fei. Amma inε iyi à cea suuru keeke, kubiε mᵛ keekei. ⁴⁸ Nᵛi í sᵛ abou í ni, à kpa idei dulum dεε. ⁴⁹ Inε ηᵛa iyi à waa jε aᵛaᵛ ηᵛau, à bee nje ide à waa ni, dimii amanε yoomai ihē iyi á yᵛkᵛ ku kpa idei dulum dii amanε ηᵛa. ⁵⁰ Nᵛo Jesu í sᵛ abou í ni, naanεei í faabaε. Koo nε do laakai ku sũ.

8

Inaabo ηᵛa iyi à waa too Jesu

¹ Si anyii nᵛu, Jesu í dabii dabii si wangaa ηᵛa do si ilεεko ηᵛa, wa waazo wa sisi laabaau jiidai bommai Ilaaᵛ. Nᵛo mᵛcᵛ maateeki ηᵛau à suu ² do inaabo nkpᵛ gᵛ ηᵛa. Si inᵛi inaabo ηᵛau, gᵛgᵛ ηᵛa à waa ce bᵛᵛ wo, gᵛgᵛ ηᵛa mᵛ à nε inei inᵛᵛko ηᵛa wo, nᵛo Jesu í jò aᵛa fei à ba iri. Inaabo ηᵛau wee. Maari iyi à ya kpe inei Madala, nᵛui Jesu í lelea inei inᵛᵛko mεεje ηᵛau, ³ do Zoana aboi Cuzᵛa, woo mu amanii ilaalu Herodu, do Suzani do inaabo nkpᵛ gᵛ ηᵛa ma. Abo ηᵛau à waa sobi ηᵛa do amani nᵛa.

Mᵛndai woo gbē

(Cᵛ Matie 13:1-9; Maaku 4:1-9)

⁴ Hai ilu fei inε ηᵛa à wasi ku naa bi Jesu. Si bei zamaa í tᵛtᵛ ηᵛi í kpa nᵛa mᵛnda.

⁵ Si mᵛndau í ni, mᵛkᵛ gᵛ í fita wa fā dimi. Si bei wa fā dimiu, ηᵛi gᵛgᵛ ηᵛa à cuku si kpāa, nᵛo inε ηᵛa à nè si nᵛo yei ηᵛa à jᵛᵛ. ⁶ Nᵛo gᵛgᵛ ηᵛa mᵛ à cuku si ilε iyi í nε kuta. Iyi í fita gbakā, í gbēi, domi mandi kù wa si. ⁷ Gᵛgᵛ ηᵛa mᵛ à cuku si inᵛ agũ ηᵛa. Nᵛi agũ ηᵛau do dimi jiidau à fita ajᵛ, ηᵛi agũ ηᵛau à dede à la à bii

dimi jiidau. ⁸ Gɔgɔ ɲa mɔ à cuku si ile jiidu, nɔ à fita à la à so iso cɔ cɔ.

Iyi Jesu í fɔ beɛbe í tã, nɔ í la hee lele í ni, inɛ iyi í nɛ ití iyi á gbɔ̀ò ide, ku gbɔ̀.

Mii í jò Jesu í ya maa kpa mɔnda
(Cɔ Matie 13:10-17; Maaku 4:10-12)

⁹ Nɔ mɔcɔɛ ɲa à beɛɛ yaasei mɔndau. ¹⁰ Nɔi í je ɲa í ni, inɛi Ilaaɔ́ í jò ò mà asiii bommaɛ, amma inɛ ɲa iyi à gbe à waa sɔ ɲai do mɔnda ɲa ku ba

Baa bii à waa cɔ a maà yɔ̀.

Nɔ bii à waa gbɔ̀ a kaa mà yaaseɛ.

Yaasei mɔndai woo gbɛ
(Cɔ Matie 13:18-23; Maaku 4:13-20)

¹¹ Yaasei mɔndau wee. Dimiu, idei Ilaaɔ́i. ¹² Inɛ gɔ ɲa à yei bei kpãa tengi bii dimiu í cuku. Aɲai à gbɔ̀ ideu, amma Seetam í naa í nyaa hai si idɔ ɲa ku ba a maà dasi naanɛ a ba faaba. ¹³ Inɛ gɔ ɲa mɔ à yei bei ile kuta. Aɲai à gbɔ̀ ideu nɔ à gbaa do inɔ didɔ̀. Amma a kù jò kù ce icã si idɔ ɲa. Naanɛ ku dasi ɲa í kpɛ keeke amma iyi wahala í naa, à nyiò anyi. ¹⁴ Inɛ gɔ ɲa mɔ à yei bei inya iyi í nɛ agũ ɲau. Aɲai à gbɔ̀ ideu, amma si bei à waa nɛ, inɔ ku fɔ do amani do didɔ́i andunya ɲai à bii ideu à kpaa, nɔ iso ɲa ɲa kù jla. ¹⁵ Inɛ gɔ ɲa mɔ à yei bei ile jiidau. Aɲai à gbɔ̀ ideu nɔ à jilɔ̀ si idɔ jiidu hai nɛ muafiti, nɔ à waa temua hee wa so iso.

Mɔndai fitila
(Cɔ Maaku 4:21-25)

¹⁶ Nɔi Jesu í sɔ ɲa ma í ni, inɛ gɔ ci ya ma fitila ku biiɛ do caka, walakɔ ku dasi abɛ daai. Amma à ya kɔaɛi lele ku ba inɛ ɲa iyi à waa lɔ wa fei a ye inya

kumá. ¹⁷ Si beεbe mii iyi wa manji fei á boli, nɔ mii iyi à ce si asii fei á na ku fita gbugbãa.

¹⁸ Na nɔu, i ce laakai ηa do yaase bei ì waa gbòð ide ηa, domi ine iyi í ne, nɔui à ya kɔɔa si. Ine mɔ iyi kù ne, andi iyi wa tamaa siu má à ya gbaai.

Iyei Jesu do ifɔe ηa

(Cɔ Matie 12:46-50; Maaku 3:31-35)

¹⁹ Iyei Jesu do ifɔe ηa à naa bi tεε, amma a kù ba a kù to sie na zamaau. ²⁰ Nɔ ine ηa à sɔɔ à ni, iyee do ifɔe ηa à waa leekɪ waduude à waa bi ku yeε. ²¹ Amma í je nɔa í ni, ine ηa iyi à waa gbò idei Ilaaɔ nɔ à waa jirimae, aɔai à je iyem walakɔ ifɔm ηa.

Jesu í leekɪ fufu si tenku

(Cɔ Matie 8:23-27; Maaku 4:35-41)

²² Aɔ nɔu gɔ Jesu í lɔ akɔi inyi nɔu do mɔcɔe ηa, nɔ í sɔ ηa í ni, ka kua tenkuu ka bɔ ice ikpa ihɔ. Nɔ à ne. ²³ Si bei à waa neυ, Jesu í sí njoo. Nɔi fufu nla gɔ í dede si tenkuu, nɔ inyi wa kɔ akɔu. À wa si mbirisi. ²⁴ Nɔi à sekee si Jesu à jũu à ni, Mεεtu, Mεεtu, à waa bɔ nfe ku ce.

Nɔi Jesu í jĩ nɔ í la si fufuu do kucãi inyiu. Nɔ à dè à coko sɔm sɔm. ²⁵ Nɔ í bee mɔcɔe ηa í ni, hee iwoi naane iyi ì dasim í wa.

Nɔ njo í mu ηa à biti, à bee nje à waa ni, dimii amanε yoomai ihɔ, iyi wa ba fufu do inyi ide ku fɔ nɔ à waa gbò ideε.

Jesu í jò ine gɔ iyi í ne inei inɔko í ba iri

(Cɔ Matie 8:28-34; Maaku 5:1-20)

²⁶ Nɔ Jesu do mɔcɔe ηau à to ice ikpa ihɔ, si ilei inei Zerazee ηa iyi í wa do wajui ilei Galilee. ²⁷⁻²⁹ Nɔi à fita hai inɔi akɔi inyiu. Iyi à kita ile ηɔi Jesu í ye mɔkɔ

gə wa naa ku kòo. Məkəu inei ilu bei. Wee í bei í ne inei inəoko ɲa. Waati kăma fei à ya maa dede siɛi. Nɔi inɛ ɲa à ya dūu do seseɛ nə à dī isɛɛu do isə ku ba a nə. Amma í ya da kudī ɲaui fei nə inei inəokoe ɲau à bəðe hee si gbabua ɲa. Hai kukpɛ basī í ya maa wɛɛ, ci ya buba kpasɛ. Bi ku si iku ɲai í ya wa.

Iyi məkəu í yɛ Jesu ɲai í koo í cuku si wajue í dɔ anu hee lele wa ni, mii í wa aninii awaɛ, Jesu awə Amai Ilaaɔ. Ilaaɔ í re fei nə n wa n təɔɛi, maà wahalam. Wa dɔ bɛɛbei si na iyi í jə Jesu í ni inei inəoko ɲau a fita siɛ. ³⁰ Nə Jesu í beɛɛ í ni, irei iriɛ. Nə í jɛaa í ni, Zamaa. Í ni bɛɛbei si na iyi í jə inei inəoko nkpə nkpəi í nɛ. ³¹ Nə inei inəokoe ɲau à waa təɔ Jesu suuru ntə ntə ku maà dasi aɲa si isa nla hai nɛ kəu.

³² Wee, kuusəɔ gaa nla gə ɲa à wa bɛ à waa jɛ si iri kuta gə. Nə inei inəoko ɲau à təɔ Jesu ku jə aɲa a koo a mu kuusəɔ ɲau ku ba aɲa a maa wa bɛ. Nə í yəɔda nɲa. ³³ Nə inei inəoko ɲau à fita hai si məkəu, à koo à mu kuusəɔ ɲau. Nə kuusəɔ gaa ɲau à sei hai antai iri kutau à dasi tenku nə inyiu í jɛ ɲa.

³⁴ Nɔi woo degbe kuusəɔ ɲau à yɛ mii iyi í ce, nə à sa à koo à waa sisi laabaau iɛu si ilu nlaɔ do si ilɛɛko ɲa. ³⁵ Nə inɛ ɲa à fita à bə ku cə mii iyi í ceu. Iyi à to bi Jesu, ɲai à yɛ məkəɔ iyi inei inəoko ɲa à fita siɛu. Məkəu í baa si laakaɛ má, nə wa buba kəkəi Jesu í dasi jīnɛ ɲa. Nɔi njo í mu ɲa. ³⁶ Inɛ ɲa iyi iɛu í ce iju nɲa à waa sisia inɛ ɲa bei inɛɛu í ce í ba iri. ³⁷ Nɔi inei ilɛi Zerazee ɲa fei à təɔ Jesu suuru à ni ku nɛ hai bɛ, domi njo í mu ɲa ntə ntə. Nə Jesu í lə akəi inyiu wa bi ku nɛ. ³⁸ Nɔi məkəɔ iyi inei inəoko ɲa à fita siɛu wa təɔ Jesu ku jə nɲu ku tooɛ. Amma Jesu í ni ku sinda ku ³⁹ nyi ideɛ, koo sisi mii iyi Ilaaɔ í ceaa fei.

Nɔ inɛɛu í nɛ í koo í wasi ku sisi mii iyi Jesu í cea nɔu fei si iluu fei.

*Ama inaaboí Zairusi do inaabo iyi í lu ibɔi Jesu
(Cɔ Matie 9:18-26; Maaku 5:21-43)*

⁴⁰ Iyi Jesu í baa hai ilɛi Zerazee nɔ zamaa í wasi ku coo fɔɔ, domi aɔa fei à waa degbeɛi. ⁴¹ Nɔi inɛ gɔ í naa bi tɛɛ. Lafɛi à ya kpe Zairusi. Inɛ ngboi ile bii Zuifu ɔa à ya ce kutɔtɔɔi. Iyi í yɛ Jesu, ɔi í sɛɛbata si wajue nɔ í tɔɛ ku naa kpasɛi nɔu. ⁴² Wa tɔɔ Jesu ku naa kpasɛi si na iyi í jɔ ama inaabo akã lege legeɛ iyi í nɛ adɔ maateeji, wa bi ku ku. Nɔi Jesu wa koo.

Iyi wa koo, nɔ zamaa nla nla wa mantee. ⁴³ Wee abo gɔ mɔ í wa be iyi wa ce bɔɔi awɔ ku mu hai adɔ maateeji. Nɔ í jɛ fiaɛ fei bi lokotoro ɔa, nɔ kãma nɔa kù yɔkɔ kù faabaɛ. ⁴⁴ Nɔi í sɛkɛɛ si Jesu do anyi í koo í lu itii ibɔɛ. Bɛ gbakã bɔɔu í tã. ⁴⁵ Nɔ Jesu í bee í ni, yooi í lum. Nɔi aɔa fei à waa jã, ɔi Píɛɛ í ni, Mɛɛtu, zamaaui í kaakoe wa mantee. ⁴⁶ Amma Jesu í ni, ñ mà iyi inɛ gɔ í lum kam kam si na iyi í jɔ gbugbãm í ce icɛ. ⁴⁷ Iyi abou í yɛ iyi Jesu í mà iyi inɛ gɔ í luu, ɔi í koo í gule si wajue do kuyaya. Nɔ í fɔ si wajui zamaaui mii iyi í ce í jɔ nɔu í lu Jesu, do bei nɔu í ba iri anu akã. ⁴⁸ Nɔ Jesu í sɔɔ í ni, abooyi, naanɛi í faabaɛ, koo nɛ do laakai ku sũ.

⁴⁹ Si bei Jesu wa fɔ ideu ɔi inɛ gɔ í naa hai kpasɛi Zairusi inɛ ngbou í sɔɔ í ni, ama inaaboɛu kù weɛ, maà bitandi Mɛɛtu má. ⁵⁰ Iyi Jesu í gbɔ ideu nɔ í sɔ Zairusi í ni, maà jɔ zigiɛ ku da, awɔ de dasi naanɛ, á ba iri. ⁵¹⁻⁵³ Nɔi à dasi kpãa má à waa koo. Iyi í to kpasɛ be, í ba wee, inɛ fei í wasi ku kpata à waa cã kpokpo na irii amau. Nɔ Jesu í ni, i maà kpata ɔa, kù ku, wa sɪ njooi. Nɔi à waa yaakoe domi à mà iyi í

kui. Nɔi Jesu kù jε inε gɔ ku lɔ kpasẽu do nɔu ajɔ bii kù jε Piεε do Zãa do Zaaki do iyeò baai amau. ⁵⁴Iyi í to bi ama inaabou nɔi í mu awɔε nɔ í fɔ ide hee lele í ni, ama mudẽε, dede. ⁵⁵Nɔ hundee í baa má, nɔ í dede tengi be gbakã. Nɔ Jesu í sɔ̃ ηa í ni a na amau ije. ⁵⁶Nɔ nyaanzeε ηau à biti ntɔ ntɔ, amma Jesu í sɔ̃ ηa í ni a maà sɔ̃ inε gɔ mii iyi í ce.

9

Jesu í be mɔcɔ maatejei ηau

(Cɔ Matie 10:5-15; Maaku 6:7-13)

¹Jesu í kpe mɔcɔ maatejeie ηau í tɔtɔ ηa í mu nɔa gbugbã do yiiko a leleò inei inɔoko ηa fei nɔ a jɔ bɔɔ ηa a ba iri. ²Nɔi í be ηa a koo a waazo idei bommai Ilaaɔ nɔ a jɔ bɔɔ ηa a ba iri. ³Nɔ í sɔ̃ ηa í ni, i maà so nkãma si isεεne nɔu, baa golo hee má je bɔgɔ, wala ije, wala fia, nɔ i maà so baa ibɔ minjisia. ⁴Kpasẽ bii ì sɔ̃ ηa, i ya wa be hee i koo i fita hai ilu be ηa. ⁵Ilu bii à kɔ ku gba ηε, i fita hai ilu be ηa nɔ i gbugbã nɔa irurui baata nɔe ηa ku je nɔa sεεda iyi kiitii Ilaaɔ á naa si ηa. ⁶Mɔcɔ ηau à dede à dabii si ilεeko ηau, à waa sisiò laabaau jiidau nɔ à wasi ku jɔ bɔɔ ηa à waa ba iri bii fei.

Laakai Herodu í dede

(Cɔ Matie 14:1-12; Maaku 6:14-29)

⁷Wee Herodu ilu ilεu, í gbɔ mii iyi Jesu wa ce fei, nɔ laakais í dede. Kù mà baa bei á lasabu má si na iyi í jɔ inε gɔ ηa à waa ni Zãai í jɔ hai si bale, ⁸inε gɔ ηa mɔ à ni Elii walii nlau í naa má, nɔ inε gɔ ηa mɔ à ni inε akã waliii tako ηau í jɔ hai si bale má. ⁹Nɔ Herodu í ni, ñ jɔ à bu irii Zãa. Debei, inε ihẽ iyi ñ

ya maa n gbɔ baauɛ iyi wa ce dimii mii ɲau be, yooi. Ɗɔi wa de ku yɔɔ.

Jesu í wò amanɛ dubu miu (5.000)

(Cɔ Matie 14:13-21; Maaku 6:30-44; Zãa 6:1-14)

¹⁰ Nɔ mɔcɔ maateeji ɲa iyi Jesu í tako í be ɲau à baa bi tɛɛ à waa sisiaa mii ɲa iyi aɲa à ce fei. Nɔ Jesu í gbã ɲa ikã í bɔð ɲa ikpa kɔkɔi ilu gɔ iyi à ya kpe Besaída.

¹¹ Ɗɔi inɛ ɲa à gbɔ ikpa bii à wa nɔ zamaa nkpɔ gɔ í hãmɛɛ ɲa be. Nɔ Jesu í gba ɲa wa sɔ ɲa idei bommai Ilaaɔ, nɔ í jò inɛ ɲa iyi a kù waa ne baani à ba iri.

¹² Iyi inunu wa lɔ ɲɔi woo be maateeji ɲau à sɛkɛɛ sie à sɔɔ à ni, jò inɛ ɲau à ne inɔ ilu walakɔ ilɛɛko ɲa à de bii aa sũ do mii iyi aa jɛ, domi si gbabuai à wa ihɛ. ¹³ Ɗɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, inɛ taka nɲɛ i na ɲa ije a jɛ mɛɛ. Amma à ni, pɛɛ iyi à ne kù re ara miu do cɛɛ minji. Mà ì bi awa taka nwa kaa ra ije iyi inɛ fei á jɛi.

¹⁴ Wee si inɔi inɛ ɲau inɛmɔkɔ ɲa à to zakai amanɛ dubu miu (5.000). Ɗɔi Jesu í sɔ mɔcɔɛ ɲau í ni, i jò a buba wua ikã ikã amanɛ ciitaa ciitaa. ¹⁵ Nɔ à ce beɛbe à jò aɲa fei à buba. ¹⁶ Ɗɔi Jesu í so pɛɛ miu do cɛɛ minjiu nɔ í wu iju lele í saabu Ilaaɔ nɔ í bububue í na mɔcɔɛ ɲau a kpɛa zamaau. ¹⁷ Nɔ aɲa fei à jɛ à yo. Nɔ à ko iyi à jɛ í gbeu, nɔ í kɔ kɔlɔ maateeji.

Piɛɛ í ni Jesu í jɛ inɛ iyi Ilaaɔ í cica

(Cɔ Matie 16:13-19; Maaku 8:27-29)

¹⁸ Ajɔ ɲɲu gɔ Jesu do mɔcɔɛ ɲa à nya ara ɲa ikã nɔ wa ce kutɔɔ. Nɔ í bee ɲa í ni, yooi inɛ ɲa à ya ni ñ jɛ. ¹⁹ Nɔ à jɛaa à ni, inɛ gɔ ɲa à ya ni awɔu Zãa woo dasi inyii. Inɛ gɔ ɲa mɔ à ya ni awɔu Elii walii nɲai takoui. Inɛ gɔ ɲa mɔ à ya ni awɔu inɛ akã waliii tako ɲaui í jɪ wa hai si balɛ. ²⁰ Ɗɔi í bee ɲa í ni, inɛ mɔ ni,

yooi ì ni ò jẹ ọ. Ọjọ Píeé í ni, awoi ì jẹ inẹ iyi Ilaaḍ í cicau.

Jesu wa fḍ idei ikue do kujḗ

(Cḵ Matie 16:20-28; Maaku 8:30-9E1)

²¹ Ọjọ Jesu í sḵ mḵcḵ ọau do kugaabu í ni a maà na a sḵ inẹ gḵ. ²² Í sḵ ọa má í ni, amu Amai Amanẹ, kù nẹ bei á ce iyi n kù ye ijuukpā ntḵ ntḵ. Inẹ ngbo ọa do inẹ ngboi woo weei Ilaaḍ ọa do woo kḵ inẹ ọa si wooda ọa aa kḵsim a kpam, amma an jḵ hai si bale si aḵ mḵetasia. ²³ Nḵ í sḵ aḵa fei í ni, inẹ iyi wa bi ku toom, ku jḵ idḵḵbie nḵ ku so jḵi ku gaauẹ ku toom wa. ²⁴ Nḵ inẹ iyi wa bi ku ba kuwḵḵḵ do idḵḵbie kaa baa. Amma inẹ iyi í nyḵ kuwḵḵḵ na irim, lafḗi á baa do ntḵ. ²⁵ Aranfāani yoomai amanẹ í nẹ bii í ba amanii andunya fei, nḵ í kua kuwḵḵḵ. ²⁶ Nḵ í ni má, inẹ iyi wa ce anyḵi amu Amai Amanẹ, walakḵ wa ce anyḵi idem, amu mḵ an ce anyḵi lafḗ waati iyi an nyi wa. Nḵ waati iyi an nyi wa, an nyi wai do amboei Baam do amalekaẹ ọa aḵ. ²⁷ Ntḵ ntḵ, inẹ ọa iyi à wa ihḗ si nsei, gḵgḵ nḵa ọa aa ye bommai Ilaaḍ wa naa a bei a ku.

Arai Jesu í daana

(Cḵ Matie 17:1-8; Maaku 9:2-8)

²⁸ Iyi Jesu í fḵ ideu í tā, iyi í ce zakai aḵ mḵejḵ ọjọ í kpe Píeé do Zāa do Zaaki à koo à gḵ antai iri kuta nla gḵ ku ba ku ce kutḵ. ²⁹ Iyi wa ce kutḵ ọjọ wajue í kpaasi dimi ikā, nḵ jaase í fḵuta pai pai. ³⁰⁻³¹ Ọjọ gbakā Moizi do Elii à faata wa do amboe à waa baa ide ku fḵ. À waa fḵ idei ikue iyi á kú Zeruzalemu ku jḵḵ andunyau ihḗ. ³² Wee Píeé do kpaasie ọa à waa siiko ntḵ ntḵ, amma iyi iju nḵa í má à ye amboei Jesu nḵ à ye amanẹ minji ọa iyi à waa leekí bi tḵu.

³³ Waati iyi inε ηαυ à waa jò Jesu, Piεε í sōō í ni, Mεεtu, á sía ka maa wa ihē. Jò ka ce ilei acō mεεta, akā titeε, akā mō ti Moizi, akā mō ti Elii. Í ni beεbei si na iyi í jò kù mà mii iyi wa fō.

³⁴ Si bei wa fō ideu, bukōō í naa í bii ηα. Iyi mōcō ηαυ à ye bukōōu wa bii ηα ηοi njo í mu ηα. ³⁵ Nō à gbō ide ku fō gō hai si bukōōu í ni, inε ihēi í je Amam. Nηui ñ cica. I ya gbō ideε ηα. ³⁶ Si anyii ide ku fōu, Jesu nηu akāi à ye be. Nōi si waatiu be mōcō ηαυ a coko a kù sō inε kāmā mii iyi à ye.

*Jesu í faaba ama gō iyi í ne inei inōko
(Cō Matie 17:14-18; Maaku 9:14-27)*

³⁷ Iju kumáε iyi à kita wa hai antai iri kutau, zamaa nla gō í naa í ko Jesu. ³⁸ Nōi si inōi zamaau mōkō gō í dō anu hee lele í ni, Mεεtu, cō ama inεmōkō akāu ihēi ñ nε. Ñ wa n tōε i faabaε ³⁹ domi inei inōko gō í ya dede siεi. Nō waati iyi í dede fei, anu akā amau í ya dō anui. Nō inei inōkou í ya gbugbāε jiida, nō amau í ya maa ce antō foko ku maa mεε araε, nō kufitaε í ya gaabu. ⁴⁰ Ñ tōō mōcōε ηα a lelea, amma à mōngō. ⁴¹ Nōi Jesu í ni, inε inε laalō hai dasi naane ηα, hee waati yoomai an wa inō nηε. Mà hee waati yoomai an maa temuadō ηε. Nōi í sō mōkōu í ni, naadō amaεu wa ihē. ⁴² Nō wa naae wa. Iyi í toε wa kōkōi Jesu ηοi inei inōkou í kekeε ile í gbugbāε jiida. Amma Jesu í fō si inei inōkou ide do gbugbā ηοi í fita nō amau í ba iri. Nō Jesu í sindoa baεε. ⁴³ Inε ηα iyi à wa be fei à biti do bei gbugbāi Ilaāō í la í to.

*Jesu í nyi wa fō idei ikue do kujte má
(Cō Matie 17:22-23; Maaku 9:30-32)*

Si bei aḡa fei à wεεò bitiu bεεβε do mii iyi Jesu wa ce fei, ḡoi Jesu í sō mǎcǎe ḡa í ni, ⁴⁴ inε, i de ití i gbǎ ide iyi ñ wa n sō ḡeu ihē sǎa sǎa ḡa. Aa mu amu Amai Amanε a daa inε ḡa si awǎ. ⁴⁵ Amma mǎcǎe ḡau a kù gbǎ yaasei ideu, domi ideu kù má ḡḡa titǎ, ḡḡui í jò a kù gbǎ yaaseε. Nǎ wee à waa ce ḡjoi yaasei ideu ku bee Jesu má.

Yooi í je inε ngbo

(Cǎ Matie 18:1-5; Maaku 9:33-37)

⁴⁶ Ajǎ ḡḡu ḡǎ mǎcǎ ḡau à waa ce kakǎǎ ku ba a mà inε iyi í re si inǎ ḡḡa. ⁴⁷ Wee Jesu í mà lasabui idǎ ḡḡa, ḡoi í so ama keeke ḡǎ í leekíε kǎkǎε, ⁴⁸ nǎ í sō ḡa í ni, inε iyi í ḡba amau ihē na irim, amu takam nii í ḡba. Inε mǎ iyi í nǎ í ḡbam, inε iyi í bεm wai í ḡba. Inε iyi í kere í re si inǎ ḡḡε, ḡḡui í re inε fei.

Inε iyi kù je mbεε ḡḡε inε ḡḡei

(Cǎ Maaku 9:38-40)

⁴⁹ ḡoi Zǎa í ni, Mεetu, à ye inε ḡǎ í ya maa lele inei inǎko ḡa do iriε, nǎ à ḡanjiε, domi kù wa inǎ nwa, kù waa tooε. ⁵⁰ ḡoi Jesu í sōǎ í ni, i maà ḡanjia ḡa, domi inε iyi kù je mbεε ḡḡε, inε ḡḡei.

Inε ḡa à kǎ ku ḡba Jesu si ilui Samari ḡǎ

⁵¹ Wee waati í maai wa si bii Jesu á jò andunya ku nyi lele má, ḡoi í dasi idǎ mam mam ḡḡu ku bǎ Zeruzalem. ⁵² Nǎ í bε inε ḡǎ a cuaa ku ba a koo a ceaa sǎolui bi ku sǎ. ḡoi inε ḡa iyi í bε ḡau à to ilui Samari ḡǎ, ⁵³ amma inei ilu bε ḡa a kù je ku ḡbaa si na iyi í jò Zeruzalemuui wa bǎ. ⁵⁴ Iyi Zaaki do Zǎa à gbǎ bεεβε, ḡoi à beεε à ni, Lafēε, ì bi ka jò ina ku kita si ḡa wa hai lele ku kpa ḡa? ⁵⁵ Amma Jesu í sinda í la si ḡa do ḡbugbǎ. [Í ni, i kù mà iyi ì waa fǎ ḡa mǎm.

⁵⁶ Amu Amai Amane n kù naa ku kpa amane ña, bii kù jε n faaba ña.]

Nò à bə ilu mmu gə má.

Ine ña iyi à bi Jesu ku too

(Cə Matie 8:19-22)

⁵⁷ Si bei à waa ne ñoi ine gə í naa í sɔ Jesu í ni, an tooe bii ì waa bə fei. ⁵⁸ Ñoi Jesu í sɔo í ni, inja ña à ne kolo ña, nò baa yei ña mə à ne bi ku sū. Amma amu Amai Amane n kù ne bii an koo n sū n sími. ⁵⁹ Nò í sɔ ine mmu gə í ni, toom wa. Amma inεeu í ni, jò n koo n si baam wa titā. ⁶⁰ Ñoi Jesu í sɔo í ni, jò iku ña a si iku nña ña, amma awə, koo sisi laabaau jiidai bommai Ilaaɔ bii fei. ⁶¹ Nò ine gə í sɔo má í ni, an tooe Lafɛε, amma jò n koo n təo inem ña sukudɔ titā. ⁶² Nò Jesu í sɔo í ni, ine iyi í lesi awəe si kaakoi kete nò í sinda í cə anyi, kù jəò bommai Ilaaɔ.

10

Jesu í be amane kitaò fεewa

¹ Si anyii nñu, Lafɛε í cica amane kitaò fεewa mmu má, í be ña minji minji a cuaa si ilu ña fei do bii nñu takae á ne ku bə fei. ² Nò í sɔ ña í ni, amaaje iyi í to ku da í kpə, amma woo da ñau a kù kpə. Na nñu, i təo ilu ikou ku be ine ña iyi aa ce iceu wa. ³ I dasi kpāa ña, ñ wa n be ñei bei ama angudā ña si inəi mεemu kugaabu ña. ⁴ I maà so taalili hee má je bəgə, walakə baata, nò i maà ya leekɪ kpāa i maà ce ine gə fəo ña. ⁵ Kpasɛ bii ì lə ña i tako i sɔ ña ña i ni, Ilaaɔ ku mu nñe laakai ku sū. ⁶ Bii ilu laakai ku sū gə í wa be, laakai ku sū nñe á to siε. Bii kù weε məi á nyi wa si ñei. ⁷ Kpasɛ bii à gba ñeu, kpasɛ bei aa maa wa ña, sonda do inyi iyi à na ñe fei í ya gba i je ña, domi ine kaa

máa ce ice iyi kù waa je. I maà ya lɔ kpasẽ do kpasẽ ña. ⁸ Ilu iyi ì lɔ fei ña bii à gba ñe, ije iyi à na ñe i ya je ña. ⁹ I sɔ inei ilu ñau i ni, bommai Ilaaã í maai si ñe. Nɔ bɔɔ ña iyi à wa be i jò a ba iri ña. ¹⁰ Amma ilu bii ì lɔ nɔ a kù gba ñe, i bɔ bantumai iluu nɔ i ni, ¹¹ wee à waa gbugbã ññe hee do irùrù ilu ññe iyi í wa si kute nwa. Do ññu fei, i mà ña iyi bommai Ilaaã í maai wa. ¹² Nɔ Jesu í ni má, an sɔ ñe iyi si ajɔi kiitiu, ijuukpáí inei Sodomu ña ilu nlaí takou, á tia do ti inei ilu ñau.

*Inei ilu ña iyi à kɔ ku dasi Jesu naane
(Cɔ Matie 11:20-24)*

¹³ Nɔ Jesu í ni má, inɔ kufɔ nla nlaí á je tu ñe, inɛ inei Kɔrazẽe ña. Inɛ mɔ inei Besaida ña inɔ kufɔ nla nlaí á je tu ñe. Maamaake ña iyi à ce si ilu ññe ñau ihẽ, bii í je si ilui Tii do Sidɔɔi à coo wo, bii í wa inei ilu ñau aa dɪ saaki a kpataɔ na irii dulum du ña nɔ a kpaasi idɔ hai ku kpe. ¹⁴ Na ñɔi í jò ñ wa n sɔ ñe iyi si ajɔi kiitiu ijuukpáí inei Tii do Sidɔɔ ña á tia tu ñe. ¹⁵ Inɛ mɔ, inei Kaperanumu ña, ì waa tamaa ña aa so ñe hee lelei? Aawo, aa keke ñei hee bi ku wai iku ña. ¹⁶ Nɔ í sɔ mɔcɔe ña í ni, inɛ iyi í gbɔ ide ññe, idem nii í gbɔ. Inɛ mɔ iyi í kɔsi ñe, amui í kɔsi. Inɛ mɔ iyi í nɔ í kɔsim, inɛ iyi í bem wai í kɔsi.

Kubaaí mɔcɔ kitaɔ fɛɛwa ñau

¹⁷ Mɔcɔ kitaɔ fɛɛwa ña iyi Jesu í be ñau à baa do inɔ didɔ nɔ à ni, Lafẽe, hee do inei inɔko ña fei à ya jirima wa na irieu. ¹⁸ Nɔ Jesu í sɔ ña í ni, ñ ye Seetam wa cuku wa hai lele bei kuñɔi ijí. ¹⁹ Ntɔ ntɔ ñ mu ññe yiiko i tɛɛsɔ njo ña do cencee ña hee do gbugbã iyi Seetam mbɛeu í ne fei, nɔ nkãma kaa yɔkɔ ku mɛɛ ñe. ²⁰ Do ññu fei, i maà jò inɔ ññe ku dɔ na iyi í jò

inei inəko ηau à waa jirima ηε, amma i jò inə nηε ku dō si na iyi í jò à kə iri nηε lelei Ađ.

Inəi Jesu í dō

(Cə Matie 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Si waati akāu, inəi Jesu í dō jiida jiida do gbugbāi Hundei Ilaađ nə í ni, Baaba, awə iyi ì jε Lafēi lele do ile, ñ wa n saabuε do iyi ì singaa ilu bisi do woo mà ηa mii ηau ihē nə ì nyisi amu ηa. Í sía Baaba, si na iyi í jò beεbei ì bi.

²² Baam nii í daam mii fei si awə. Inε kāma kù mà amu Amau bii kù jε Baau. Nə inε kāma kù mà Baau bii kù jε amu Amau do inε ηa iyi ñ bi n nyisi ηa.

²³ Nəi Jesu í sinda si məcəε ηau í sō ηa í ni, ilu inə didōi inε iyi ijue wa ye mii iyi ì waa ye ηa. ²⁴ Ntə ntə an sō ηε, walii do amanlu nkpə à bi aηa a ye mii ηa iyi ì waa ye ηa, a kù nə a kù yəə. À bi aηa a gbə iyi ì waa gbə ηa, a kù nə a kù gbəə.

Məndai inε jiidai Samari gə

²⁵ Ajə nηu gə woo kə inε ηa si wooda gə í dede ku cā idəi Jesu nə í ni, Mεεtu, beirei an ce n baə kuwεε hai tā. ²⁶ Nəi Jesu í beε í ni, mii à kə si woodau. Ide mii ì ya cio si. ²⁷ Nəi í jε í ni, bi Ađ Lafēεε do idəε fei, do gbugbāε fei, do lasabuε fei, nə i bi inε mmu ηa bei ì bi araε. ²⁸ Nəi Jesu í ni, ide iyi ì jε í sía. Ce beεbe, aa ba kuwεε.

²⁹ Amma məkəu wa bi ku na araε ntə, nə í beε í ni, yooi í jε inε mmu. ³⁰ Nə Jesu í sōə í ni, məkə gə í kita wa hai Zeruzalemu wa bə Zeriko, ηəi í koo í dasi awəi ile ηa. Ile ηau à coo ile à cāa, nə à ne à jəə be wa kasām. ³¹ Wee, woo weei Ilaađ gə wa too kpāau wa. Iyi í ye məkəu, ηəi í gbe í lə. ³² Beεbe moi inε gə si dimii Levi í to inyau. Iyi í yəə nə í gbe í lə.

³³ Amma inei Samari gɔ mɔ wa bɔ ilu. Iyi í to be nɔi í ye mɔkɔu nɔ araare í muu. ³⁴ Nɔ í sɛkɛɛ siɛ í jɔaa ikpo do atɛ vɛɛ si agbei kumɛɛ nɔu nɔ í dɔu. Si anyie nɔ í lesiɛ si gbankɛɛi nɔu takɛ í bɔde bi ku sɔi inɛ njoo nɔ nɔ í gbɔaa. ³⁵ Iju kumáɛ, nɔ í so fiɛi icei ajɔ minji, í na inɛ ngboi bi ku sɔi inɛ njoo nɔu, nɔ í ni, gbɔa inɛɛu ihɛ. Iyi ì je í lesi na iriɛ, an sãaɛ waati iyi an baa. ³⁶ Nɔi Jesu í ni, si amanɛ mɛɛta nɔu be, yoo nɔi ì tamaa í je kpaasii inɛ iyi í dasi aɔwɔi ile nɔu. ³⁷ Nɔi inɛɛu í ni, inɛ iyi í ce araareɛu. Nɔi Jesu í ni, debɛi, aɔwɔ mɔ, koo ce beɛbe.

Jesu í bɔ bi Maata do Maari

³⁸ Ajɔ nɔu gɔ Jesu do mɔcɔɛ nɔu à waa ne nɔ à to ilu gɔ. Wee inaabo gɔ í wa ilu be, à ya kpoo Maata. Nɔui í gba nɔ si kpasɛɛ. ³⁹ Abou í ne ifɔɛ gɔ iyi à ya kpe Maari. Ifɔu wa bubai kɔkɔi Lafɛɛ wa gbɔ ideɛ. ⁴⁰ Amma Maata nɔu í wasi ku mante araɛ do caka ku tɛkɛ. Nɔi í naa í ni, Lafɛɛ, kù jeɛ si ide kãma iyi ifɔm í jɔɔm iceu amu akã? I kaa jɔ ku naa ku sobim? ⁴¹ Nɔi Lafɛɛ í jeaa í ni, Maata, Maata, ì waa mante araɛ ì waa weewea na mii nkɔ. ⁴² Amma bukaatai mii akãi amanɛ í ne. Nɔui Maari nje í cica be, nɔ inɛ kãma kaa gbɔa siɛ má.

11

Idei kutɔɔ

(Cɔ Matie 6:9-13; 7:7-11)

¹ Ajɔ nɔu gɔ Jesu wa ce kutɔɔ bii gɔ. Iyi í tã nɔi mɔcɔ akãɛ í ni, Lafɛɛ, kɔ wa si bei aa ka ya ce kutɔɔ, bei Zãa í kɔ mɔcɔɛ nɔ si. ² Nɔi Jesu í sɔ nɔ í ni, bii ì waa ce kutɔɔ nɔ i ya ni, Baaba, jɔ inɛ fei ku mà iyi aɔwɔi ì je inɛ kumá.

Naa je bommae.

³ Mu nwa ijei ajɔ fei nwa.

⁴ Kpa ideɪ dulum du wa, domi awa mɔ à ya ka kpa ideɪ kurara iyi inɛ ɲa à ce nwa.

Maà ti i jò ka dasi kulele.

⁵ Nɔ í sɔ ɲa má í ni, á yɔkɔ ku je nsei inɛ gɔ ɲɛ í ba inɛ njoo idũ laja. Bii kù ne ije iyi á naa, á bɔ bi kpaasiei ku ni, wɛem pɛɛ mɛeta wa, ⁶ domi kpaasim gɔ í naa bi tom hai ilu gɔ. Nɔ wee, n kù ne ngɔgɔ iyi an naa. ⁷ Kpaasieu á yɔkɔ ku jɛaa hai inɔ ile ku ni, maà mantem, amu ñ sɔkɔ tã, amu do amam ɲa fei à waa sũ. N kaa n yɔkɔ n dede n nae pɛɛ. ⁸ Ñ wa n sɔ ɲei, baa bii kù bi ku dede ku náa si na iyi í jò í je kpaasie, á yɔkɔ ku dede ku naa bukaatai mii iyi í bi fei si na iyi í jò wa manteɛ. ⁹ Na ɲɲu, ñ wa n sɔ ɲei, i ya tɔɔ ɲa, aa mu ɲɲe. I ya dede ɲa aa ba ɲa. I ya cã gambo ɲa, aa cĩ ɲɲe. ¹⁰ Ntɔ ntɔ, inɛ iyi wa tɔɔ fei, Ilaaɔ á muua. Inɛ mɔ iyi wa dede, Ilaaɔ á jò ku ba. Inɛ mɔ iyi í nɔ wa cã gambo, Ilaaɔ á cĩaa. ¹¹ Yooi í wa si inɔ ɲɲe ihɛ iyi [bii amaɛ í tɔɔe pɛɛ á so kuta ku naa. Walakɔ] bii í tɔɔe cɛɛ ku so njo ku naa. ¹² Walakɔ bii í tɔɔe ɲɲei ajɛɛ á naa cencee? Aawo, kaa ce. ¹³ Inɛ iyi í ya ce laalɔ ɲa ñ mà mii jiida ku na ama ɲɲe ɲa, mà irei. To, Ilaaɔ Baa ɲɲe iyi í wa lele kaa ce ku re zaka bɛɛbɛ? Kaa so Hundee ku na inɛ ɲa iyi à waa tɔɔe?

Jesu í jɛa inɛ ɲa iyi à máa ide

(Cɔ Matie 12:22-30; Maaku 3:22-27)

¹⁴ Si anyii ɲɲu, à naa Jesu mɔkɔ gɔ wa. Mɔkɔu í ne inɛi inɔɔko gɔ iyi í jò í deki. Nɔ Jesu í lele inɛi inɔɔkou. Iyi í fita ɲɔi mɔkɔu í lɔsi ide ku fɔ, nɔ zamaa fei í biti. ¹⁵ Amma inɛ gɔ ɲa à ni, inɛ ngboi inɛi inɔɔko ɲa iyi à ya kpe Bɛelizebui í mua Jesu gbugbã

wa leleò inei inǎko ña. ¹⁶ Nǎ inε gǎ ña mǎ à waa bi a cǎ idǎe a cǎ. Nǎ à sǎǎ à ni ku ce maamaake ku nyisi iyi yiikoe wa naai hai lele. ¹⁷ Si bei Jesu í mà lasabu ñña ñoi í ni, bomma iyi inεε ña à waa ja aña duusǎǎ, bommau á na ku kpaò bomma nǎ kpasεε ña ku cuku. ¹⁸ Bεεbe mǎi bii Seetam wa ja do araε, beirei bommaε á ce ku bǎ waju. Ñ ni bεεbei si na iyi í jǎ ì waa ni do gbugbǎi Bεelizebui ñ wa n leleò inei inǎko ña. ¹⁹ Bii do gbugbǎi Bεelizebuui ñ wa n leleò inei inǎko ña, to, do gbugbǎi yooi mǎcǎ ññε ña mǎ à waa leleò ña. Na ñoi í ce aña taka ñña aa nyisi iyi ì rara ña. ²⁰ Amma bii do gbugbǎi Ilaaǎi ñ wa n leleò inei inǎko ñau, ññu be wa nyisi iyi Ilaaǎ í sinti ku je bommaε si anini ññε.

²¹ Bii ilu gbugbǎ jiiida gǎ í ne jñei igũ nǎ wa degbe kpasεε, amaniε á wεei si laakai. ²² Amma bii ilu gbugbǎ gǎ mǎ iyi í roo í naa í jǎǎ igũ, ññε á ko jñei igũ iyi wa naanεui fei nǎ ku ce ikpǎi amaniu mǎ.

²³ Inε iyi kù je tom, mbeem nii. Inε iyi kù waa bam ku tǎtǎǎ, wa fangaai.

Kunyii inei inǎko wa má

(Cǎ Matie 12:43-45)

²⁴ Ñoi Jesu í kpa ñña mǎndau ihē í ni, bii inei inǎko í fita si inε, í ya maa dabii si gbaa ñai ku maa dε bi ku sími. Bii í kua, ñoi í ya ni, an nyi inya nwom hai bii ñ fita wai. ²⁵ Waati iyi í nyi nǎ í ba inεeu í ye bei ile ngbe iyi à kpǎ à teeseε sǎa sǎa, ²⁶ á koo ku dεdε kpaasi laalo ña iyi à roo wa má bei aña mεje, a na a lǎ si inεeu a maa wa be. Waati bεεbe kuwεei takoi inεeu á tia baa ti ankǎanyie má.

Inǎ didǎ ntǎ

²⁷ Waati iyi Jesu wa fɔ bεεβε, abo gɔ í dɔ̄ anu hai inɔ zamaau í ni, ilu inɔ didɔ̄i inε iyi í so asɪε, nɔ ò mɔmɔ amɔε. ²⁸ Nɔi Jesu í jeaa í ni, í tia i ni ilu inɔ didɔ̄ ηai inε ηa iyi à waa gbɔ ideɪ llaaɔ̄, nɔ à waa ceò icε.

Inε ηa à bi maamaake
(Cɔ Matie 12:38-42)

²⁹ Si bei zamaau wa kɔ̄ɔsi ηɔi Jesu í ni, inei nsei ηa inε laabɔ ηai. À waa tɔɔ maamaake, amma maamaake gɔ kù wεε iyi aa nyisi ηa, bii kù je ti faajii walii Zonasi. ³⁰ Si bei Zonasi í je nyinda bi inei Ninivu ηa, bεεβε mɔi amu Amaɪ Amanε an je nyinda bi inei nsei ηa. ³¹ Si ajɔi kiitiu inaabo ilaalui ilei Seba á dede si inei nsei ηa ku ye taale nηa, si na iyi í jò hai jɪjɪi í dede í naa ku gbɔ ideɪ bisii Salomɔ̄ ilaalu nlau. Nɔ wee nsei, amu iyi ñ wa n sɔ̄ ηε ideu ihē ñ re Salomɔ̄. ³² Si ajɔi kiitiu inei Ninivu ηa aa dede si inei nsei ηa a ye taale nηa, si na iyi í jò à kpaasi idɔ̄ nηa na waazɔi Zonasi. Nɔ wee nsei, amu iyi ñ wa n sɔ̄ ηε ideu ihē ñ re Zonasi.

Inya kumáɪ ara
(Cɔ Matie 5:15; 6:22-23)

³³ Inε gɔ ci ya má fitila ku singaε, [walakɔ ku biie do caka,] amma à ya jilɔ̄i bi ku lesi fitila ku ba inε ηa iyi à waa lɔ wa a maa ye inya kumá. ³⁴ Ijueɪ í je fitilai araε. Bii ijue wa ne baani, araε fei í wa si inya kumáɪ. Amma bii kù waa ne baani, araε mɔ fei í wa si ilu kukui. ³⁵ Na nηu, ce laakai ku ba inya kumá iyi í wa si araεu ku maà ce ilu kuku. ³⁶ Bii araε fei wa ne inya kumá, nɔ baa ikɔ̄ akãε gɔ kù wa si ilu kuku, fei ndεε á maa máɪ bei waati iyi fitila í má siε inya.

Jesu í ye taalei Farisi na do woo kò inε na si wooda na

(Cò Matie 23:1-36; Maaku 12:38-40)

³⁷ Iyi Jesu í fò ideu í tã, nɔi Farisi gɔ í kpoo ku je kpasεε. Nɔ í koo í buba kpasεi Farisiu, anɔd à waa je. ³⁸ Nɔi Farisiu í cɔɔ í bití do iyi kù wɔɔ í bei wa je. ³⁹ Amma Lafεε í sɔɔ í ni, inε Farisi na, í ye nai bei inε na iyi à ya wie anyii kɔɔfu do jεε na nɔ a jò inɔε riisi. Inɔ hai sía do takiii wa kɔ nne. ⁴⁰ Inε hai ne yaase na, inε iyi í taka anyii ara, lafεε si í ce inɔε mɔ? ⁴¹ Í sía i na ilu are na mii iyi í wa si inɔ jεε do kɔɔfu, nɔ mii fei á má nne.

⁴² Amma ijuukpãí á je tu ne, inε Farisi na, si na iyi í jò ì ya na Ilaaɔ hee do zakaai aye na fei. Do nnu fei, i kù waa ce jiida nɔ i kù waa nyisi kubii Ilaaɔ na. Iyi bei í jò i ya ce nɔ i maà gbεje iyi í gbe na.

⁴³ Ijuukpãí á je tu ne, inε Farisi na, si na iyi í jò si ile bi ku ce kutɔtɔ na kitãí inε ngbo nai ì ya bi na, nɔ ì ya bi a ce ne fɔɔ do bεεε nla nla si bantuma na.

⁴⁴ Aa ye ijuukpã na domi ì yei bei bale na iyi inε gɔ kù waa ye. Si antai nnaí à waa ne a kù nɔ a kù mà*.

⁴⁵ Nɔi woo kò inε na si wooda gɔ í sɔɔ í ni, Mεεtu, bii ì waa fò bεεε, awa mɔi ì waa bu.

⁴⁶ Nɔi Jesu í jεaa í ni, ijuukpãí á je tu ne, inε woo kò inε na si wooda na mɔ, domi ì waa kãa inε na aso ku gaabu ku so na, nɔ inε taka nne i ci ya lesi baa amaawɔ nne. ⁴⁷ Aa ye ijuukpã na, si na iyi í jò walii na iyi bala nne na à kpa wo, inεi ì waa teese bale nna na. ⁴⁸ Ì waa nyisi na iyi ì jesi mii iyi bala nne nau à ce, si na iyi í jò anai à kpa walii nau, nɔ inεi ì waa

* **11:44** si antai nnaí à waa ne a kù mà Bi Zuifu na, bale ku nè si taale nla nlaí domi bii ì ne si bale í ye bei ì so riisi mbe.

teese bale n̄a n̄a. ⁴⁹ N̄oi í j̄ò Ilaaḏ í f̄o si bisie í ni, an be walii n̄a do woo be n̄a si anini n̄a. Aa kpa ine ḡo n̄a n̄o a kp̄a ine ḡo n̄a m̄o iju. ⁵⁰ Na n̄u, ijuukp̄ai woo kpa walii n̄au fei hai sintei andunya si iri n̄hei á je. ⁵¹ In̄ei aa ye ijuukp̄ai kukpai Abeli hee ku koo si do Zakari iyi à kpa si afei bi ku weeu do kpas̄ei Ilaaḏ. Nt̄o nt̄o, ñ wa n s̄o n̄e, ijuukp̄ai mii n̄au be fei si inei nsei n̄au ih̄ei á baa ku je si.

⁵² Ijuukp̄ai á je tu n̄e, in̄e woo k̄o ine n̄a si wooda n̄au, domi i k̄u bi nt̄oi idei Ilaaḏ ku mà n̄a, n̄o ine n̄a iyi à bi ku màe in̄ei ì waa ganji n̄a.

⁵³ Iyi Jesu í f̄o beεbe í t̄a n̄oi í fita hai be. N̄oi id̄oi woo k̄o ine n̄a si wooda do Farisi n̄au í k̄o n̄o à wasi ku mantee do ide ku bee si ḡam̄ei ide nkp̄o, ⁵⁴ à waa leaḏ taai ide ku ba a muu si ide ḡo.

12

I ce laakaii ara n̄e n̄a do ilu muafiti n̄a (C̄o Matie 10:26-27)

¹ Waati iyi Jesu wa f̄o beεbe zamaa í t̄o t̄o dubu nkp̄o nkp̄o hee à waa teese n̄e. N̄oi Jesu í s̄o m̄o c̄e n̄a si wajui zamaa í ni, i ce laakaii ara n̄e n̄a do lefee Farisi n̄a iyi í je muafiti. ² Nḡoḡo k̄u weε iyi wa manji iyi kaa fita gbugb̄aa, n̄o asii k̄ama k̄u weε iyi a kaa na a mà. ³ N̄oi í ce ide iyi ì f̄o si ilu kuku fei n̄a aa na a gb̄o si inya kumá, gundu iyi ì n̄o ì nya in̄o ile n̄a aa c̄a keεe d̄eε si antai ile lele n̄a.

Ine iyi í j̄ò i ce n̄jo (C̄o Matie 10:28-31)

⁴ In̄e iyi ì je kpaasim n̄a, in̄ei ñ wa n s̄o, i mà ce n̄joi ine n̄a iyi aa kpa ara n̄e, n̄o si anyii n̄u a kaa ȳk̄o a ce nḡoḡo má. ⁵ An s̄o n̄e ine iyi í j̄ò i ya ce n̄joe

ηα. I ce njoyi ine iyi í ne yiiko ku kpa ine nɔ ku dasie si ina iyi ci ya ku má. Ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ηε, lafɛɛi í jɔ i ce njoye ηα.

⁶ A ci ya ta ama yei ara miu súu minji ba. Do nnyu fei, Ilaaɔ ci ya gbɛje baa akã nnyu. ⁷ Ine mɔ, hee do nto i iri nnye ηα fei Ilaaɔ í mà jia nnyu. Na nnyu, i maà ce njoyi ngɔgɔ, domi beere nnye í re yei hee bii iji.

Ine iyi í gba Jesu walakɔ í kɔsɛ

(Cɔ Matie 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ Ñ wa n sɔ ηɛi, ine iyi í fɔ si wajui amanɛ ηα í ni nnyu í gbam, amu mɔ Amai Amanɛ an gba lafɛɛ si wajui amalekai Ilaaɔ ηα. ⁹ Amma ine iyi í kɔsim si wajui amanɛ ηα, amu mɔ an kɔsi lafɛɛ si wajui amalekai Ilaaɔ ηα.

¹⁰ Ine iyi wa fɔ laalɔi amu Amai Amanɛ, Ilaaɔ á yɔkɔ ku kpa ide i dulum dɛɛ. Amma ine iyi wa fɔ laalɔi Hundei Ilaaɔ kaa ba a kpa ide i dulum ndɛɛ pai.

¹¹ Bii à bɔð ηε ile bii à ya ce kutɔtɔɔ ηα ku ba ine ngbo ηα do ilu yiiko ηα a kiiti ηε, i maà ti i ce njoye do bei aa ce i kɔð ara nnye do ide iyi aa fɔ ηα. ¹² I maà ce njoye ηα domi waati beɛbe Hundei Ilaaɔi á sɔ ηε iyi í jɔ i fɔ ηα.

Mɔndai ilu fia hai ne yaase

¹³ Si inɔ zamaau ηɔi ine gɔ í sɔ Jesu í ni, Mɛɛtu, sɔ igbã ku jɔ ka kpɛ tubu nwa. ¹⁴ Nɔi Jesu í jɛaa í ni, mɔkɔyi, yooi í cem woo kiiti nnye wala woo kpɛ tubu nnye. ¹⁵ Nɔ í sɔ ηα í ni, i ya ce laakai ηα ntɔ ntɔ do kɔdɛɛ fei, domi amanii amanɛ si í je icui kuwɛɛɛ, baa bii beirei amaniu í la í to.

¹⁶ Nɔ í kpa nnyu mɔnda gɔ í ni, ikoi mɔkɔ ilu fia gɔ í ce ije jiida jiida. ¹⁷ Nɔi mɔkɔu í lasabu í ni, beirei an ce. Wee n kù ne bii an dasi ijeu. ¹⁸ Nɔi í ni, ñ mà bei

an ce. An lege akam ηαui, nɔ n ma mmue ηa iyi à la à re. Nɔ n kosi bileem fei be do ijem ηa iyi à gbe. ¹⁹ Nɔ n fɔ si idɔm n ni, n ne amani nla nla iyi n wa n singa ti adɔ nkpɔ nkpɔ. An sɔmii nɔ n maa n je n maa n mɔ nɔ n maa n weɛɔ inɔ didɔ. ²⁰ Amma Ilaaɔ í sɔɔ í ni, a wɔu nnyei, iduuyi mɔm aa nya hundee. Sɔɔlui mii ηa iyi ì ceu be, ti yooi á je.

²¹ Njɔi Jesu í ni, beɛbe mɔi á je bi ine iyi wa koa arae amani nɔ bi Ilaaɔ kù ne nkāma.

*Dasi Ilaaɔ naane
(Cɔ Matie 6:24-34)*

²² Iyi Jesu í fɔ beɛbe í tã ηɔi í sɔ mɔcɔe ηa í ni, na ηɔi í jɔ n wa n sɔ ηe n ni, i maà ya maa weewea do mii iyi aa je i maa weɛɔ ηa, walakɔ do jine iyi aa dasi ηa. ²³ Kuweɛi amanɛ í re ije, ara mɔ í re jine. ²⁴ I ce laakai kungbã ηa í cɔ. A kù waa gbẽ hee a da ngɔɔ, a kù nɔ a kù ne suu. Ilaaɔ í nɔ wa wo ηa. Beere nne kù re yei ηa hee bii í jɔ? ²⁵ Yooi si inɔ nne na kuweweae á yɔkɔ ku kɔɔsi kusɔi adɔe baa keeke. ²⁶ To, bii i kaa yɔkɔ i ce mii keekeu be ηa, na mii í ce ì waa weewea do iyi í gbe ηa. ²⁷ I cɔ bei wua ηa à ya da koko mee. A kù waa ce ice a ci ya nɔ a wɔ acɔ. Do nηu fei, n wa n sɔ ηei, baa Salomɔɔ ilaalu nlau, do amboe nla nlae fei kù ne jine iyi boodaɛ í to kokoi jii ηau be baa akã. ²⁸ Fɔfɔ í weɛi nnyi do kusɔae amma ala aa dasie ina. To, bii Ilaaɔ í mua fɔfɔ ηa iyi aa na a dasi ina booda ku sɔa beɛbe, kaa yɔkɔ ku mu nne nyau ku re fɔfɔ ηau be de. I kù ye naane nnei kù la? ²⁹ I maà ya de mii iyi aa je ηa walakɔ mii iyi aa mɔ i maà weeweaɔ ηa. ³⁰ Hai mà idei Ilaaɔ ηai à ya maa kpataa mii ηau be fei, amma Baa nne i mà iyi ì ne bukaatai mii ηau be fei ηa. ³¹ Na nηu, i hanya i de bei aa ce i jɔ bommai

Ilaaḥ ku bɔ waju titā ŋa. Iyi í gbe bei fei Ilaaḥi á kḥɔ nɛ si.

Amanii lele
(Cɔ Matie 6:19-21)

³² Nɔ Jesu wa ba mɔcɔe ŋau ide ku fɔ má í ni, inɛ gaa keekem, i maà ti i ce njo ŋa, domi á dḥa Baa nɛ si ku jò i je amaalu ŋa si andunya titḥe. ³³ I ta mii iyi ì nɛ ŋa nɔ i mua ilu are ŋa fia. I cea ara nɛ taalili iyi kaa gbo ikpa lele si bii aa dasi amani nɛ iyi kaa tā. Tengì be ile kaa to si, nɔ tütü ŋa mɔ a kaa beje. ³⁴ Ntɔ ntɔ, bii amani nɛ í wa, bei laakai nɛ mɔ í ya wa.

Woo ce ice ŋa iyi à waa cɔ kpāa

³⁵ I ce sɔlu i dī kpaka nɔ i jò fitila nɛ ku maa má ŋa. ³⁶ I jò i ye bei inɛ ŋa iyi à waa degbe kubaaì lafḥe nɛa wa hai bi ku ce abɔḥ, ku ba bii í to wa í cā gambo gbakā a cīaa. ³⁷ Woo ce ice ilu inɔ didḥ ŋai, inɛ ŋa iyi lafḥe á na ku ba à cɔ kpāa à waa degbe ku toe wa. Ntɔ ntɔ n wa n sḥ nɛ, nɛu takae á dī gbankili nɔ ku jò a buba nɔ ku na ku kpḥ nɛa ije. ³⁸ Ilu inɔ didḥ ŋai bii í baa í na í ba ŋa si bebe, baa bii í to wa lajai, wala kukɔ sintei aje. ³⁹ I jò i mà sāa sāa ŋa iyi bii ilu kpasḥ í mà waati iyi ile á lɔ wa, á dede ku wɔ njoo, kaa jò ile ku lege gamboe. ⁴⁰ Inɛ mɔ, i ce sɔlu ŋa domi amu Amai Amanɛ, an naai si waati iyi i kù waa lasabu ŋa.

Amaace jiida do amaace laalo
(Cɔ Matie 24:45-51)

⁴¹ Nɔi Piɛe í ni, Lafḥe, awai ì kpaa mɔndau ihḥ? Mà inɛ fei. ⁴² Nɔi Lafḥe í je í ni, yooi í je amaace ilu naane iyi í nɛ laakai. Lafḥe í je inɛ iyi ilu kpasḥ gɔ í kpe nɔ í so amaace kpaasie ŋa í daa si awɔ ku maa cɔ ŋa ku na

ηα ije si bei í jò. ⁴³ Inò didði á je ti amaaceu bii lafëεε í bàà í na í baa wa ce beεbe. ⁴⁴ Ntò ntò, lafëεu á daa amaaceu mii ndεε fei si awò. ⁴⁵ Amma bii í je amaace laalò, á lasabui ku ni, lafëεm kaa baa ríya má, nò ku dede ku maa cã inaabo do inεmòkò woo ce icε ηα iyi à gbeu, nò ku maa je ku maa mò atë ku maa kpaa. ⁴⁶ Beεbei lafëεu á na ku baa si ajò iyi kù waa cò kpãae, do si waati iyi kù waa tamaa, nò á kpãa iju jiida jiida bei à ya cea amaace laalò ηα.

⁴⁷ Woo ce icε iyi í mà mii iyi lafëεε í bi, nò kù coo, goloe á la. ⁴⁸ Amma inε iyi kù mà, nò í ce kookoosu iyi í jò a cãa, goloe kaa la. Inε iyi à na mii nkpò, aa beεε mii nkpò. Inε mò iyi à daa mii nkpò si awò, nηui aa bee ku re.

*Jesu í naaò nje ku fεεfe wa
(Cò Matie 10:34-36)*

⁴⁹ Nò Jesu í sò ηα má í ni, inai ò naa ku fã si andunya, nò ò bei ò bi ku je í jò tã. ⁵⁰ Nò inyi ku dasi gò í wεε kù nε bei á ce iyi n kù coo. Inyi ku dasiu nηui í je wahala iyi an ye n bei n ku. Nò laakaim kaa je akã í gbe hee bii í ce. ⁵¹ Ì tamaa bei laakai ku sũi ò naa nηε wa si andunya ηα? Aawo, ò wa n sò ηei, nje ku fεεfei ò naaò wa. ⁵² Ntò ntò, hai nsei bii amanε miu í wa kpasë akã aa kpë ikã ikã. Tòosi akã kaa wεε nηa, amanε mεeta ηau a kaa gbò si nje do inε minji ηau. ⁵³ Baa do ama a kaa gbò si nje. Iye do ama inaaboε a kaa gbò si nje. Anau do abou a kaa gbò si nje.

*Nyindai waati ku mà
(Cò Matie 16:2-3)*

⁵⁴ Njò í sò zamaau má í ni, bii ò ye kudũi ijí wa dede hai nunui ale ηα ò ya fò ηai gbakã í ni, ijí á naa. Beεbe mòi í ya nò ku ce. ⁵⁵ Bii ò nò ò ye fufu wa ce wa hai

ikpa awɔ cangai kpãai inunu ŋa, ì ya ni, inya gbãa á ce. Nɔ bɛɛbɛ mɔi í ya nɔ ku ce *. ⁵⁶ Inɛ ilu muafiti ŋa, ì mà yaasei nyindai lele do ile ŋa. Beirei í ce i kù mà yaasei waatiu ihě ŋa.

Taale ku teese
(Cɔ Matie 5:25-26)

⁵⁷ Beirei í ce i ci ya lasabu si ara nɛe i mà iyi í je dee dee ŋa. ⁵⁸ Bii inɛ gɔ wa bɔɔe bi ku ce kiiti na ide i gbese gɔ, ce kookai hai kpãa awɔ do lafɛɛ i gbɔ si nje ŋa ku ba ku maà dasie si awɔi woo kiiti. Bii kù je bɛɛbɛ, woo kiitiu á dasie si awɔi woo degbe piisɔɔ, nɔ woo degbe piisɔɔu mɔ ku dasie ile piisɔɔ. ⁵⁹ N wa n sɔ ŋei, bii à dasie piisɔɔ, bii i kù sã gbeseɛ fei, i kaa fita. Baa tanga kaa gaizia si.

13

Bii i kù kpaasi idɔ aa ku

¹ Waati bɛɛbɛ, inɛ gɔ ŋa iyi à wa be à waa sisia Jesu mii iyi í ba inɛi Galilee gɔ ŋa, inɛ ŋa iyi Pilati í jɔ à kpa nɔ nje nɛa í yɔgeɛ do njei mɛɛmu ŋa iyi à waa ceaɔ Ilaaɔ kuwee. ² Amma Jesu í sɔ ŋa í ni, inɛ ì waa tamaa dulum dii inɛi Galilee ŋau be í re ti inɛi Galilee ŋa iyi à gbei? Ì waa tamaa dulum du ŋai í jɔ à kpa ŋa bɛɛbɛ ŋa? ³ Aawo. Bɛɛbɛ mɔi n wa n sɔ ŋe, inɛ taka nɛe, bii i kù sinda idɔ ŋa, inɛ fei aa kui bei aɛa mɔ. ⁴ Ì waa ye gigii amane maatũ do mɛeta ŋa iyi ile ku gbokai Siloe í cuku í bata í kpau ŋa? Debei, ì waa tamaa kurara nɛai í re ti inɛi Zeruzalemu ŋa iyi

* **12:55** Si ilei Izireli, hai do ikpa nunui alei ijl í ya naa, domi do ikpa bei tenku nlau í wa. Bɛɛbɛ mɔi inya gbãa í ya naai hai ikpa awɔ cangai kpãai inunu.

à gbe fei ña? ⁵ Aawo, ñ wa n sō ñei, inɛ taka nɛɛ, bii i kù kpaasi idɔ ña, inɛ fei aa kui bei aña mɔ.

Məndai j̄i iyi ci ya so

⁶ N̄oi í kpa n̄a m̄ndau ih̄e má í ni, m̄kɔ gɔ í lɔ j̄i ndii figi si kaaɛ. Waati iyi j̄i n̄ou í la n̄oi m̄kɔu í bɔ isoɛ ku ka, nɔ kù ba. ⁷ N̄oi í s̄o woo ce icɛɛ í ni, ad̄s̄ m̄ɛta wai ih̄e bebei iyi bii ñ naa isoi j̄i n̄ou ih̄e ku ka n ci ya n ba. Daa i nyɔɔi. Na mii í ce á maa gba nwa inya ngbɛ. ⁸ N̄oi woo ce icɛu í s̄o í ni, laf̄ɛɛ, j̄d̄o ad̄ɔyi tit̄a ka cɔ. An tu fitie n kaakoɛ, nɔ n daa si taasi. ⁹ Á yɔkɔ ku j̄ɛ ad̄s̄ gɔ á so. Bii kù so i bei i daa.

Jesu í j̄d̄o abo gɔ í ba iri si aj̄oi kus̄imi

¹⁰ Si aj̄oi kus̄imi gɔ, Jesu wa kɔ inɛ ña si cioi ide i Ilaād̄ ile gɔ bii Zuifu ña à ya ce kutɔtɔɔ. ¹¹ Wee abo gɔ mɔ í wa be iyi inɛi inɔko í j̄d̄o í ce b̄d̄o bei zakai ad̄s̄ maat̄u do m̄ɛta. Í ya maa batei, ci ya yɔkɔ ku tɛ araɛ baa keeke. ¹² Iyi Jesu í yɔɔ n̄oi í kpoɔ í ni, abooyi, í ba iri mbɛ. ¹³ Nɔ í le siɛ awo. N̄oi gbak̄a í tɛ araɛ nɔ í lɔsi Ilaād̄ ku saabu. ¹⁴ Amma id̄oi inɛ ngboi ile bii à ya ce kutɔtɔɔu í k̄s̄ si na iyi í j̄d̄o Jesu í j̄d̄o inɛ gɔ í ba iri si aj̄oi kus̄imi, nɔ í s̄o zamaau í ni, aj̄o m̄ɛfai í wɛɛ iyi aa yɔkɔ i ce icɛ ña. I naa wa waati b̄ɛb̄ɛ ku ba i ba iri ña, ku maà ti ku j̄ɛ si aj̄oi kus̄imi. ¹⁵ N̄oi Laf̄ɛɛ í j̄ɛaa í ni, inɛ ilu muafiti ñai, inɛ fei i ci ya f̄u ketɛ n̄ɛ ña do gbankɛɛ n̄ɛ ña a koo a mɔ inyi si aj̄oi kus̄imi? ¹⁶ Abou ih̄e mɔ dimii Aburahamui. Nɔ wee Seetam wa d̄u hai zakai ad̄s̄ maat̄u do m̄ɛta. Kù sia a f̄u si aj̄oi kus̄imi? ¹⁷ Waati iyi wa f̄o ideu bɛ, anyɔ wa mu mb̄ɛɛ ñau fei, nɔ zamaau í wɛɛ do inɔ did̄s̄ na maamaake ña iyi wa ce fei.

Məndai dimi keeke iyi à ya kpe mutaadi

(Cə Matie 13:31-32; Maaku 4:31-32)

¹⁸ Nəi Jesu í ni má, mii bommai Ilaađ í jə. Mii an wãa do. ¹⁹ Í yei bei ngboi mutaadi iyi inε gə í so í gbě si ilεε. Nə í fita í ce j̄i hee yei ηa à ya maa ce antε si amaawəε ηa.

Məndai lefee

(Cə Matie 13:33)

²⁰ Nəi í ni má, mii an nyi n wãd bommai Ilaađ má. ²¹ Bommai Ilaađ í yei bei lefee iyi abo gə í so í dasi iyaf̄ui p̄εε ḡua m̄εeta nə fei ndεε í dede í kpante.

Andε iyi kù c̄i

(Cə Matie 7:13-14, 21-23)

²² Jesu wa too si ilu nla ηa do ilεεko ηa wa kə inε ηa si cioi idei Ilaađ wa nəd ikpa Zeruzalemu. ²³ Si isεεneu nəi inε gə í naa bi tεε nə í beεε í ni, Laf̄εε, inε ηa iyi aa ba faaba a kaa kpə? Nəi í je í ni, ²⁴ i ce kookaai i lə do andε iyi kù c̄iu ηa. N̄ wa n s̄ə ηei, inε nkp̄ai á maa dε kp̄aa iyi aa ləd a kaa nə a yəkə.

²⁵ Waati iyi amu ilu kpas̄ε n̄ dede n̄ c̄imbo koofau inε aa wa waduude, i maa c̄ã gambo ηa i maa ni, Laf̄εε, c̄i nwa. Nə an je n̄ηε n ni, n kù mà hai bii ì naa ηa. ²⁶ Waati bεεbei aa ni ηa, à je à m̄ə si wajue, ì nə ì kə wa si cioi idei Ilaađ si bantumai ilu nwa ηa.

²⁷ Nə an s̄ə ηε n ni, n kù mà hai bii ì naa ηa. I fa ara n̄ηε hai bi tom, inε fei woo ce laalə ηai. ²⁸ Ajə wa naa iyi aa ye Aburhamu do Izaaki do Zakəbu do walii ηau fei si andunya tit̄i Ilaađ nə inε i ba wee à nyə ηε waduude. Tenḡi bei aa so awə i le si iri i kpata ηa.

²⁹ Nə inε gə ηa aa naa hai nunui daakə do hai nunui alε do hai nunu gaa cingaa minjiu nə aa buba a je si andunya tit̄i Ilaađ. ³⁰ Waati bεεbe inei anyi gə ηa aa

na a je woo cua na, woo cua go na mo a na a je inei anyi na.

Jesu í kpata na Zeruzalemu
(Cɔ Matie 23:37-39)

³¹ Waati nɔu, Farisi go na à naa à sɔ Jesu à ni, koo, fita hai ihẽ domi Herodu wa bi ku kpaɛi. ³² Nɔi í je nɔa í ni, i koo i sɔ Herodu, ilu bisi laalɔu be i ni, wee, nnyi do ala n̄ wa n lele inei inɔko na nɔ n jò inɛ na à waa ba iri, nɔ si ajɔ mɛɛtasia an koo n tambɔ icɛm. ³³ Amma kù nɛ bei an ce iyi n kù ce isɛɛnɛm nnyi do ala do ala akã, domi a kaa kpa walii kãma bii go bii kù je Zeruzalemu.

³⁴ Inɛ inei Zeruzalemu na, inɛ iyi ì ya kpa walii na, nɔ i ta ama abei Ilaaɔ na mo kuta i kpa na na, ise feloi n̄ ya n bi n tɔtɔ nɛ si abɛm bei ajɛɛ í ya tɔtɔ amae na si ikpaɛ, amma i kù je na. ³⁵ Wee nsei Ilaaɔ á fũ nɛ kpasɛ nɛ si awɔ. Amma an sɔ nɛ, hai nsei i kaa yɛm má na í gbe hee ajɔ iyi aa ni na, Ilaaɔ ku weea inɛ iyi wa naa do irii Lafɛɛ.

14

Jesu í jò bɔɔ go í ba iri

¹ Si ajɔi kusimi go Jesu í bɔ ku je kpasɛi inɛ ngboi Farisi go na. Wee inɛ go na mo à wa be, à waa cɔɔ do laakai. ² Mɔkɔ go í wa be, wa leeki wajui Jesu. Mɔkɔu wa ce bɔɔi ara ku wu. ³ Nɔi Jesu í bee woo kɔ inɛ na si wooda do Farisi n̄au í ni, wooda í wɛɛ a jò inɛ go ku ba iri si ajɔi kusimi? Mà kù wɛɛ. ⁴ Nɔi à coko. Nɔ í le si awɔɛ si bɔɔu í jò inɛɛu í ba iri nɔ í ni ku nɛ. ⁵ Nɔ í bee na í ni, yoo nɛi, bii amae walakɔ bii ketɛɛ í dasi lɔgɔ, kaa nyaa gbakã baa bii ajɔi kusimii. ⁶ Nɔi a kù yɔkɔ a kù jɛaa ideu.

Tengi bii í jò i buba bii à kpee ku je

⁷ Iyi Jesu í ce laakai í ye inε ηa iyi à kpe ku je ηau à wasi ku cica kitāi waju ηa iyi à ne bεεε ηau nò í sō ηa í ni, ⁸ bii à kpee bi ku ce abɔdɔ, maà buba si kitāi waju ilu bεεε ηau. Á yɔkɔ ku je à kpe inε gɔ iyi í reε do bεεε. ⁹ Nò inε iyi í kpe inε feiu á na ku ni, dede i mua mɔkɔ ihē kitāu bε. Waati bεεbei aa dede do anyɔ i koo i buba si kitāi anyi ihō. ¹⁰ Amma bii à kpee ku je, koo buba si kitāi anyi ku ba bii inε iyi í kpeεu í to wa ku ni, baakɔm, dede i naa wa waju. Waati bεεbei aa je ilu bεεε nla si wajui inε ηa iyi inεò ηa ì waa buba ηau fei. ¹¹ Ntɔ ntɔ inε iyi í so arae lele à ya kayei. Inε mɔ iyi í kaye arae à ya soo lelei.

¹² Nò Jesu í sō inε iyi í kpoo ku jεu mɔ í ni, bii ì waa kpe inε ηa ku je walakɔ jingau, maà ti i kpe kpaasiε ηa, walakɔ igbãε do ifɔε ηa, walakɔ nyaanzeε ηa, walakɔ kpaasi ilu fiaε ηa, ku ba aηa mɔ a maà kpee a sã gbese. ¹³ Amma bii ì waa kpe inε ηa ku je, kpe ilu are ηa, do wεεε ηa, do ilu kute akã ηa do fεεju ηa. ¹⁴ Bii ì ce bεεbe aa je ilu inɔ didɔ si na iyi í jò inε nηu ηau a kaa ba ngɔgɔ iyi aa sãεò gbese. Ilaaɔí á sãε gbese si waati iyi inε dee dee ηa aa jì hai si bale.

Mɔndai ije nla

(Cɔ Matie 22:1-10)

¹⁵ Iyi à gbɔ ideu, ηɔi inε akāi inε ηa iyi aηaò ηa à waa jεu í sō Jesu í ni, debεi ilu inɔ didɔi inε iyi á je si andunya titɔi Ilaaɔ. ¹⁶ Nɔi Jesu í kpa nηa mɔnda í ni, mɔkɔ gɔ í ce ije nla nla nò í kpe inε nkɔ. ¹⁷ Iyi aηaati kujεu í to ηɔi í bε woo ce icεε koo sō inε ηa iyi í kpeu ku ni, i naa wa ηa, domi sɔnda fei í jìla tā. ¹⁸ Amma aηa fei à lɔsi gaafara ku tɔɔ. Inε sinteu í ni, ñ ra iko, tilasi, í gbe n koo n cɔɔ. Ñ wa n tɔɔε ku ceem

suuru. ¹⁹ Ine mmu mɔ́ í ni, ñ ra kete ku logoo ñai kɔ́o miu, nɔ ñ wa n bi n dī ñja n ceò ice n cɔ. Ñ wa n tɔɔe ku ceem suuru. ²⁰ Nɔ ine mmu gɔ́ mɔ́ í ni má, nsei ñ so abo. Na ñai í jò n kaa n ba n naa.

²¹ Ñai woo ce iceu í sinda í koo í sɔ́ lafɛɛɛ gaafara iyi ine ñau fei à tɔɔ. Ñai idai lafɛɛu í kɔ́, nɔ́ í sɔ́ woo ce iceu í ni, koo i bɔ́ si bantuma ña nsei nsei do si kpāai inɔ́ iluu, kpeem ilu are ña wa do wɛɛge ña do fɛɛju ña do ilu kute akā ña. ²² Ñai woo ce iceu í koo. Iyi í baa nɔ́ í ni, lafɛɛ, iyi ñ dasim nɔ́u ñ coo tā. Wee inya í gbe má. ²³ Ñai lafɛɛu í sɔ́o má í ni, bɔ́ si kpāai ilɛeko ña do kpāai iko ña, jò ine ña a lɔ́ wa baa do tilasi, kpasɛm de ku kɔ́. ²⁴ Ntɔ́ ntɔ́, an sɔ́ ñe, ine ña iyi ñ tako ñ kpeu baa ine akā ñja kaa tie ijɛu ihɛ́ má.

*Mii amanɛ́ á ce ku bei ku je mɔ́cɔ́i Jesu
(Cɔ́ Matie 10:37-38)*

²⁵ Ajɔ́ ñɔ́u gɔ́ Jesu wa ne nɔ́ zamaa nla nla gɔ́ wa tooɛ. Ñai Jesu í sinda í sɔ́ ña í ni, ²⁶ ine iyi í naa bi tom nɔ́ kù cé baaɛ do iyeɛ do aboɛ do amaɛ ña do igbāɛ ña do ifɔɛ ña do wecīɛ ña do kuwɛɛi ñɔ́u takae kaa yɔ́kɔ́ kù je mɔ́cɔ́m *. ²⁷ Ine iyi kù jɛsi ñɔ́u ku so jīi ku gaauɛ ku toom do wa kaa yɔ́kɔ́ ku je mɔ́cɔ́m.

²⁸ Bii ine gɔ́ ñɛɛ í bi ku ma ile á buba ku ce dooa titā ku cɔ́ mà fiaɪ ñɔ́u á to ku kpaò iriɛ. ²⁹ Bii kù je bɛɛbɛ, nɔ́ í cɛ icui ileu, í bei í na í mɔ́ngɔ́ ku mae, ine ña iyi à yɔ́o fei aa nyaanyiɛ, ³⁰ a ni, mɔ́kɔ́u ihɛ́ í sinti ku ma nɔ́ wee í mɔ́ngɔ́ kù kpa iriɛ.

* **14:26** nɔ́ kù cé baaɛ Tengi ihɛ́ Jesu wa nyisi iyi í sla ku bi ñɔ́u ku re ine ña iyi à gbe fei nɔ́ ka maà jò ine gɔ́ ku ganji wa si kpāai naane ku dasi. Kù je í ni ka cé baa nwa ña ntɔ́ ntɔ́.

31 Bεεβε m̄ai ilaalu ηa m̄o à ya ce a bei a b̄o igũ. Bii ilaalu ḡo í ne sooge dubu m̄εεwa, n̄o í ye ilaalu mmu ḡo wa naa sie igũ do sooge dubu k̄onfia, á dedei gbak̄a ku ce igũ? Aawo, á bubai tit̄a ku lasabu ku c̄o mà n̄ηu á ȳok̄o ku k̄āmiaε. 32 Bii í ye n̄ηu kaa n̄o, á be ine ηai bi ilaalu iyi ih̄su hai waati iyi k̄u to wa tit̄a ku ba aηaò a gb̄osi n̄je n̄o laakai ku s̄u ku wa anini ηa. 33 Na ηai í ce aw̄o iyi i k̄u j̄ò mii iyi ì ne fei, i kaa ȳok̄o í je m̄oc̄om.

Imu iyi í ku

(C̄o Matie 5:13; Maaku 9:50)

34 N̄o Jesu í ni má, imu mii n̄ceei, amma bii did̄oi imu í ku, mii aa dasi a j̄ò ku d̄õ má. 35 Kaa ce bukaata k̄āma má n̄o baa bii ikoi kaa ce taasi. À ya dik̄āei waduude.

Ine iyi í ne it̄i iyi á gb̄òò ide, ku gb̄o.

15

M̄ondai angud̄a iyi í nȳo à tasieu

(C̄o Matie 18:12-14)

1 Woo gba fiai l̄empoo ηa do ine laal̄o ηa fei à naa bi Jesu ku ba a gb̄o ideε. 2 N̄o Farisi do woo k̄o ine ηa si wooda ηa à l̄osi ku gbagba à waa ni, m̄ok̄ou wa gba ine laal̄o ηa n̄o aηaò ηa à t̄ot̄o à waa je.

3 N̄o Jesu í kpa n̄ηa m̄onda ḡo í ni, 4 Bii ine ḡo n̄ηe í ne angud̄a c̄īo iyi wa degbe si gbabua n̄o ak̄ā í nȳo sie, laf̄ēε á j̄ò cineò f̄εεwa do m̄εεs̄ā iyi í gbeu si gbabua bei koo d̄ede ak̄ā iyi í nȳou wa hee koo ȳo, mà irei.

5 Hai í n̄o í ȳo gbak̄ā á muu ku le sie k̄onḡo wai do in̄o did̄õ. 6 Bii í baa kpas̄ē á kpe kpaasie ηa do ine ηa iyi à waa má k̄ok̄ε ku s̄õ ηa ku ni, i bam in̄o did̄õ ku kp̄ē, domi angud̄ām iyi í nȳou ñ ȳo wa. 7 N̄o Jesu í

ni, beεbe m̄oi ñ wa n s̄o ηε, in̄o did̄si in̄ei lele ηa á la na ilu dulum ak̄ã iyi í kpaasi id̄o ku re in̄e dee dee c̄l̄o fak̄ã kù wa si iyi a kù ne bukaatai id̄o ku kpaasi.

Fia iyi í nȳou à ȳoo má

⁸ N̄o Jesu í kpa n̄ηa m̄onda mmue má í ni, bii inaabo ḡo í ne kpekεε m̄εεwa n̄o ak̄ãε í nȳo, á má fitilai n̄o ku kp̄ã ileu ku ded̄εε do laakai hee koo ȳoo. ⁹ Bii í ȳoo á kpe kpaasiε ηa do in̄e ηa iyi à waa má k̄ok̄ε n̄o ku ni, I bam in̄o did̄s̄o ku kp̄ε, domi fiam iyi í nȳou ñ ȳoo. ¹⁰ Beεbe m̄oi ñ wa n s̄o ηε, amalekai Ilaās̄o ηa à ya wεεò in̄o did̄s̄o na ilu dulum ak̄ã iyi í kpaasi id̄o.

Ama iyi í nȳou à ȳoo má

¹¹ Jesu í ni má, m̄ok̄o ḡo í ne ama in̄em̄ok̄o minji. ¹² N̄oi if̄ou í s̄o baau í ni, baam, kp̄ε amaniu n̄o i nam iyi í jε titom. N̄o baau í ce n̄ηa ikp̄ēi amanieu. ¹³ Iyi í ce aj̄o minji, if̄ou í ta mii iyi í ne fei n̄o í so fiaui í n̄eò hee ile j̄ij̄i ḡo. Bei í koo í ce kuw̄εεε si daa laal̄o í kp̄aò irii amanieu fei. ¹⁴ Waati iyi í jε fei nd̄εε í kpa iriε, ari nla ḡo í bei í naa si ileu n̄o í l̄o si are. ¹⁵ N̄oi í b̄o bi in̄ei ile be ḡo n̄o laf̄εε í koo í dasiε icei kus̄o ηa ku degbe. ¹⁶ Tengi bei í bi ku wo araε do ijei kus̄o ηau amma in̄e k̄ãma kù muaa. ¹⁷ Iyi laakaε í na í baa n̄o í ni, ama icei baam ηa fei à ne ije wa k̄o n̄ηai, n̄o amu wee ñ wa n ku do ari ih̄ε. ¹⁸ An dede n̄ nyi bi baam n̄ s̄o n̄ ni, baam, ñ ce dulum bi Ilaās̄o do bi t̄εε. ¹⁹ Na n̄ηu, n̄ kù to a kpem amaε má. Ceem bei amaac̄εε. ²⁰ N̄oi í dede wa nyi ikpa bi baau.

Hai waati iyi wa j̄i, n̄oi baac̄εε í h̄onn̄εε n̄o araare fei í muu. Í sei í koo í yaa do in̄o did̄s̄o n̄o í coo f̄o do kubi. ²¹ N̄oi amau í ni, baaba, ñ ce dulum bi Ilaās̄o do

bi tɛɛ. Na nɲu, n ku tò a kpem amaɛ má. ²² Amma baawu í sɔ woo ce icɛɛ ɲa í ni, i naaò ibɔ kumboo wa ɲya ɲya iyi í sía, i daa si ɲa. Nɔ i naa lɛlɛawɔ do baata ku dasi. ²³ I naaò ketɛ kombo saasaabɔ iyi í la í reu bɛ wa, nɔ i kpaa ɲa. Ka jɛ ka ce jingau do inɔ didɔ, ²⁴ domi amam iyi í yɛ bei í ku wo, í baa si andunya má. Í nyɔ wo nɔ à yɔɔ má. Nɔi à wa si inɔ didɔ.

²⁵ Wee waati beɛbe igbãu í wa iko. Iyi wa baa í maai kpasɛ wa ɲoi wa gbɔ anui gãgã nɔ inɛ ɲa à waa jojo. ²⁶ Nɔi í kpe woo ce icɛ gɔ í beɛɛ í ni, mii í ce. ²⁷ Nɔi woo ce icɛu í sɔɔ í ni, ifɔɛi í baa, nɔ baa nɲɛ í kpa ketɛ saasaabɔ iyi í nɛ ikpo si na iyi í jò í yɔɔ baani. ²⁸ Nɔi igbãu í damɔɔ í kɔ ku lɔ kpasɛ. Nɔi baau í fita wa í naa ku lɛlɛɛ. ²⁹ Amma í sɔ baau í ni, cɔ hai adɔ nkpɔ nkpɔ iyi n wa n ceɛ icɛ wa. Nɔ n kù donda ideɛ kãma, nɔ baa ama iwo i kù muum n ceò jingau do inɔ didɔ amu do kpaasim ɲa. ³⁰ Amma iyi amaɛ í baa, nɲu iyi í koo í jɛ amaniɛ do inaabo sakara ɲa, nɔ na iriɛi ì kpa ketɛ saasaabɔu ihɛ. ³¹ Nɔi baau í ni, awɔ amam nii, awaɛi à wɛɛ do ajɔ fei, nɔ mii iyi n nɛ fei í jɛ tɛɛ. ³² Amma í sía ka jɛ jingau do inɔ didɔ nla nla si na iyi í jò ifɔɛu ihɛ í yɛ bei í kui wo nɔ í baa si andunya má. Í nyɔ wo nɔ à yɔɔ má.

16

Amaace ilu bisi

¹ Nɔi Jesu í sɔ mɔcɔɛ ɲa í ni, mɔkɔ ilu fia gɔi í wɛɛ. Mɔkɔu í nɛ amaace gɔ nɔ í so amanii kpasɛɛ fei í daa si awɔ. Iyi í ce ajɔ minji ɲoi inɛ ɲa à koo à kɔɔmɔɔ amaaceu bi lafɛɛ à ni, wa beje amaniɛu fei. ² Nɔi lafɛɛ í kpoo í beɛɛ í ni, irei n wa n gbɔ inɛ ɲa à wasi ku sɔ iriɛ da. I kaa yɔkɔ i jɛ amaacɛm má. Koo so

tiai icεε wa si bii ì ya ce dooai fiam, i naa i nyisim. ³ N̄oi amaaceu wa bee arae ide wa ni, beirei an ce, si bei laf̄εem wa nyam hai si icεi kpas̄εε. Wee n kù ne gbugbã iyi an ȳak̄o n logooð, n̄o wee anȳo kaa j̄ò n bara. ⁴ N̄ mà bei an ce ku ba ine ña a gbam si kpas̄ε ña waati iyi aa nyam hai si icεm. ⁵ N̄oi í kpe ilu gbesei laf̄εε ñau fei. N̄o aña fei à koo bi tεε akã akã. N̄oi í bee ine sinte iyi í to bi tεeu í ni, gbesei laf̄εem feloi ì waa mu. ⁶ N̄oi í je í ni, ikpo iyi á k̄õ boonyi c̄õ. N̄oi í s̄õ í ni, so tiaε i buba ñya ñya n̄o i k̄õ ciitaa. ⁷ N̄oi í bee ine ḡo má í ni, aw̄o m̄o, feloi ì waa mu. N̄oi í s̄õ í ni, iya saaki c̄õ. N̄oi í s̄õ ñ̄ju m̄o í ni, so tiaε i k̄õ cine. ⁸ N̄oi laf̄εei amaace hai ne naaneu í gb̄o ideu n̄o í saabuε si na iyi í j̄ò í ȳo iyi í ne bisi nt̄o nt̄o. N̄oi Jesu í ni, inei andunya ña à ne bisi aña duus̄õ si kuwεε ña à re inei inya kumá ñau.

⁹ N̄oi Jesu í s̄õ ña í ni, i ya de kpaasi ña do amanii andunya ku ba bii í na wa gaizia ñε a gba ñε si andunya tit̄ai Ilaaã. ¹⁰ Inε iyi í ne naane si mii keeke á ne naane si mii nla. Inε iyi wa ce laal̄o si mii keeke á ce laal̄o si mii nla. ¹¹ Na ñ̄ju, bii i kù ne naane si amanii andunya ña, yooi á da ñ̄je si amani nt̄o si aw̄o. ¹² Bii i kù ne naane si mii ndii ine ḡo, yooi á na ñε iyi í je tu ñε.

¹³ Amaace kãma kaa ȳak̄o ku cea laf̄εε minji icε aj̄o. Nt̄o nt̄o á cé ine akã n̄o ku bi ine akã, walak̄o ku jirima ine akã n̄o ku donda ine akã. I kaa ȳak̄o i too Ilaaã do fia aj̄o ña.

Ide ikã ikã ña iyi Jesu í f̄o

(C̄o Matie 11:12-13; 5:32-32; Maaku 10:11-12)

¹⁴ Wee Farisi ña fia ku bi ñ̄ja í caa. Iyi à gb̄o ide ña iyi Jesu í f̄ou fei ñoi à waa yaakoε. ¹⁵ N̄o Jesu í s̄õ

ηα ί ni, inε ì waa ðe i je inε dee dee ηa si wajui amanε ηa, amma Ilaađ í mà idō nηε. Ñ wa n sō ηei, mii iyi amanε ηa à waa cō mii jiidai, bi Ilaađ mii sāmii.

¹⁶ Wooda do idei walii ηau fei à wεε hee do waatii Zāa. Hai waati bεεbe à waa sisi laabaau jiidai bommai Ilaađ nō inε fei wa ce kookaai ku ba ku lō do gbugbā. ¹⁷ Wooda baa wasali í gaabu ku beje í re lele do ilε ku kpa iri mōm.

¹⁸ Inε iyi í kōsi aboε nō í so mmuε í ce sakarai. Inε iyi í so abo iyi mōkōε í kōsi í ce sakarai.

Ilu fia do Lazaa

¹⁹ Njoi Jesu í kpa nηa mōndau ihē í ni, mōkō ilu amani gō í wεε. Mōkōu í ya maa dasi ibō caada ilu iju ku sīa gō. Kpasēε ajō fei jingau. ²⁰ Ilu are gō mō í wεε, í ya maa sūi andε koofai ilu fiau, à ya kpoo Lazaa. Konkoli wa kō si araε fei. ²¹ Nō aja ηa à ya naa a maa fa konkoliε ηau. Mōkōu í bi ku wo araε baa do bubui sōndai ilu fiau iyi í ya gbe, amma ci ya baa.

²² Njoi mōkōu í na í ku nō amaleka ηa à soo à bōðe bi Aburhamu. Nō ilu fiau mō í na í ku à suu. ²³ Nō í koo wa ye ijuukpā bi ku wai iku ηa, nō í wu iju lele, ηjoi í hōnne Lazaa kōkōi Aburhamu. ²⁴ Njoi í dō anu í ni, baaba Aburhamu, ce araarem. Bε Lazaa wa ku sōsi amaawōε si inyi ku na ku tū amem, domi ñ wa n ye ijuukpā nla nla si amei inau ihē. ²⁵ Njoi Aburhamu í ni, amam, ye gigi iyi ì ba mii jiidae tā hai andunya, nō Lazaa mō í ye wahala. Wee ihē nsei inōε í tū nō awō mō ì waa ye ijuukpā. ²⁶ Nō si antaie, isa nla gōi í fεεfe wa ku ba inε ηa iyi à bi a kua a bō bi tu ηε be a maā yōkō. Bεεbe mōi inε gō kaa yōkō ku naa ihē hai bε. ²⁷ Njoi ilu amaniu í ni, debei, ñ wa n

tɔɔɛi baaba, be Lazaa kpasɛi baam, ²⁸ koo sɔ ifɔ miu ɲa iyi ñ ne beu ku ni a ce laakai ku ba a maà na a naa si inya ku gaabuu ihɛ. ²⁹ Amma Aburhamu í ni, à ne tia iyi Moizi do walii ɲa à kɔ wou tã, aa yɔkɔ a gbɔ ide ɲɲa. ³⁰ Nɔ í ni, aawo, baaba Aburhamu. Amma bii hai bi iku ɲai inɛ ɔ í koo bi tu ɲa, aa kpaasi idɔ ɲɲa. ³¹ Nɔi Aburhamu í sɔɔ í ni, bii a kù gbɔ ti Moizi do ti walii ɲau, baa bii inɛ ɔ í jɪ hai bi iku ɲa ihɛ í koo be a kaa dasi naanɛ.

17

Idei dulum

(Cɔ Matie 18:6-7, 21-22; Maaku 9:42)

¹ Jesu í sɔ mɔcɔɛ ɲa í ni, kù ne bei á ce iyi kulɛɛ iyi á dasi amanɛ laalɔ kù waa ce, amma ijuukpãi á je ti inɛ iyi í naaò wa. ² Á tia a ðia lafɛɛ alɔ si kɔɔ a sɔsiɛ inɔ tenku do iyi á lɛɛ ama akã ku dasiɛ dulum. ³ I ya ce laakaii nje ɲa.

Bii kpaasiɛ ɔ í na í ce dulum, sɔɔ ide do laakai í nyisiɛ taaleɛ. Bii í kpaasi idɔ, kpa idei kuraraɛ. ⁴ Baa bii isɛ gbɛɛjei wa raraɛ si ajɔ akã, nɔ isɛ gbɛɛjeu fei wa ce tuubai dulum dɛɛ, awɔ mɔ kpa idei dulum dɛɛ.

Naanɛ ku dasi

⁵ Woo be ɲau à sɔ Lafɛɛ à ni, kɔɔsi naanɛ ku dasi nwa. ⁶ Nɔi Lafɛɛ í ni, baa bii naanɛ ku dasi ɲɲɛ í mungau ijui iyaku, aa yɔkɔ i sɔ jɪi nɔu ihɛ í ni ku wu hai be, koo lɔ araraɛ si tenku, á nɔ ku ceò ide ɲɲɛ icɛ.

Icɛ iyi aru í ne ku ce

⁷ Jesu í ni má, inɛ kãma ɲɲɛ bii í ne aru iyi wa logoo walakɔ wa degbea ketɛ ɲa, bii í baa kpasɛ kaa sɔɔ ku ni, naa wa nsei i buba i je. ⁸ Amma á sɔɔi ku

ni, ceem sɔɔlui ije, kpaasi jaae ɲa, i naam ije wa hee n je n mɔ. Si anyie, awɔ mɔ aa je nɔ i mɔ. ⁹ Amma kaa saabu aruu si na iyi í jò í ce bei í sɔɔ. ¹⁰ Bεεβε mɔi bii ije taka nje ì ce mii iyi à dasi je fei í sɔa i ni ɲa, à je amaace ɲa iyi a kù ne saabu. Iyi à dasi wa ku ce nju akã à ce.

Jesu í jò dinte mεεwa í ba iri

¹¹ Si waati iyi Jesu wa bɔ ikpa ilui Zeruzalemu, í too si afei ilei Galilee do ilei Samari. ¹² Nɔi í maai ilu gɔ. Waati iyi wa bi ku lɔ inɔ iluu, ɲɔi dinte mεεwa gɔ ɲa à koo à koo amma à leeki à jiiε keeke. ¹³ Nɔi à dɔ anu hee lele à ni, Jesu, Mεetu, ce araare nwa.

¹⁴ Iyi í ye ɲa ɲɔi í ni, i koo i nyisi ara nje bi woo weei Ilaaɔ ɲa. Nɔi à waa koo. Si bei à waa neu, ɲɔi à ba iri. ¹⁵ Iyi ine akã ɲa í ye nju í ba iri, ɲɔi í sinda wa baa wa saabuò Ilaaɔ hee lele. ¹⁶ Waati iyi í to wa bi Jesu nɔ í sεεbata si wajue wa saabue. Wee mɔkɔu inei Samarii. ¹⁷ Nɔi Jesu í ni, amanε mεεwa si ò jò í ba iri ba. To, iwoi amanε mεεsã iyi à gbe ɲau à wa. ¹⁸ Ise mmuu ihε nju akã í sinda wa ku saabu Ilaaɔ?

¹⁹ Nɔi í sɔ mɔkɔu í ni, dede i ne, naane ku dasiei í faabaε.

Kunaai bommai Ilaaɔ (Cɔ Matie 24:23-28, 37-41)

²⁰ Nɔi Farisi ɲau à bee Jesu à ni, ajɔ yoomai Ilaaɔ á na ku je bommaε. Nɔi í je ɲa í ni, Ilaaɔ kaa je bommaε do yaase bei ine ɲa aa yɔɔ. ²¹ Inε gɔ kaa fɔ ku ni, Ilaaɔ í je bommaε ikpa ihε, walakɔ ikpa ihɔ.

Aawo, domi wee Ilaaḏ í je bommae tã si idai ine ɲa *

22 Nɔ́ í sḥ mɔcɔ ɲau í ni, awaati wa naa iyi amu Amaí Amane an nyi wa do amboem. Hee ajɔu ku maa to wa awaati wa naa iyi aa bi i yem ɲa baa ajɔ akã, amma i kaa yem ɲa. 23 Ine gɔ ɲa aa sḥ ɲe a ni, í wa ihẽ walakɔ́ í wa ihḥ. I maà sei i koo ɲa. 24 N̄ wa n sḥ ɲei, bei kuɲɔ́i ijí í ya daana hai lele anu akã koo kã ilɛu be, beɛbe mɔi kubaai amu Amaí Amane á ye. 25 Amma sinte titã kù ne bei an ce iyi n kù ye ijuukpã ntɔ ntɔ nɔ́ inei nsei ɲau ihẽ aa kɔsim. 26 Mii iyi í ce si waatii Noweeu, beɛbe mɔi á ce si waatii iyi amu Amaí Amane an nyi wa. 27 Ine ɲa à je à waa mɔ, à waa ce abɔdḥ ɲa, à ya maa mua ama ɲɲa ɲa mɔkɔ hee í koo í to ajɔ iyi Nowee í lɔ akɔi inyi. Nɔ́ ijí nlaui naa í je aɲa fei. 28 Á nyi ku cei má bei waatii Lɔtuu. Ine ɲa à je à waa mɔ, à ra à waa ta, à waa gbẽ, nɔ́ à waa ma ile. 29 Amma si ajɔ iyi Lɔtu í fita hai Sodomu, ina do fainwita wa rɔ wai hai lele nɔ́ aɲa fei à ce nfe. 30 Nɔ́ beɛbe mɔi á ye ajɔ iyi amu Amaí Amane an faata wa. 31 Si ajɔ ɲɲu, ine iyi í wa antai ile sikifa nɔ́ nyauɛ ɲa í wa inɔ́ ile, kaa ba ku lɔ ku soo má. Ine mɔ iyi í wa iko kaa ba ku baa ide má. 32 I ye gigii aboi Lɔtu. 33 Ine iyi í bi ku je andunya do idɔɔbiɛ á na ku kuaɛ. Amma ine iyi í kɔsi kuwɛɛɛ á báa ntɔ ntɔ. 34 An sḥ ɲe si idũ ajɔ ɲɲu, amane minji á maa sũ si daayi akã, aa so ine akã a jḥ ine akã. 35 Inaabo minji á maa lɔlɔ aa so ine akã a jḥ ine akã. [36 Inemɔkɔ minji á wa iko, aa so ine akã a jḥ ine akã.]

* **17:21** Ilaaḏ í je bommae tã si idai ine ɲa Si tia nwo gɔ ɲa à ya nii Ilaaḏ í je bommae tã si anini ɲɲe. Iyi be mɔ ntɔi, si na iyi í jḥ Jesu ilaaluu í wa anini ɲɲa.

³⁷ Njoi mɔcɔ ηau à beεε à ni, ikpa iwoi ideu be á ce ya Lafēε. Njoi í je nja do mɔndau ihē í ni, bii iku wa sū, tengi bei yembeeku ηa à ya tɔtɔ.

18

Mɔndai jaaɔ do woo kiiti gɔ

¹ Jesu í kpa nja mɔndau ihē ku nyisi ηa iyi í s̄ia a maa ce kutɔ waati k̄ama fei, gbεεji ku maà wa si. ² Í ni, woo kiiti gɔ í wa si ilu nla gɔ, kù waa ce njoi Ilaaɔ, kù nɔ kù waa jirima inε k̄ama. ³ Wee si ilu ak̄au jaaɔ gɔ mɔ í wa be. Í ya naa ajɔ̀ ajɔ̀ bi tεε ku s̄ɔɔ ku ni, kiitim, amu do mbεεm. ⁴ Njoi í kɔ hee í kpε. Amma si anyie í lasabu si idɔε í ni, baa bii n kù wa n ce njoi Ilaaɔ, nɔ n kù wa n jirima inε gɔ, ⁵ do nju fei, si na iyi í j̀ jaaɔu ihē í ya maa bitandim, an ceaa kiitiu nju do mbεεε, ku ba ku maà bitandim má.

⁶ Njoi Lafēε í ni, to, i gbɔ bei woo kiiti laalɔu í fɔ be ηa de. ⁷ Ilaaɔ kaa bei ku ce ku re zaka beεbe? Inε ηa iyi í cica, kaa kiiti ηa bii à waa d̄s̄ie anu das̄a do idũ? Iyi í re mɔm, kaa kpε ku bei ku gbɔ nja. ⁸ N̄ wa n s̄ɔ̀ ηei, á ce nja kiitii gb̄aa gb̄aa. Amma waati iyi amu Amai Amanε an nyi wa má an na n ba naane ku dasi si ilεu ihē?

Kutɔi Farisi do woo gba fiai lɔmpoo gɔ

⁹ Jesu í kpa mɔnda gɔ má na irii inε gɔ ηa iyi à waa cɔ ara nja inε dee dee, nɔ à waa ca inε gɔ ηa. ¹⁰ Í ni, amanε minji gɔ ηa à bɔ ku tɔ̀ kpas̄i Ilaaɔ, inε ak̄a Farisii, inε ak̄a mɔ woo gba fiai lɔmpooi. ¹¹ Farisiu í leek̄i wa cea arae kutɔ wa ni, Ilaaɔ, n̄ saabue do iyi n kù ye bei inε ηa iyi à gbe, iyi à je woo taki inε ηa, do woo ce laalɔ ηa, do woo ce sakara ηa, do woo gba

fiai lempoo ña bei məkəu ihē. ¹² Si azuma akā fei ñ ya n dī anu ajə minji, nə mii iyi ñ ba fei ñ ya n nya zagaəei si bei í jə. ¹³ Woo gba fiai lempoou mə í leekí í mu arəe ikā, kù yəkə kù wu iju lele, í le awə si iri í ni, Ilaađ, ce araarem amu ilu dulum. ¹⁴ Jesu í ni, ñ wa n sđ ñei, hai be inεeu ihē í baa í je dee dee si wajui Ilaađ í nyiò ideε. Amma Farisiu kù je dee dee, domi inε iyi í so arəe lele aa kaye lafēei, inε mə iyi í kaye arəe aa soo lelei.

Jesu í weea ama kpətəə ña

(Cə Matie 19:13-15; Maaku 10:13-16)

¹⁵ Si anyii ñju, inε ña à gbā ama kpətəə ña à naaa Jesu wa ku lesi ña awə. Iyi məcəe ñau à yəə bεεbe ñoi à wa gbagba si ña. ¹⁶ Amma Jesu í ni a naa ñju amu ñau wa. Nə í sđ məcəe ñau í ni, i jə amu ñau a naa bi tom, i maà ganji ña, domi Ilaađ í je ilaalui inε ña iyi à jə ña. ¹⁷ Ntə ntə, inε iyi kù waa sūa Ilaađ iri ile bei ama keeke, Ilaađ kaa je ilaalue pai.

Idei ilu fia gə

(Cə Matie 19:16-30; Maaku 10:17-31)

¹⁸ Inε ngboi Zuifu gə í naa bi Jesu í beεε í ni, Mεεtu, awə inε nceε, mii an ce n baò kuwεε hai tā. ¹⁹ Nəi Jesu í beεε í ni, na mii í ce ì waa kpem inε nceε. Inε gə kù wεε iyi í je nceε bii kù je Ilaađ ñju akā. ²⁰ Ì mà sāa sāa mii iyi wooda í ni. Mii iyi wooda í ni wee, maà ce sakara, maà kpa inε, maà ce ile, maà jea inε gə seeda ibo, jirima iyeò baaε. ²¹ Nəi inεeu í ni, ñ wa n jirima mii ñau be fei tā hai keekem. ²² Iyi Jesu í gbə bεεbe, ñoi í sđə í ni, í gbeε mii akā. Koo i ta mii iyi ì ne fei nə i kpēa ilu are ña fia. Bii ì ce bεεbe aa ba amani jüida lelei Ađ. Si anyie nə i naa i toom. ²³ Iyi məkəu í gbə bεεbe ñoi inəε í fə ntə ntə, domi ilu amani nla

nlai. ²⁴ Iyi Jesu í cɔɔ ɲɔi í ni, á gaabu hee ku caa ilu fia ku jesi Ilaaɔ ku je ilaaluɛ. ²⁵ Á faalaa kpookpo ku lɔ si iwoi abɛɛ do iyi ilu amani á jesi Ilaaɔ ku je ilaaluɛ. ²⁶ Ɗɔi inɛ ɲa iyi à waa de sie itɪu à ni, bii beɛbei nɔ yooi á ba faaba. ²⁷ Nɔ Jesu í sɔ ɲa í ni, mii iyi amanɛ í mɔngɔ, Ilaaɔ kaa mɔngɔɛ.

²⁸ Ɗɔi Piɛɛ í ni, wee à jɔ mii iyi à nɛ fei tã, à waa tooɛ. ²⁹ Nɔ Jesu í ni, ntɔ ntɔ, inɛ iyi í jɔ kpasɛɛ fei, walakɔ aboɛ, wala igbã do ifɔɛ ɲa, wala iyeɔ baasɛ, wala amaɛ ɲa, na irii bommai Ilaaɔ, ³⁰ á ba ku kpɔ ku re si nsei, nɔ si antaɛ má á ba kuwɛɛ hai tã ala.

Jesu wa fɔ ideɪ ikue do kujɛ isɛ gbɛɛtasia
(Cɔ Matie 20:17-19; Maaku 10:32-34)

³¹ Jesu í kpe mɔcɔ maateeji ɲau bi tɛɛ, nɔ í sɔ ɲa í ni, wee à waa bɔ Zeruzalemɪ. Bei, ide iyi walii ɲau a kɔ na irii amu Amai Amanɛu fei á ce. ³² Aa mum a daa dimi mmu ɲa si awɔ a yaakoom, nɔ a kpãm iju a tu sim antɔ. ³³ Aa weem kpɔtɔɔ, si anyiɛ nɔ aa kpam, amma si ajɔ mɛɛtasia an jɪ hai si balɛ. ³⁴ Amma mɔcɔ ɲau a kù mà nkãma si ideu. Ideu í manji ɲɲa a kù gbɔ yaaseɛ.

Jesu í jɔ fɛɛju gɔ í ye ilu
(Cɔ Matie 20:29-34; Maaku 10:46-52)

³⁵ Si isɛɛnɛu Jesu í maai Zeriko. Wee fɛɛju gɔ wa buba itɪ kpãa wa bara. ³⁶ Iyi í gbɔ ibai zamaa iyi wa lɔ, ɲɔi í bee mii í ce. ³⁷ Ɗɔi à sɔɔ à ni, Jesu inɛi Nazaretɪui wa lɔ. ³⁸ Ɗɔi í wasi ku dɔ anu wa ni, Jesu, tɔkui Davidi, ce araarem. ³⁹ Inɛ ɲa iyi à waa cua ɲau à la sie à ni ku koko. Amma bei à waa ni ku cokou, beɛbe mɔi í ya dɔ anu hee lele ku maa ni, tɔkui Davidi, ce araarem. ⁴⁰ Ɗɔi Jesu í leekɪ í ni a naasɛ wa. Iyi fɛɛjuu í to wa ɲɔi Jesu í beɛɛ í ni, ⁴¹ mii

ì bi n ceeε. N̄ɔi í ni, Laf̄εε, ñ bi n ye ilui. ⁴² N̄ɔi Jesu í s̄ɔɔ í ni, ye ilu. Naanεε í faabaε. ⁴³ N̄ɔi gbakā í ye ilu, n̄ɔ wa too Jesu í wasi Ilaaḏ ku saabu. Iyi zamaau í ȳɔɔ, n̄ɔi aṅa fei à wasi Ilaaḏ ku saabu.

19

Jesu do Zakee

¹ Jesu í to in̄ɔ ilu Zeriko, n̄ɔ wa l̄ɔ. ² Wee m̄ɔk̄ɔ ilu fia ḡɔ í wa be à ya kpoo Zakee, wa je inε ngboi woo gba fiái l̄empoo ṅa. ³ N̄ɔ wa de n̄ɳu ku ye Jesu, amma k̄ù ba k̄ù ȳɔɔ na zamaau, domi n̄ɳu amanε kandaai. ⁴ N̄ɔi í sei í b̄ɔ waju í koo í ḡũ j̄ii ndii sikom̄ɔɔ ḡɔ ku ba ku ȳɔɔ, domi í mà iyi do bei á l̄ò. ⁵ Iyi Jesu í to tengi bii í wau, n̄ɔi í wu iju lele í s̄ɔɔ í ni, Zakee, kita wa n̄ya n̄ya, domi kpas̄εei an s̄ɔ nnyi. ⁶ N̄ɔ Zakee í kita wa do saasa í naa í gbaa do in̄ɔ did̄ḏ. ⁷ Iyi inε ṅa à ȳɔɔ, n̄ɔi aṅa fei à gbagba à waa ni, í koo í s̄ɔ kpas̄ei ilu dulum. ⁸ Amma Zakee í dede í leek̄i si wajui Laf̄εε í ni, bubui anim an na ilu are ṅa. N̄ɔ inε ṅa iyi ñ takii ṅa ñ gba mii ndu ṅa, an sindo ṅa beεbe má tuuba mεε. ⁹ N̄ɔ Jesu í s̄ɔɔ í ni, nnyi inei kpas̄ε ṅau ih̄ε à ba faaba, domi aw̄ɔ m̄ɔ t̄akui Aburahamui. ¹⁰ Amu Amai Amanε ñ naa ku dede inε ṅa iyi à nȳɔi n faaba ṅa.

M̄ɔndai iye iwo

(C̄ɔ Matie 25:14-30)

¹¹ Si bei inε ṅa à waa de si ideu it̄i, n̄ɔ í kpa m̄ɔnda ḡɔ má. Inε ṅau à waa tamaa bei bii í to Zeruzalemu á je bommai gbakā, n̄ɔ wee waati beεbe í maai Zeruzalemu. Na n̄ɔi í j̄ɔ í kpa ṅa m̄ɔndau ih̄ε ku ba ku nyisi iyi n̄ɳu kaa je bommau gb̄aa gb̄aa. ¹² Í ni, m̄ɔk̄ɔ amai amanlu ḡɔi í b̄ɔ bomma ku je hee ilε

jijji gɔ si anyie nɔ ku baa idee. ¹³ Hee ku maa ne nɔi í kpe amaacee ɲa aɲa mɛɛwa, nɔ í na aɲa fei kpekelei wura gɔ nɔ í ni, i ceò fiaw ihẽ sɪa hee n maa n baa. Iyi í fɔ bɛɛbɛ í tã nɔ í ne. ¹⁴ Amma inei ilɛɛ ɲa à cɔo nɔ à bɛ ine ɲa si anyie à ni aɲa a kù bi ku je bomma si ilei aɲa.

¹⁵ Waati iyi í je bommau í baa si ilɛɛ, nɔi í kpe amaace ɲa iyi í na fiaw wo bi tɛɛ ku ba ku ye bei fiaw ine fei í bíaa. ¹⁶ Ine sinteu í naa í ni, Lafɛɛ, kpekele iyi ì nam nɔu ñ ceò sɪa hee ñ ba riba mɛɛwa. ¹⁷ Nɔi í sɔɔ í ni, í sɪa, awɔ amaace jiidai. Si bei ì je ilu naane si mii keekeu ihẽ, an jò í je ilaalu si ilu mɛɛwa. ¹⁸ Ine minjisiau mɔ í naa í ni, Lafɛɛ, kpekele iyi ì nam nɔu ñ ceò sɪa hee ñ ba riba miu. ¹⁹ Nɔ í sɔɔ í ni, awɔ mɔ, an ceɛ ilaalu si ilu miu. ²⁰ Nɔ ine mmu í naa má í ni, Lafɛɛ, fiaɛ wee. Ñ wooi si mango ²¹ domi ñ wa n ce njoe si na iyi í jò ì je ine ku gaabu. Mii iyi i kù jile nɲui i ya maa de ku so, baa bii i kù gbẽ ì ya maa dai. ²² Nɔi ilaaluu í sɔɔ í ni, awɔ amaace yaamɔ, an kiitiei hai si idee iyi ì fɔ. Awɔi ì mà iyi ñ je ine ku gaabu, ñ ya n so mii iyi n kù jile, nɔ n da mii iyi n kù gbẽ. ²³ To, na mii í ce i kù ni i wɛa ine ɲa fiam nɔu i da nɲa si inyi ku ba n ba ndom do riba waati iyi ñ baa. ²⁴ Nɔi í sɔ ine ɲa iyi à wa beu í ni a gba fiaw a na ilu mɛɛwau. ²⁵ Nɔi à sɔɔ à ni, Lafɛɛ, ine nɲu í ne mɛɛwa tã.

²⁶ Nɔi í ni, ñ wa n sɔ ɲei, ine iyi í ne, lafɛɛi aa kɔɔa si. Ine mɔ iyi kù ne, baa andi keeke iyi í ne mɔm aa gbaai. ²⁷ Si anyie nɔ í ni, i koo i naam mbɛem ɲau wa ihẽ, aɲa iyi a kù bi n je bommau, nɔ i kpa ɲa si wajum.

Jesu wa lɔ inɔ ilu Zeruzalemu

(Cɔ Matie 21:1-11; Maaku 11:1-11; Zãa 12:12-19)

²⁸ Iyi Jesu í fɔ bɛɛbɛ í tã, nɔi í mu kpãa í cuaa zamaau wa bɔ ikpa Zeruzalemu. ²⁹ Si isɛɛnɛɛu í maai ilui Betifaze do Betani, kəkɔi geetei Olivie. Nɔi í bɛ mɔcɔ minjie gɔ nɔ ³⁰ í sã nɔ í ni, i bɔ ilu iyi í wa waju nɛɛu bɛ. Bii ì to bɛ nɔ aa yɛ ama gbankɛɛ gɔ wa so bɛ iyi inɛ gɔ kù gũu titã. I fũu i naam wa ihẽ nɔ. ³¹ Nɔ bii inɛ gɔ í bee nɛ í ni, na mii í ce ì waa fũu nɔ, i ni, Lafɛi í nɛ bukaataɛ.

³² Inɛ nɔ iyi Jesu í bɛu à koo à ba mii nɔu fei í ce si bɛi í sã nɔu. ³³ Si waati iyi à waa fũu, ilu gbankɛɛ nɔu à ni, bɛirei í ce ì waa fũu nɔ. ³⁴ Nɔi à ni, Lafɛi í nɛ bukaataɛ. ³⁵ Nɔi à naaa Jesu ama gbankɛɛu wa. Nɔ à tɛ si ibɔ nɔa nɔ Jesu í bɛi í gũ antaɛ í buba si. ³⁶ Iyi í sinti ku nɛ, nɔi inɛ nɔ à wasi ku tɛ ibɔ nɔa nɔ si kpãau. ³⁷ Iyi í maai Zeruzalemu tengi bii kpãai geetei Olivieu í sinti ku dasi lɔma, nɔi mɔcɔɛ nɔu fei à waa dɔ anu à lɔsi Ilaaɔ ku saabu do inɔ didɔ na irii maamaake nɔ iyi à yɛu fei. ³⁸ À wasi ku ni, Ilaaɔ ku weea ilaalu iyi wa naa do irii Lafɛɛ. Ilaaɔ ku jò laakai ku sũ ku wa lele nɔ ku nyisi amboeɛ.

³⁹ Hai si inɔ zamaau Farisi gɔ nɔ à sã Jesu à ni, Mɛɛtu, sã mɔcɔɛ nɔu a coko. ⁴⁰ Nɔi Jesu í ni, n̄ wa n sã nɛ, baa bii inɛ ihẽ nɔ à coko, kuta nɔ aa dɔ anu.

Jesu í kpataa inɛi Zeruzalemu nɔ

⁴¹ Si bɛi Jesu í maai Zeruzalemu, nɔi í yɛ iluu nɔ wa kpataa inɛɛ nɔ í ni, ⁴² n̄ bi wo í mà nɔ mii iyi á mu nɛɛ laakai ku sũ, baa nnyi. Amma nsei í manji nɛɛ. ⁴³ Awaati wa naa si nɛ iyi mbɛɛ nɛɛ nɔ aa bu ilu nɛɛ koe, aa bii si nɛ a mante nɛ canga do nɛ. ⁴⁴ Aa lɛgɛ ilu nɛɛ do inɛ inɛɛ nɔ iyi ì wa inɔɛ nɔ. A kaa jò

kuta baa akã ku le si nje ajɔ nɲu. Beɛbei á ce si na iyi í jò Ilaaɗ í naa bi tu ɲe nɔ í kù mà ɲa.

Jesu í wa bantumai kpasɛi Ilaaɗ

(Cɔ Matie 21:12-17; Maaku 11:15-19; Zãa 2:13-22)

⁴⁵ Waati iyi à to Zeruzalemu Jesu í bɔ bantumai kpasɛi Ilaaɗ. Nɔ í lɔsi ku lele woo ta iwò ɲa. ⁴⁶ Í sɔ ɲa í ni, à kɔɔ à ni, Ilaaɗ í ni ilei nɲu ile bi ku tɔɔi á jɛ. Amma ɲɛ wee ì coo bi ku tɔtɔɔi ile ɲa.

⁴⁷ Jesu í ya maa kɔa ine ɲa si cioi idei Ilaaɗ ajɔ fei kpasɛi Ilaaɗ be. Nɔi ine ngboi woo weei Ilaaɗ ɲa do woo kɔ ine ɲa si wooda ɲa do ilu irii inei Zuifu ɲa à waa bi a kpaa. ⁴⁸ Amma a kù mà beirei aa ce, domi ine feii í ya maa de si ideɛ itɪ do laakai.

20

Hai iwoi yiikoi Jesu wa naa

(Cɔ Matie 21:23-27; Maaku 11:27-33)

¹ Ajɔ nɲu gɔ si bei Jesu wa kɔ zamaau si cio bantumai kpasɛi Ilaaɗ wa sisi laabaau jiidau, ɲɔi ine ngboi woo weei Ilaaɗ ɲa do woo kɔ ine ɲa si wooda ɲa do ine ngbo ɲa à faata wa. ² Nɔ à ni, sɔ wa, yiiko yoomai ì waa ceò mii ɲau ihɛ, mà yooi í naɛ kpãaɛ. ³ Nɔi í sɔ ɲa í ni, amu mɔ, an bee ɲɛ ide gɔ. I sɔm ɲa, ⁴ hai iwoi Zãa í ba yiiko iyi í dasiò ine ɲa inyi. Hai bi Ilaaɗ de, mà hai bi amanɛ ɲa. ⁵ Nɔi à waa busi nje à waa ni, beirei aa ka jɛaa. Nsei nɔɔ, bii à jɛaa à ni hai bi Ilaaɗi, á bee wa beirei í ce a kù dasi Zãa naanɛ. ⁶ Bii à nɔ à ni hai bi amanɛ ɲai, ine ɲa aa na a ta wa kuta domi ine fei í dasi naanɛ iyi Zãa waliii. ⁷ Nɔi à jɛ à ni, a kù mà hai iwoi í ba yiikoɛ. ⁸ Nɔ Jesu í sɔ ɲa í ni, amu mɔ, n kaa n sɔ ɲɛ yiikoi ine iyi ñ wa n ceò mii ɲau ihɛ.

Məndai gaanəma laalə ŋa

(Cə Matie 21:33-46; Maaku 12:1-12)

⁹ Si anyie nɔ́ í kpaa ine ŋa mɔ́ndau ihě́ í ni, ine gɔ́ í ce ikoe nɔ́ í lɔ́ si j̄ii ndii rezě́e nɔ́ í ce kaa í kaakoed. Nj̄oi í so gaanəma ŋa í dasi ŋa si ikou a maa logooe, í bei í bə́ ilu koo kpe be. ¹⁰ Waati iyi j̄ii nɔ́u í so í to ku ka, ŋj̄oi í be woo ce ice gɔ́ bi gaanəma ŋau koo gba iyi í je ti n̄ju wa. Nɔ́ gaanəma ŋau à c̄ā à lelee í ne awɔ́ ngbe. ¹¹ Nɔ́ ilu ikou í be woo ce ice mmu má. Nɔ́ à c̄ā n̄ju mɔ́, à buu yaka yaka, à sindae awɔ́ ngbe. ¹² Nɔ́ í be amanɛ mɛetasia wa má, nɔ́ à mɛe n̄ju mɔ́ à bei à lelee. ¹³ Nj̄oi ilu ikou í ni, beirei an ce. An be ama akām iyi n̄ bi jiidauí. Aa yəkɔ́ a jirimaɛ. ¹⁴ Amma iyi gaanəma ŋau à yɔ́, ŋj̄oi à busi nje à waa ni, i cə ine iyi á na ku je tubuu. Ka kpaa ku ba ileu ku je tu wa. ¹⁵ Nj̄oi à muu à fitae hai inɔ́ karau nɔ́ à kpaa.

Nj̄oi Jesu í ni, to, nsei, beirei ilu ikou takae á ce n̄ja.

¹⁶ Á koo ku kpa ŋai, nɔ́ ku de ine mmu ŋa ku dasi ŋa si ikou. Iyi à gbɔ́ ideu, ŋj̄oi à ni, llaaɗ ku maà ce beebe.

¹⁷ Amma Jesu í cə ŋa, nɔ́ í ni, bii beebɛi, yoomai í je yaasei kukɔ́ ihě́ si bei í ni,

Kuta iyi woo ma ŋa à kəsiu,

N̄jui í baa í je kuta sintei icui ileu.

¹⁸ Nɔ́ ine iyi í cuku si kutau fei, á cɛi. Ine iyi í nɔ́ í bata mɔ́ á lɔ́bei nekɔ́ nekɔ́.

Fiai lempoo ku sã

(Cə Matie 22:15-22; Maaku 12:13-17)

¹⁹ Iyi ine ngboi woo weei llaaɗ ŋa do woo kɔ́ ine ŋa si wooda ŋau à gbɔ́ ideu gbakã ŋj̄oi à waa de bei aa ce a mu Jesu. Amma à waa ce njoi zamaau. À waa bi a muui domi à mà iyi na irii aŋai í kpa mɔ́ndau.

²⁰ N̄jui í j̄ò si fei ndeɛ à ya maa ce laakae. Nj̄oi à be sie

woo zamba gɔ ɲa iyi à ye bei inɛ jiida ɲa a koo a cɔ laakaɛ. À be ɲai ku ba a leaa taai ide nɔ a ba kpāa a muu a daa ilu ilɛu si awɔi nɲu iyi í ne gbugbā. ²¹ Inɛ ɲau à sɔɔ ide à ni, Mɛɛtu, à mà iyi ideɛ do cio iyi ì waa kɔ inɛ ɲa siu, fei ndɛɛ dee deei. I ci ya na inɛ gɔ ntɔ na kubi, ì waa nyisi inɛ ɲa kpāai Ilaaɔ si ntɔɛ. ²² Á sīa ka sāa ilaalu Sezaa fi ai lɛmpoo? Mà ka maà sāa. ²³ Amma Jesu í mà muafiti nɲa, nɔ í ni, ²⁴ i nyisim kpekɛɛ akā wa n cɔ. Fotooi yooi í wa si kpekɛɛɛ ihɛ nɔ irii yooi à kɔ si. Nɲi à ni, ti Sezaai. ²⁵ Nɲi Jesu í sɔ ɲa í ni, to, i sāa Sezaa iyi í jɛ tɛɛ ɲa. Nɔ i sāa Ilaaɔ mɔ iyi í jɛ tɛɛ ɲa. ²⁶ Nɲi à mɔngɔ ku too awɔ do ideɛ ɲa iyi wa fɔ si wajui zamaau. Nɲi à biti do ide ɲa iyi í jɛò, nɔ à coko nɲa.

Idei kuj̄i iku ɲa

(Cɔ Matie 22:23-33; Maaku 12:18-27)

²⁷ Si aɲɔ akāu Sadusi gɔ ɲa mɔ à naa bi Jesu. Aɲai à ya maa ni iku ɲa a kaa j̄i. Iyi à to bi tɛɛ ɲoi à beɛɛ à ni, ²⁸ Mɛɛtu, ide iyi Moizi í kɔ nwa wee. Í ni bii inɛ gɔ í ku í jò aboɛ, nɔ nɲu do aboɛ a kù nɛ ama, ifɔɛ ku so jaaɔu ku ba ku bía igbāɛ ama. ²⁹ Wee inɛ mɛɛje gɔ ɲa à wɛɛ iyi à jɛ amai baa akā. Igbā nɲa í so abo nɔ í ku, kù nɛ ama do abou baa akā. ³⁰ Nɲi inɛ minjisiau do mɛɛtasiau à so jaaɔu. ³¹ Nɔ beɛbei í ce si gāmei aɲa mɛɛjeu fei, nɔ à ku. Kāma nɲa kù ba ama do abou. ³² Nɔ si anyiɛ abou mɔ í na í ku. ³³ To, aɲɔ iyi iku ɲa aa na a j̄i, aboi yoo nɲai á jɛ, si bei aɲa mɛɛjeu fei à soo aboi.

³⁴ Nɲi Jesu í jɛ ɲa í ni, si andunyau ihɛ inɛmɔkɔ do inaabo ɲa à ya so nje. ³⁵ Amma inɛ ɲa iyi Ilaaɔ í jò à j̄i hai si bale à ba kuwɛɛi ala, abo do mɔkɔ ɲa a kaa ya so nje má. ³⁶ Aa yei bei amaleka ɲa, a kaa ku má.

Aa je amai Ilaaḥ ḡa si na iyi í jò à jì hai si bale. ³⁷ Si waati iyi Moizi í ye ama jìi iyi í mu ina nò kù waa jou, nḡu takae í fò mam mam iyi iku ḡa aa jì. Waati nḡu í kpe Ilaaḥ Lafēi Aburhamu do Izaaki do Zakabu. ³⁸ Ntò ntò, Ilaaḥ kù je Lafēi iku ḡa, ti ilu hunde ḡai, domi bi tē, ine fei ilu hundei. ³⁹ Nḡi woo kò ine ḡa si wooda ḡau, ḡḡḡ ḡa à ḡba ide à ni, ide iyi ì fəu bē Mētu, dee deei. ⁴⁰ Si anyie a kù je a kù beee ide ḡo má.

Davidi do ine iyi Ilaaḥ í cica

(Cò Matie 22:41-46; Maaku 12:35-37)

⁴¹ Nò Jesu í bee ḡa í ni, beirei aa ce a ni ine iyi Ilaaḥ í cicau təkui ilaalu Davidi. ⁴² Davidi takae í fò si tiaí iri ku kḥe í ni,

Aḥ Lafē í sḥ Lafēm í ni,

Buba awò njem,

⁴³ Hee n ce mbēee ḡa bi ku lesi isee titā.

⁴⁴ To, bii Davidi takae wa kpoo Lafē, beirei á ce ku je təkue má.

I mu ara nḡe do woo kò ine ḡa si wooda ḡa

(Cò Matie 23:1-36; Maaku 12:38-40)

⁴⁵ Si bei ine fei wa de si Jesu ití, ḡai í sḥ mḡce ḡa í ni, ⁴⁶ i mu ara nḡe do woo kò ine ḡa si wooda ḡau, aḡa iyi à ya bi a maa dabii do ibò kumboo, nò à bi a ya ce aḡa fəo do jirima nla nla si bantuma. A ci ya bi kaa kitāi ine ngbo ḡa ile bi kutḡḡo do inya sinte bi ku ce jingau ḡa. ⁴⁷ À ya takii jaaḥ ḡa a ḡba mii ndu ḡa ḡa fei, nò à ya maa ce kutḡḡo sisò ku ba a ye ḡa nḡu akā. Na ḡai í jò ijuukpā ḡa á la ku caa.

21

Fia iyi abo jaaḏ gṵ í dasi

(Cṵ Maaku 12:41-44)

¹ Iyi Jesu í fṵ bεεβε í tā ṅṵi í wu iju wa cṵ bei ilu fia ṅa à waa dasi fia si kpakoi kṵletiu. ² Nṵ í yε abo jaaḏ ilu are gṵ mṵ í sṵsi kpεkεε keeke minji gṵ. ³ ṅṵi í ni, ntṵ ntṵ, jaaḏ ilu areu ihē í dasi fia í re ine ṅa iyi à gbe fei. ⁴ Inε ṅa iyi à gbe ṅau fei, iyi í lesi antai fia ṅṅa ṅai à dasi, amma abou, baa do iyi í jε ilu are, andi iyi í nε feii í dasi bε, nkāma kù gbea iyi á maa wεεḵ má.

Jesu wa fṵ idei kpasēi Ilaaḵ ku lεge

(Cṵ Matie 24:1-2; Maaku 13:1-2)

⁵ Ajṵ ṅṅu gṵ ine gṵ ṅa à fṵ à waa ni kpasēi Ilaaḵu í sṵa do kutae ṅa fei do amua ṅa iyi à na Ilaaḵ à ceàḵ booda. Iyi Jesu í gbṵ bεεβε ṅṵi í ni, ⁶ mii ṅau bε iyi í waa yε fei ṅa ajṵ akā á kpa iri. Kuta baa akā kaa na ku maa lesi nje bε má, aa kekεε mbe fei.

Wahala iyi á naa si waatii ankāanyi

(Cṵ Matie 24:3-14; Maaku 13:3-13)

⁷ ṅṵi à beεε à ni, Mεεtu, waati yoomai ine ṅṅu á to wa. Nyinda yoomai aa ka tako ka yε.

⁸ ṅṵi Jesu í sṵ ṅa í ni, i ce laakai ṅa i maà jṵ ine gṵ ku dṵi iju ṅṅe, domi ine ṅa iyi aa na a maa naa akā akā a maa ni ṅṅai à jε ine iyi Ilaaḵ í cicau aa kpṵ. Nṵ aa nyi a sṵ ṅε má a ni, waatiu í maai wa mbe. Amma i maà too ṅa ṅa. ⁹ Bii í gbṵ à waa fṵ laabaau i igū ṅa do ija ṅa, i maà jṵ zigi ṅṅe ku da, domi ṅṅu ṅau bei á tako ku to wa. Amma kù jε waatii ankāanyiu bε titā. ¹⁰ ṅṵi í sṵ ṅa má í ni, dimi gṵ ṅa aa ya na a maa ja do dimi mmu ṅa, nṵ ilaalu gṵ ṅa mṵ aa maa ja do ilaalu mmu ṅa. ¹¹ Ile á yaya bii gṵ ṅa nla nla, nṵ si ile gṵ ṅa

mɔ ari á ce do bɔ̃ laalɔ ɲa iyi á kpa ine nkpɔ. Aa na i ye maamaake laalɔ ɲa do nyinda nla nla ikpa lele hee zigi nɲe ku da.

¹² Amma hee nɲu ɲau be fei ku maa ce aa mu ɲe a kpã ɲe iju. Aa dasi ɲe awɔi woo kiiti ɲa ile bii à ya ce kutɔtɔ ɲa, aa dasi ɲe piisɔ̃, nɔ a bɔ̃ ɲe bi amanlu ɲa do bi ilu ile ɲa na irim. ¹³ Nɲu ɲau bei á mu nɲe kpãa i jèd sɛɛdam ɲa. ¹⁴ Na nɲu, i jile idɔ nɲe i maà ya biti do ide iyi aa fɔ i nyaò ara nɲe ɲa. ¹⁵ I maà biti ɲa domi an mu nɲe ide do bisi iyi mbɛɛ nɲe ɲa kãma ɲa a kaa yɔkɔ a jã ɲe hee má je a kɔ. ¹⁶ Baa iyeò baa nɲe ɲa do igbã nɲe ɲa do ifɔ nɲe ɲa do nyaanze nɲe ɲa do kpaasi nɲe ɲa, aa zamba ɲe nɔ a jè a kpa ine nkpɔ si inɔ nɲe. ¹⁷ Ine fei á cé ɲei na irim. ¹⁸ Amma baa ntoi iri akã nɲe kaa da ku nyɔ. ¹⁹ I temua ɲa, aa ba faabai hunde nɲe.

Jesu wa fɔ idei iri ku kpai Zeruzalemu

(Cɔ Matie 24:15-21; Maaku 13:14-19)

²⁰ Ajo iyi ì ye woo ja igũ ɲa à to wa Zeruzalemu à buu koe, i mà ɲa iyi iri kukpae í maai wa mbe. ²¹ Waati beɛbe ine ɲa iyi à wa ilei Zudee a sa a bɔ iri kuta ɲau. Ine ɲa mɔ iyi à wa inɔ ilu Zeruzalemu takae a sa a fita, ine ɲa mɔ iyi à wa iko ku sũ a maà bɔ inɔ ilu má. ²² Ntɔ ntɔ, waatiu á je waati iyi Ilaaɔ á kpã ine ɲa iju ku sã gbese ku ba mii iyi à fɔ si kukɔi ideɛ ku kɔ. ²³ Waati beɛbe wahalai baasi ɲa do ayawo ɲa á caa. Inɔ ku fɔ nla nlaí á wa si ileu si na iyi í jè Ilaaɔ á sã idɔkɔɛ si ine ɲau. ²⁴ Aa maa kpa ɲa do taakuba, nɔ a mu ɲa aru si ile fei. Dimi mmu ɲa aa tɛɛɛ Zeruzalemuui hee waatiu koo kpaò iri.

Kunaaí Amái Amanɛ

(Cɔ Matie 24:29-31; Maaku 13:24-27)

²⁵ Aa ye nyinda si inunu do si cukpa do si andaiya na. Nɔ si ilɛ ibai tenku do kucãi inyiu á jò dimi na a bitihɛ a kaa mà baa bei aa ce. ²⁶ Baa njo alála á jò inɛ na a kasãm na mii na iyi á na ku ce si andunyau ihɛ, domi gbugbãi lele na aa maa yayai. ²⁷ Waati bɛɛbei aa ye amu Amaɪ Amanɛ n̄ faata wa si kudũi ijì do gbugbã nla nla do amboe. ²⁸ Bii iyi bɛ na à sinti ku ce, i leekɪ i mu ara nɛɛ na, domi faaba nɛɛi í maai wa.

*Yaase iyi j̄ti ndii figi wa nyisi
(Cɔ Matie 24:32-35; Maaku 13:28-31)*

²⁹ Nɔ Jesu í kpa nɛa mɔnda gɔ í ni, i cɔ j̄ti ndii figi do j̄ti na iyi à gbe fei. ³⁰ Bii ì ye í sinti ku ru wua na, inɛ taka nɛɛ ì ya mà na iyi atɛ í maai wai. ³¹ Bɛɛbɛ mɔi bii inɛ mɔ ì ye mii nau bɛ wa ce, i mà na iyi bommai Ilaaɔi í maai wa. ³² Ntɔ ntɔ n̄ wa n sɔ nɛ, inɛi nɛɛi na, kù jɛ aɲa feii aa ku ideu ihɛ ku bei ku ce. ³³ Lele do ilɛ fei á na ku tã amma idem na a kaa tã pai.

I ce laakaii ara nɛɛ na

³⁴ I ce laakaii ara nɛɛ na ku ba i maà na i jɛ hai nɛ laakai na na atɛ ku mɔ do ije ku bi do lasabui mii ndii andunya na. Bii kù jɛ bɛɛbɛ ajɔu á na ku boe nɛɛi bei cekũm, ³⁵ domi á na ku ba inɛ na iyi à wa si andunyau ihɛ fei. ³⁶ Na nɛu, i cɔ kpãa i maa ceò kutɔɔ na waati kãma fei ku ba i ba gbugbã i gbã si mii iyi wa naa fei na, nɔ i yɔkɔ i leekɪ si wajui amu Amaɪ Amanɛ na.

³⁷ Ajɔ fei Jesu í ya kɔ inɛ na si cio kpasɛi Ilaaɔ, alɛ nɔ koo sũ geetei Olivie. ³⁸ Bii iju í má inɛ fei í ya naa kpasɛi Ilaaɔ bɛ ku gbòò idee iyi wa fɔ.

22

Ine ngbo ña à waa busi ñje a kpa Jesu

(Cɔ Matie 26:1-5; Maaku 14:1-2; Zãa 11:45-53)

¹ Jìngauì Pɛɛ hai nɛ lefee iyi à ya kpe jìngauì Iku ku kuau í maai wa. ² Inɛ ngboì woo weei Ilaaɔ ña do woo kɔ inɛ ña si wooda ñau à waa dɛ kpãa bei aa ce a kpaò Jesu, amma à waa ce ñjoi zamaau.

Zudasi á fita anyii Jesu

(Cɔ Matie 26:14-16; Maaku 14:10-11)

³ Ñjoi Seetam í lɔ idɔi Zudasi iyi à ya kpe Isikarioti. Wee inɛ akãì mɔcɔ maateeji ñauì. ⁴ Zudasi í koo í ðì anu tɔɔsi do inɛ ngboì woo weei Ilaaɔ ñau do inɛ ngboì woo degbe kpasɛì Ilaaɔ ñau do yaase bei á ce ku da ñña Jesu si awɔ. ⁵ Ñjoi inɔ ñña í ðɔ ñɔ à ni aña aa mua fia. ⁶ Nɔ Zudasi í jɛsi, nɔ wa dɛ kpãa bei á ce ku da ñña Jesu si awɔ, zamaau ku mà à tí ku mà.

Jesu í ce sɔɔlui jìngau

(Cɔ Matie 26:17-25; Maaku 14:12-21; Zãa 13:21-30)

⁷ Ñjoi ajoi jìngauì Pɛɛ hai nɛ lefeeu í to wa si bii à ya kpa angudãì jìngauì Iku ku kua a ceò kuweeu. ⁸ Ñjoi Jesu í bɛ Piɛɛ do Zãa í ni, i koo i ce sɔɔlui jìngauì Iku ku kuau ka jɔɔ ña. ⁹ Ñjoi à beɛ à ni, iwoi ì bì kaa ce sɔɔluu. ¹⁰ Ñjoi í sɔ ña í ni, bii ì lɔ inɔ iluu ña aa ye mɔkɔ gɔ wa so inyì jɔlɔ. I tooɛ. Mɔkɔu á koo ku lɔ kpasɛ̃ gɔ. Kpasɛ̃ bii á lɔu ¹¹ i koo i sɔ ilu kpasɛ̃u i ni ña, Mɛɛtu í ni ka beɛ ile bii ññu á jɛ jìngauì Iku ku kua do mɔcɔi ññu ña. ¹² Mɔkɔu á bɔð ñɛ si antai ile kukpɛke gɔ nɔ á nyisi ñɛ ìlaawa nla gɔ iyi à ce sɔɔlui fei ndɛɛ tã. Bei aa ce nwa sɔɔlui jìngauu ña. ¹³ Iyi à nɛ nɔ à koo à ba mii ñau fei í cei dee dee si bei í sɔ ñau, nɔ à ce sɔɔlui jìngauu.

Ije iyi aa ka yeò gigii ikui Jesu
(Cò Matie 26:26-30; Maaku 14:22-26; IWB 11:23-25)

¹⁴ Iyi waatiu í to, Jesu do mǎcǎe ηau à bǎ tengi bii à ce sǎolu, nǎ à buba à waa je. ¹⁵ Nǎi Jesu í sǎ ηa í ni, nǎ bi ntǎ ntǎ n ce jingau iku ku kuau ihǎi awae ηa n bei n ye ijuukpǎm nǎu. ¹⁶ Nǎ ntǎ ntǎ n wa n sǎ ηei, n kaa n je jingau ihǎ má bii kù je si andunya titǎi Ilaaǎ. ¹⁷ Iyi í fǎ beεbe í tǎ, ηǎi í so kǎofu í saabu Ilaaǎ nǎ í sǎ mǎcǎe ηa í ni, i gba vǎe iyi í wa si kǎofuu ihǎ i mǎ inε fei. ¹⁸ Amma nǎ wa n sǎ ηei, hai nsei amu n kaa n mǎ vǎe má hee andunya titǎi Ilaaǎ koo too wa. ¹⁹ Si anyii nηu, nǎ í so pǎe nǎ í saabu Ilaaǎ titǎ í bei í bububuε, nǎ í na ηa í ni, iyi ihǎi í je aram [iyi nǎ na iri nηε. I ya coo ηa í maa yeò gigim. ²⁰ Iyi à je à tǎ ηǎi í so kǎofu má í na ηa í ni, kǎofuu ihǎi í je nyindai akabuu titǎ iyi Ilaaǎ í ðǎ do njem iyi á nikǎ na iri nηε si ikum.]

²¹ Amma i cǎ inε iyi á zambam nǎu wee í wa ihǎ, awǎe do tom nii í wa si inǎ jeε ihǎ ajǎ. ²² Amu Amai Amanε an ku si bei Ilaaǎ í jilǎ. Amma ijuukpǎi inε iyi á zambam nǎu á la. ²³ Nǎi à sinti ku bee nje à waa ni, yooi á yǎkǎ ku ce dimiε si inǎ nwa.

Yooi í je inε ngbo

²⁴ Nǎi kakǎ í dede si aninii mǎcǎ ηau, à waa bee nje inε iyi á je inε ngbo si inǎ nηa. ²⁵ Nǎi Jesu í sǎ ηa í ni, amanlu andunya ηa à ya maa taa inε ηa amanlu ku jei, nǎ inε ngbo ηa iyi à waa nyisi gbugbǎ nηa à ya bi a kpe aηa woo ce jiida ηa. ²⁶ Amma inε i maà ye beεbe ηa. I jǎ inε iyi í la í re si inǎ nηε ku baa ku je keeke nηε, nǎ inε iyi í je inε ngbo kú je amaace nηε. ²⁷ Inε iyi í buba wa je si antai taabu do inε iyi wa

naaò ijɛu wa, yoo nɛai í re. Kù jɛ inɛ iyi wa jɛui? To, amu wee ñ wa inò nɛi bei inɛ iyi wa naaò ijɛu wa.

²⁸ Inɛi ì temua do amu si wahalam ɛau ɛa. ²⁹ Na nɛu, si bei Baaba í jilɛɛm bommau, bɛɛɛ mɔi amu mɔ ñ wa n jilɛ nɛ ³⁰ ku ba i jɛ nɔ i mɔ do amu si bommam ɛa, nɔ i buba si batai amanlu ɛa i kiitiò dimi maateejii Izirɛli ɛau.

Jesu wa fɔ iyi Piɛɛ á jã ku ni kù mà nɛu
(Cɔ Matie 26:31-35; Maaku 14:27-31; Zãa 13:36-38)

³¹ Nɔi Jesu í ni, Simɔɔ, Simɔɔ, Seetam í tɔɔ kpãa ku ba ku fɛɛ bei iya. ³² Amma amu ñ ce kutɔɔ na iriɛ ku ba naanɛ ku dasiɛ ku maà gaizia. Nɔ awɔ, waati iyi aa kpaasi idɔ má, mua kpaasiɛ ɛa mɔ gbugbã. ³³ Nɔi Piɛɛ í ni, Lafɛɛ, ñ tã sɔɔlu awaɛ ka bɔ piisɔɔ, bii iku mɔi ka ku ajɔ. ³⁴ Nɔi Jesu í ni, Piɛɛ, ñ wa n sɔɛi, idũuyi mɔm, hee ajɛɛ ku maa kɔ aa jã ísɛ gbɛeta i ni i kù màm.

Taalili do bɔgɔ do taakuba

³⁵ Si anyii nɛu ɛi Jesu í bee ɛa í ni, si waati iyi ñ bɛ ɛɛ hai mu taalili do bɔgɔ do baata ì kua ngɔgɔ ɛa? Nɔi à jɛ à ni, aawo, a kù kua nkãma. ³⁶ Nɔi í ni, to, nɛi, kù jɛ bɛɛɛ má. Inɛ iyi í nɛ taalili ku soo, bɛɛɛ mɔi inɛ iyi í nɛ bɔgɔ ku soo. Inɛ mɔ iyi kù nɛ taakuba, ku ta íbɔɛ ku rað. ³⁷ Si anyii nɛu má, í sɔ ɛa í ni, ideu ihɛ iyi à kɔ na irim nɔu á cei, si bei à ni, à dooɔɛ si woo ce laalɔ ɛa. Kù nɔ kù nɛ bei á ce iyi kù ce bɛɛɛ. ³⁸ Nɔi mɔcɔ ɛau à ni, Lafɛɛ, taakuba minji gɔ wee. Nɔ í ni, ka jò ide nɛu bɛ.

Jesu wa ce kutɔɔ si iri kutai Olivie
(Cɔ Matie 26:36-46; Maaku 14:32-42)

39 Iyi Jesu í fə bεεβε í tā nɔ́ í fita hai inɔ́ iluu í bɔ́ iri kutai Olivie si bei í ne dɔ́nne. Nɔ́ mɔ́cɔ́e ɲa à waa tooe. 40 Iyi à to inyau, ɲɔ́i í sɔ́ ɲa í ni, i ce kutɔ́ ɲa ku ba i maà dási kulelei inɛ ɲa. 41 Si anyii ɲɲu nɔ́ í sekeɛ í jò ɲa zakai kujji kutai awɔ́ nɔ́ í gule be wa ce kutɔ́ 42 wa ni, Baaba, bii ì bi, aa jò wahalau ihē ku j̄im. Amma ku maà ti ku je ti idɔ́ɔ́bim, jò idɔ́ɔ́bie ku ce. [43 ɲɔ́i amaleka gɔ́ í naa siɛ wa hai lele í naa í muaa gbugbã. 44 Si inɔ́ ku fə nla nla u wa ce kutɔ́u do gbugbã, nɔ́ í da koko hee wa tontoo ilɛ. Koko iyi í dau í yei bei ɲɛ.]

45 Iyi í ce kutɔ́u í tā ɲɔ́i í dede í bɔ́ bi mɔ́cɔ́e ɲau nɔ́ í koo í ba à waa sí njoo do inɔ́ ku fə. 46 Nɔ́ í bee ɲa í ni, na mii í ce ì waa sí njoo ɲa. I dede i ce kutɔ́ ɲa ku ba i maà dasi kulelei inɛ ɲa.

À mu Jesu

(Cɔ́ Matie 26:47-56; Maaku 14:43-50; Zãa 18:3-11)

47 Iyi Jesu wa fə bεεβε gbakã ɲɔ́i Zudasi inɛ akã mɔ́cɔ́ maateeji ɲau í to wa do zamaa gɔ́. Iyi í to wa í na wa baaba Jesu. 48 ɲɔ́i Jesu í ni, Zudasi, do dimii fɔ́ be ihēi aa zambaò amu Amai Amanɛ?

49 Inɛ ɲa iyi à waa too Jesuu, iyi à ye mii iyi wa ce, ɲɔ́i à bee Jesu à ni, Lafɛɛ, ka da ɲa do taakubau? 50 ɲɔ́i inɛ akã ɲɲa í cafe it̄i ɲɛi amaacei woo wee nlaɪ Ilaaḏu í buu. 51 Amma Jesu í ni, i leek̄i, i jò bεεβε. Nɔ́ í lu it̄i mɔ́kɔ́u nɔ́ í ba iri.

52 Si anyii ɲɲu Jesu í bee inɛ ngboi woo weei Ilaaḏ ɲa do inɛ ngboi woo degbe kpasēi Ilaaḏ ɲau do inɛ ngbo ɲa iyi à naa siɛu í ni, amui ì naa ku mu ɲa do taakuba do golo ɲa bei woo ce ile? 53 Ajɔ́ fei ñ ya n wa si inɔ́ ɲɲɛ n maa n kɔ́ inɛ ɲa si cio kpasēi Ilaaḏ, nɔ́ i

kù mum ña. Amma waatiu ihēi í je tu ñe do gbugbāi ilu kuku.

Piɛɛ í jã í ni n̄ju kù mà Jesu

(Cɔ Matie 26:57-58, 69-75; Maaku 14:53-54, 66-72; Zãa 18:12-18, 25-27)

⁵⁴Iyi inɛ ñau à mu Jesu, ñɔi à bɔ̀ɔɛ kpasɛi woo wee nlai Ilaađu. Nɔ Piɛɛ í wa hee j̄ij̄i wa too ña wa do anyi. ⁵⁵Ñɔi inɛ ña à ko ina si aninii bantumai kpasɛu à waa buba bɛ. Nɔ Piɛɛ mɔ́ í koo í buba bi tu ña bɛ. ⁵⁶Ñɔi inaabo woo ce icɛ gɔ́ í yɔ̀ɔ wa buba kəkəi inau nɔ́ í kāsie iju í ni, inɛɛu ihē mɔ́ í tako í wa bi Jesu wo. ⁵⁷Amma í jã í ni, abooyi, n kù màa. ⁵⁸Iyi í ce sãa má ñɔi inɛ gɔ́ í yɔ̀ɔ nɔ́ í ni, awo mɔ́ inɛ akāi inɛ ñau. Amma Piɛɛ í ni, məkəyi, n kù je inɛ n̄ja. ⁵⁹Si anyii n̄ju zakai lɛɛu akā má, ñɔi inɛ gɔ́ í fɔ́ do gbugbā í ni, ntɔ ntɔ, məkəu ihē mɔ́ í ya wa bi Jesu wo domi n̄ju mɔ́ inɛi Galileei. ⁶⁰Amma Piɛɛ í ni, awo bɛ, n kù mà bei ì waa bi í fɔ́.

Si bei wa fɔ́ ideu gbakā ñɔi ajɛɛ wa kɔ. ⁶¹Nɔ Jesu í sinda í cɔ Piɛɛ. Ñɔi Piɛɛ í ye gigii ide iyi Lafɛɛ í s̄ɔ̀u wo í ni, nnyi hee ajɛɛ ku maa kɔ aa jã ise gbɛeta i ni i kù màm. ⁶²Ñɔi í fita waduude í koo wa kpata do inɔ ku fɔ́.

Inɛ ña à yaako Jesu

(Cɔ Matie 26:67-68; Maaku 15:65)

⁶³Inɛ ña iyi à mu Jesuu à waa buu nɔ́ à wasi ku cãa. ⁶⁴À bii wajue à bei à beɛ à waa ni, ce walii. Yooi í cãɛ. ⁶⁵Nɔ́ à buu dimii arabu ikā ikā fei.

Jesu í wa wajui igbei woo kiiti ña

(Cɔ Matie 26:59-66; Maaku 14:55-64; Zãa 18:19-24)

⁶⁶ Iyi iju í má ñɔi igbei inε ngboi Zuifu ñau à tɔtɔ nɔ inε ngboi woo weei Ilaaɗ ñau do woo kɔ inε ña si wooda ñau à bɔ̀ Jesu bi igbei woo kiiti ñña. ⁶⁷ Nɔ à beε à ni, sɔ wa bii awɔu inε iyi Ilaaɗ í cicaui. Nɔi Jesu í je ñña í ni, baa bii ñ sɔ ñε i kaa dasi naanε ña. ⁶⁸ Nɔ bii ñ bee ñε ide gɔ i kaa jεem ña. ⁶⁹ Amma hai nsei amu Amai Amanε an bubai si awɔ ñjei Ilaaɗ ilu gbugbã. ⁷⁰ Nɔi aña fei à ni, debɛi, awɔu Amai Ilaaɗi? Nɔi í je ñña í ni, oo, amu Amai Ilaaɗi si bei ì fɔu ña. ⁷¹ Nɔi à ni, sεɛda yoomai à waa degbe má. Awa taka nwa à gbɔɔ tã hai si geλεε.

23

À bɔ̀ Jesu bi Pilati

(Cɔ *Matie 27:1-2, 11-14; Maaku 15:1-5; Zãa 18:28-38*)

¹ Nɔ aña fei à dede à bɔ̀ Jesu bi Pilati. ² Nɔi à lɔsi dulum ku máa à ni, à ba inεeu ihẽ í wasi ku kɔ inε ña si bisi bei aa ce a je ile nwa igũ nɔ wa ganji a sãa ilaalu nlai Romu fi ai lɛmpoo. Si anyii ññu má í ya maa kpe arae amanlu, nɔ í ni ññuu inε iyi Ilaaɗ í cicaui. ³ Nɔ Pilati í beε í ni, awɔi ì je ilaalui Zuifu ña? Nɔ Jesu í jeaa í ni, oo, si bei ì fɔ. ⁴ Nɔ Pilati í sɔ inε ngboi woo weei Ilaaɗ ñau do zamaau í ni, n kù ye taale kãma si mɔkɔu ihẽ. ⁵ Amma à la do gbugbã à waa ni, í ya maa kosi inε ña ijai do cioε iyi í ya maa ce ñña. Hai ilei Galileei í sintiε nɔ í bɔ si ilei Zudee fei í bei í to wa ihẽ ma nsei.

À bɔ̀ Jesu si wajui Herodu

⁶ Iyi Pilati í gbɔ bεεbε, ñɔi í bee í ni, kù je mɔkɔu inei Galileei ba. ⁷ Nɔ í gbɔ à ni Jesu wa naai hai si ilei bommai Herodu. Nɔi í ni a bɔ̀de bi Herodu. Wee

waati beεbe Herodu mɔ́ í wa Zeruzalemu. ⁸ Nɔ́i à bɔ̀ò Jesu bi tεε. Iyi Herodu í ye Jesu nɔ́i inɔε í dɔ́ ntɔ́ ntɔ́, si na iyi í jò hai ku kpɛi wa de ku yɔ̀ɔ, na irii laabaauε iyi í gbɔ̀ à ya maa fɔ̀u. Nɔ́i í bi ku cea nɔ́u maamaake gɔ́. ⁹ Nɔ́i í bee Jesu ide nkpɔ́ nkpɔ́ amma Jesu kù jεaa ide kãma. ¹⁰ Wee inε ngboi woo weei Ilaaɔ́ nɔ́a do woo kɔ́ inε nɔ́a si wooda nɔ́au à wa be, à waa máa dulum do gbugbã. ¹¹ Nɔ́i Herodu í jò à daa si ibɔ́ ku sía gɔ́ nɔ́ nɔ́u do soogee nɔ́a à waa yaakoe nɔ́ à wasi ku buu. Si anyii nɔ́u nɔ́ í jò à nyiòe bi Pilati má. ¹² Herodu do Pilati wee mbεε nɔ́i wo, amma ajò nɔ́u bei à dɔ́.

À ye taalei Jesu a ba a kpaa

(Cɔ́ Matie 27:15-26; Maaku 15:6-15; Zãa 18:39-19:16)

¹³ Pilati í kpe inε ngboi woo weei Ilaaɔ́ nɔ́a do inε ngbo nɔ́a do zamaa nkpɔ́ má í tɔ́tɔ́ nɔ́a. ¹⁴ Nɔ́ í sɔ́ nɔ́a í nɔ́i, ì naam mɔ́kɔ́u ihě wa nɔ́a, ì ni wa kɔ́ inε nɔ́a si bisi bei aa ce a jèò ilε nwa igũ do ile. Nɔ́ wee ñ beεε ideu si waju nɔ́u ihě, amma n kù ye si mɔ́kɔ́u ide kãma iyi ì waa yeò taaleε nɔ́a. ¹⁵ Nɔ́ Herodu mɔ́ kù ye sie taale kãma. Na nɔ́i í ce í jò à nyiòe wa ihě. Mɔ́kɔ́u kù ce kurara kãma iyi í to a kpaa. ¹⁶ Na nɔ́u, an jò a tεaa kpɔ́tɔ́ nɔ́ n jòò ku nεε. [¹⁷ Wee si jingauí Iku ku kua fei tilasi Pilati í ya jò inεi piisɔ́ò akãí.]

¹⁸ Nɔ́i nɔ́a fei à dɔ́ anu hee lele à waa ni, kpa inε ihě nɔ́ í jò nwa Barabasi. ¹⁹ Wee à mu Barabasi à dasiε piisɔ́ò wo na kosi iyi í ce si inɔ́ ilu nɔ́ í nyi í kpa inε gɔ́ má.

²⁰ Nɔ́i Pilati í bee nɔ́a ide má si na iyi í jò í dasi idɔ́ nɔ́u ku jò Jesu. ²¹ Nɔ́i à dedeò hoya hoya à wasi ku ni, kpa kpaε si j̄i ku gaau.

22 Nɔi Pilati í bee ɲa ise gbɛetasiaɛ í ni, laalɔ yoomai í bei í ce. Amu n kù ye sie ngɔɔɔ iyi í to iku. Na nɲu, an jò a tɛaa kpɔtɔɔi nɔ n jòɔ ku ne. 23 Amma bei Pilati wa fɔ fei, bɛɛbɛ mɔi inɛ ɲau à ya dɔ anu hee lele a maa ni, kpakpae si j̄i ku gaau. Nɔi anu ku dɔ ɲau í kāmiaɛ. 24 Nɔ Pilati í dasi idɔ ɲu ku ce bei à biu. 25 Nɔ í jò ɲa inɛ iyi à biu, inɛ iyi à dasi piisɔɔ na kosi do inɛ ku kpau, nɔ í da ɲa Jesu si awɔ a cea bei à bi.

À kpakpa Jesu si j̄i ku gaau

(Cɔ Matie 27:32-44; Maaku 15:21-32; Zāa 19:17-27)

26 Nɔi inɛ ɲau à gbã Jesu à waa neðɛ. Waati iyi à waa neðɛu, ɲi à ko məkɔ gɔ iyi à ya kpe Simɔɔ, inɛi Sireni. Məkɔu wa baai hai ikɔɛ. Nɔi à muu à kãa j̄i ku gaau ku tooð Jesu.

27 Nɔ zamaa nla gɔ wa tooɛ. Si inɔ ɲa inaabo gɔ ɲa à wa be à kpata à waa cã kpokpo na iriɛ. 28 Iyi Jesu í sinda í cɔ ɲa ɲi í ni, inɛ inaaboi Zeruzalemu ɲa, i maà kpata na irim, amma i kpata na iri nɲɛ do na irii ama nɲɛ ɲa. 29 Ntɔ ntɔ n wa n sɔ ɲɛi, ajɔ wa naa iyi inɛ ɲa aa ni, ilu inɔ didɔi gbɛnda ɲa do inaabo ɲa iyi a kù bí, do inaabo ɲa iyi ama kù mɔmɔ si amɔ ɲa. 30 Waati bɛɛbei aa maa sɔ iri kuta ɲa a ni, i cuku i bata wa wa ɲa. Nɔ aa sɔ geete ɲa a ni, i bii wa wa ɲa. 31 Ntɔ ntɔ, n wa n sɔ ɲɛ, bii inɛ ɲa à waa cea j̄i tūtū dimi be ihɛ, beirei aa na a cea j̄i ngbɛ.

32 Waati iyi à waa neð Jesu à kooð woo ce laalɔ minji gɔ ɲa mɔ iyi aa kpa ɲa do ɲu ajɔ. 33 Nɔi à to inya iyi à ya kpe kokoi iriu. Bei à kpakpa Jesu si j̄i ku gaau. Be mɔi à kpakpa woo ce laalɔ minji ɲau, inɛ akã ikpa awɔ nɲɛ, inɛ akã mɔ ikpa awɔ cangae.

34 Nɔ Jesu í ni, Baaba, kpa idei dulum du ɲa, domi a kù mà mii iyi à waa ce.

Si anyiɛ sooge ɲau à ta kpasá si j̄ɲɛɛ ɲa a ba a ye iyi inɛ fei á ba. Bɛɛbei à ceò ikp̄ɛi j̄ɲɛɛ ɲau. 35 Nɔi zamaau í wa bɛ wa cɔɔ. Nɔ inɛ ngbo ɲau à yaakoɛ à waa ni, í faaba inɛ gɔ ɲa. To, kú faaba araɛ bɛ bii nɲui í je inɛ iyi Ilaaɔ́ í cicau. 36 Nɔi sooge ɲa mɔ à sekeɛ sie aɲa mɔ à koo à waa yaakoɛ nɔ à naa inyi ikã ku mɔ. 37 Nɔ à sɔɔ à ni, bii awɔi í je ilaalui Zuifu ɲa, awɔ takae faaba araɛ. 38 Si dee deeí antai iriɛ à kɔɔ à ni, inɛ ih̄ɛi í je ilaalui Zuifu ɲa.

39 Inɛ akãi woo ce laalɔ ɲa iyi à kpakpa si j̄ɲi nɔu wa sɔ́ Jesu ide nfe wa ni, kù je awɔi í je inɛ iyi Ilaaɔ́ í cicau ba.

To, faaba araɛ nɔ i faaba awa mɔ. 40 Amma inɛ akãu mɔ í jeaa í ni, i kù waa ce nɔi Ilaaɔ́, baa awɔ iyi in̄ɛò fei ì waa ye ijuukpã akã? 41 Bii awai à waa kpã iju bɛɛbɛ, dee deeí, domi à waa sã nwa gbesei mii iyi à ce. Amma nje kù ce laalɔ kãma. 42 Nɔi í sinda í sɔ́ Jesu í ni, waati iyi aa koo i je bommaɛ nɔ i nyi wa si andunya má, ye gigim. 43 Nɔ Jesu í jeaa í ni, ntɔ ntɔ, ñ wa n s̄ɛi, nnyi mɔm aa wɛɛ do amu lelei Aɔ́.

Waati iyi Jesu í ku

(Cɔ Matie 27:45-46; Maaku 15:33-41; Zãa 19:28-30)

44 Nɔi zakai dasã nkpaɲu ilu í kuku si andunyaɲu fei hee í koo í to isɔ mɛɛtai aɛ. 45 Waati iyi ilu kukuu í ce ɲɔi ridooi kpas̄ɛi Ilaaɔ́u í ga í kp̄ɛ minji. 46 Nɔ Jesu í la do gbugbã í ni, Baaba, ñ daae hundem si awɔ. Iyi í fɔ bɛɛbɛ nɔ í ku. 47 Iyi inɛ ngboi sooge ɲau í ye mii iyi í ceu, ɲɔi í saabu Ilaaɔ́́ í ni, ntɔ ntɔ inɛɛu ih̄ɛ kù nɛ taale kãma.

⁴⁸ Nə inε ηa mə iyi à naa ku cə mii iyi á na ku ceu fei à yəə nə à sinda à nε do inə ku fə nla nla. ⁴⁹ Inε ηa iyi à mà Jesu fei do inaabo ηa iyi à tooε wa hai ilɛi Galileeu, à leekɪ hee jiiji à waa cə mii iyi wa ce.

À dasi ikui Jesu balɛ

(Cə Matie 27:57-61; Maaku 15:42-47; Zāa 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Məkə gə iyi à ya kpe Zozefu, inɛi Arimatee ilu akāi Zuifu ηau í naa bε. Məkəu inε dee deei, wa ce jiida, nə í wεεð kpāa ku cə iyi Ilaađ á na ku jε bommaε. Í wa si igbei woo kiiti ηa, amma kù jesi ide nηa iyi à jilε a cea Jesu wo. ⁵² Məkəu í bə bi Pilati í koo í təə ikui Jesu. ⁵³ Nəi í kitae wa hai si antai jii ku gaauu nə í biie do acə fūfū titə gə í bei í koo í suu. Í suui si isai kuta gə iyi à gbe wo nə a kù si inε gə bε titā. ⁵⁴ Wee ajoi səəlui kusimii, iyi hai aɛu ajoi kusimiu á sinti.

⁵⁵ Nəi inaabo ηa iyi à too Jesu wa hai ilɛi Galileeu à too Zozefu nə à yε balɛu do bɛi à si Jesu fei. ⁵⁶ Nəi à sinda à bə ide à koo à ce səəlui ikpo ku də inúnu do tulare ηa wa.

Si ajoi kusimiu nə à sími si bei wooda í fə.

24

Kujii Jesu hai si balɛ

(Cə Matie 28:1-10; Maaku 16:1-8; Zāa 20:1-10)

¹ Ajə ama azuma daadaakəu inaabo ηau à bə bi balɛu à waa mu ikpo nηa ηa do tulare jiida iyi à ce səəlueu. ² Nəi à ba kutau í bimbili hai andei balɛu. ³ Nəi à lə inə balɛu amma a kù yε ikui Jesu bε. ⁴ Si bei à waa leekɪ do bitiu nəi amane minji gə ηa à naa si ηa à waa dasi jaaε ku daana gə ηa. ⁵ Nəi inaabo

ηαυ à waa ce njo nɔ à kɔmba iri nηa ile, nɔ ine ηαυ à sɔ ηα à ni, na mii í ce ì waa dεδε ilu hunde bi ku wai iku ηα. ⁶ Kù wa ihē má, nje í j̄i hai si balε. I ye gigii ide iyi í sɔ ηε si waati iyi í wa Galilee ηα. ⁷ Í ni kù ne bei á ce iyi a kù mu nηu Amai Amanε a kù dasi nηu si awɔi ilu dulum ηα. Í ni aa kpakpa nηu si j̄i ku gaauu, amma nηu á j̄i má si ajɔ mεetasia.

⁸ Nɔi inaabo ηαυ à ye gigii idei Jesuu. ⁹ Nɔi à sinda à ne hai bi balεu. Nɔ bei mii ηαυ í ce fei à koo à sisia mɔcɔ maatakā ηαυ do ine ηα iyi à gbeu fei. ¹⁰ Maari inei Madala do Zoana do Maari iyei Zaaki do inaabo gɔ ηα má, aηai à koo à sɔ woo be ηαυ ideu. ¹¹ Amma ideu wa je nηai bei ara, a kù dasi idei inaabo ηαυ naane. [¹² Do nηu fei Piεε í dede í sei í bɔ bi balεu. Iyi í to í bate í cɔ inɔ balεu, amma acɔ iyi à woo dou nηu akāi í ye wa timbi ile, nɔ í sinda í nyi kpasē do biti.]

Jesu í tusea mɔcɔ minji gɔ ηα arae

(Cɔ Maaku 16:12-13)

¹³ Si ajɔ akāu mɔcɔ minji gɔ ηα à waa bɔ ilu gɔ iyi à ya kpe Emayusi. Zakai kilo maatakāi í j̄iɔ Zeruzalemu. ¹⁴ À waa nya faajii mii ηα iyi í ceu fei à waa neɔ. ¹⁵ Iyi à wasi ku nya faajii ideu, ηɔi Jesu takae í sekee si ηα aηaɔ ηα à waa ne ajɔ. ¹⁶ À yɔɔ amma ngɔgɔ í ganji ηα a màa. ¹⁷ Nɔ í bee ηα í ni, ide yoomai ì fɔ ì waa neɔ beεbe ηα. Nɔi à leeki à beje waju do inɔ ku fɔ. ¹⁸ Inε akā iyi à ya kpe Keleopa í ni, bii kù je awɔ akā baa si, yooi í wa si Zeruzalemu iyi kù mà mii iyi í ce si ajɔ gbeejiu ihē. ¹⁹ Nɔi í bee ηα í ni, mii í ce.

Nɔi à ni, idei Jesu inei Nazaretiu ni. Mɔkɔu walii ilu gbugbāi si ice do si ide ku fɔ si wajui Ilaaɔ do si

wajui amanɛ ɲa fei. ²⁰ Ɗɔi inɛ ngboi woo weei Ilaaɗ ɲa do inɛ ngbo nwa ɲa à daa inɛ ɲa si awɔ à yɛ taalɛ à kpaɔpɛ si ʒii à kpaɔ. ²¹ À waa tamaa ɲɲui á faaba inɛi Izireli ɲa wo, amma ajɔ mɛɛtaɛi ihẽ iyi ideu í ce wa tã. ²² Si anyii ɲɲu, inaabo gɔ ɲa si inɔ nwa à naa à gidi wa do ideu má. Inaabo ɲau à dede daadaakɔ à bɔ bi balɛu. ²³ Iyi à to nɔ a kù yɛ ikui Jesuu bɛ. Ɗɔi à naa à sɔ wa à ni amaleka ɲa à naa si aɲa nɔ à sɔ aɲa à ni í ʒi má. ²⁴ Ɗɔi inɛ gɔ ɲa hai si inɔ nwa à bɔ bi balɛu nɔ à koo à ba mii ɲau í cei dee dee si bei inaabo ɲau à sɔ wau, amma a kù yɛ ɲɲu takɛ.

²⁵ Ɗɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, inɛ hai nɛ bisi ɲai, i ci ya dasi ide iyi walii ɲa à fɔ fei naanɛ gbãa gbãa ɲa. ²⁶ Kù nɛ bei á ce iyi inɛ iyi Ilaaɗ í cicau kù yɛ ijuukpã, inɛ ɲa a bei a yɛ amboɛɛ. ²⁷ Ɗɔi í sisi ɲa ide iyi à fɔ si kukɔi idei Ilaaɗ fei si gãmɛi ɲɲu takɛ. Í sintiei hai si tiai Moizi do ti walii ɲau fei.

²⁸ Waati iyi à maai si ilu bii à waa bɔu, ɲɔi Jesu takɛ í ce bei inɛ iyi wa bɔ waju. ²⁹ Ɗɔi à mante mantɛ à ni ku gbe bi aɲa domi alɛ í lɛ tã nɔ inunu wa lɔ. Ɗɔi í sinda wa í naa í gbe bi tu ɲa bɛ. ³⁰ Ɗɔi aɲaɔ ɲa à waa jɛ. Waati iyi à waa jɛu ɲɔi í so pɛɛu í ce si kutɔɔ í bei í bububuɛ nɔ í na ɲa. ³¹ Waati bɛɛbei iju ɲa í cɪ bei nɔ à màa. Amma tengi bɛ má gbakã à kuaɛ. ³² Nɔ à sɔ nɲɛ à waa ni, baa si waati iyi wa sɔ wa idei kukɔi Ilaaɗu hai si kpãau wa inɔ nwa kù tũ de.

³³ Nɔ aɲa mɔ à dede gbakã à nɛ ikpa Zeruzalemu. Iyi à to bɛ à koo à ba mɔcɔ maatakã ɲau à waa tɔtɔ do inɛ gɔ ɲa. ³⁴ Ɗɔi inɛ ɲa iyi à tɔtɔ ɲau à waa sɔ amanɛ minji ɲau mɔ à ni, Lafɛɛ í ʒii hai si bale ntɔ ntɔ, nɔ í nyisi araɛ bi Simɔɔ. ³⁵ Nɔ amanɛ minji ɲau

mò à sisi nḡa mii iyi í ba aḡa si kpāa do bei aḡa à mà Jesu si waati iyi wa bu p̄ēu.

Jesu í tusea m̄c̄o maatakā ḡau araē

(C̄o Matie 28:16-20; Maaku 16:14-18; Zāa 20:19-23; IWB 1:6-8)

³⁶ Iyi à wasi ideu ku f̄o b̄eēb̄e, ḡoi nḡu takae í faata wa si anini nḡa [n̄o í ni, Ilaaḡ ku mu nḡe laakai ku sū.] ³⁷ Nḡi nḡo í mu ḡa, zigi nḡa í da. À tamaa bei zīii. ³⁸ Nḡi í bee ḡa í ni, mii í ce ì waa biti ḡa. Na mii í ce dimii lasabuu ih̄ē í wa si id̄o nḡe. ³⁹ I c̄o aw̄om do isem ḡa. Amui, i lum i c̄o ḡa. Zīii ci ya ne ara do k̄ūkū si bei ì waa yem ḡau ih̄ē ḡa. [⁴⁰ Iyi í f̄o b̄eēb̄e í tā n̄o í nyisi ḡa aw̄ae do isee ḡa.] ⁴¹ Nḡi in̄o did̄ḡ nḡa í j̄ò a k̄ù dasi naane gb̄āa gb̄āa n̄o à wa si biti nla nla, ḡoi í j̄ò í bee ḡa í ni, i k̄ù ne mii ku je ḡo ih̄ē ḡa? ⁴² Nḡi à nya c̄ēe ku banda akā à naa. ⁴³ N̄o í gba í ḡo si waju nḡa. ⁴⁴ Nḡi í ye ḡa gigi í ni, ide ḡa iyi ñ s̄ḡe mbe si waati iyi ñ wa in̄o nḡe wo. Ñ tako ñ s̄ḡe wo ñ ni mii ḡa iyi à k̄o na irim si tiai woodai Moiziu do si ti walii ḡau do si iri ku k̄oi Davidi ḡau k̄ù ne bei á ce iyi k̄ù ce.

⁴⁵ Nḡi í mu nḡa laakai j̄iida ku ba a gb̄o yaasei kuk̄ai idei Ilaaḡu. ⁴⁶ N̄o í s̄ḡe ḡa í ni, b̄eēbei à k̄o à ni amu iyi Ilaaḡ í cica an ye ijuukp̄a. Aa kpam, amma an j̄i hai si bale si aḡo m̄etasia. ⁴⁷ N̄o aa waazo do irim si dimi fei, aa sintii hai Zeruzalemu. Aa waazo a kpe in̄e ḡa a kpaasi id̄o n̄o Ilaaḡ ku kpa idei dulum du ḡa. ⁴⁸ In̄ei aa je s̄eedai ide ḡau be fei ḡa. ⁴⁹ N̄o an samba nḡe mii iyi Baam í wā ḡe dou wa. Amma si iluu ih̄ei aa maa wa ḡa hee gbugb̄ai Ilaaḡ ku naa si ḡe wa.

*Jesu í nyi kəkəi Ilaaḏ má
(Cḡ Maaku 16:19-20; IWB 1:9-11)*

⁵⁰ Nḡi Jesu í gbā mḡcḡe ηau í fitaḡ ηa hai inḡ iluu. Nḡ í bḡḡ ηa hee ikpa Betani, nḡ í wu awḡ lele í wee nηa. ⁵¹ Waati iyi wa wee nηau, ηḡi í sɛkɛɛ hai bi tu ηa [nḡ í so arae í nɛ lele.] ⁵² Anηa mḡ [iyi à gule à tḡḡe ηḡi] à nyi ikpa Zeruzalemu do inḡ didḡ nla nla. ⁵³ Nḡ kpasɛi Ilaaḏ bei à ya maa wa waati kāmā fei a maa saabu Ilaaḏ.

Akabuu Titõi Idei Ilaaᵔ Monkole New Testament

copyright © 2006 SIM International

Language: Monkole (Mokole)

Translation by: SIM International

Monkole, Akabuu Titõi Idei Ilaaᵔ

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 2006.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-02

596bf1bc-1348-53da-8787-98c1d2a18282